1796

AELII ANTONII NE- briſſenſis Grammatici recognitio Hymnorum. Ad Salmanticenſis Academiæ Senatum ſapien- tiſsimnm

15. 2

Es de D.n Tomas Jph Talvela

SI veſtris in me beneficiis P. C. quæ fuerunt mihi ipſa varietate meorum temporum, vel in proſper is rebus meis iucunda, vel grata in aduerſis, par ac mutua voluntas redderetur, nullum eſſet opus ab ingenio meo profectum, quod non veſtro potiſsimum nomine in vulgus exiret. Sed me hu jus rei cupidum prohibuit partim meus pu dor: qui nihil adhuc videbar elaboraſſe, quod eſſet dignum ornatiſsimo iſto ordine: partim quod intelligebam, ſtudia mea pleriſque veſtrum fore ingrata, nounullis etiam ſuſpecta, & inuiſa. Itaque continui meipſum, ne, qua in re vellem obſeruantiam, & pietatem meam erga vos declarare, moleſtus atque odioſus eſſem. Nunc vero cum eſſet mihi in animo dare operam,

quemadmodum nonnulli codices ex ſacris & eccleſiaſticis literis deprompti, quã emendatiſsimi imprimantur, quos audito ribus meis legendos proponerem, auſpicatuſque eſſem ab hymnorũ volumine quod erat tum mendis, tum carminum confuſione deprauatum, viſum eſt hunc laborem meum eſplendidiſsimo nomini veſtro dedicare. Non quod me exiſtimem ex alieno opere ſola præfatione aliquam bonam gratiam à vobis aucupari, ſed vt ſenſuræ atq. iudicio veſtro ſubijcerem hanc emendationem meam in qua ſum auſus nonnulla creata quæ per omnes libros paſsim reperiũtur ad lineam veritatis reducere. Quod ſi intellixero ſapientiæ veſtræ ſingulari hos labores meos eſſe non iniucundos, neque à me fruſtra ſuſceptos, aggrediar deinceps aliud opus quod ſit ingenij mei viribus & auctoritate veſtra magis dignum. Sed cuiuſmodi ſint errores quos in hoc volumine deprehenderim breui demonſtrabo. Eſt in principio operis mendum quod omnes libri vno conſenſu arripuere, & quod nemo eſt ſi modo purgatam habeat aurem qui non fateatur eſſe vitium manifeſtum in lo-

co

co illo. Nos morte victa liberet pro quo ego iurarem ab auctore carminis fuisse scriptum liberat, cum ordo ipse & contextus orationis hoc desideret. Nam hortatur nos vt torpore somni excusso ad orationem dominico die surgamus quo & mundus est cōditus & Christus resurgens nos morte victa liberauit. Nam liberat hoc loco eo modo positum est pro liberauit, quo in tertio AEneydis, omnis humo fumat Neptunia Troya, quod seruius exponit pro fumauit. Neque enim petimus aut optamus vt liberet nos morte victa, cum verborum series sit in consequens, sed adducimus causam cur nobis tali die resurgendum sit hoc est quod Christus resurgens morte victa nos liberauit quod alio loco Ecclesia canit. Qui mortē nostram moriēdo destruxit, & vitam resurgendo reparauit. Secundum erratum est in tertio hymno. Omnis errorum chorus: pro quo ego auguror debere scribi. Omnis errorum cohors. Nam ego ne scio quid sibi vult, aut quæ acyrologia: hæc est: chorus errorum deserit viam nocendi. Cum ita verba in nullum prope sensum cohæreant, ex propinquitate literarum suspicatus sum in

 omnes

omnes codices mendum illud fuisse transfusum, vt pro erronum scriptum sit errorum. Neque solum hoc loco, sed etiam in aliis libris hæc dictio corrupta inuenitur, vt apud hæc dictio corrupta inuenitur, vt apud Ouidiũ in Epistola Saphus. Nec vos errorem telluri admittite nostrum. Nam quod Dominus contendit, debere scribi errorem, omni sensu & ratione caret. Erronem vero referẽte Vlpiano digestis de ædilicio edicto lege, Quis sit fugitiuus. Labeo diffinit pusillum fugitiuum esse. Vlpianus tamen, qui frequẽter & sine causa vagatur, vt sint hoc loco errones, qui noctu vagantes per vias publicas grassantur, sed luce aduentante, ex insidiis descendunt, qui sensus pulchre coit cum superiori & inferiori orationis contextu. Nam nõ debere scribi chorus, sed cohors, per quam manifestum est. Si quidem chorus, vt ait Laurẽtius, est multitudo coæuorum, vt musarum, virginum, puerorum. Cohors vero rectius de hominibus armatis dicetur. Atquè vt scholastica lege præfatio nostra claudatur, addamus tertium erratũ, quod nemo erit adeo pertinax, qui non fateatur, esse intollerabile. Est in

quarto

quarto hymno ſcriptũ. Pellat languorẽ, pro quo debere ſcribi angorem ex ratione carminis facile apparet. Nam quemadmodum in apparatu diximus. Carmẽ eſt ſaphicum, quod conſtat trocheo, ſpondeo, dactilo, & duobus trocheis. Ex quo fit, vt quanquam ſenſus indifferenter angorem & languorẽ poſsit accipere: ratio tamen carminis nullo modo languorem admittas. Quod ſi dixerit quiſpiam, rectius ſaluti, quam tribui peti mus languorem quam angorẽ opponi. Poſſem ego reſpondere, Poetam citius fuiſſe tranſgreſſurum leges elegantiæ quam carminis. Sed potius illud placeat, angorem recte poſitum eſse hoc loco, cum non multum diſtet a languore: cum ſit angor (quemadmodum Cicero diffinit Thuſculanarum quæſtionum libro quarto) ægritudo pręmens. Languor vero ægritudo crucĩãs. Cæteri vero errores, qui in hunc locum potuiſsent adduci, hic prætermittentur, ne ſit neceſse toties eadem repetere.

PR'AEFATIO IN EXPOTIO NES HYMNORVM.

HYMNVS dicitur laus Dei cum cantico. Quatuor fuerunt principales auctores qui hymnos composuerunt, scilicet, Gregorius, Prudentius, Ambrosius, Sedulius. Sed quidã vir prudens nomine Hilarius videns illos multos hymnos composuisse dignum duxit quosdam in vnum colligere: & compendiose componere breuem & vtilem tractatum, in quo omnes hymni vtiliores maxime essen. Prima intentio fuit describere illos qui cãtantur in prima feria, & sic de in seps secundum ordinem. Vtilitas maxima est, vt perlecto libro cognitionẽ habeamus vnitatis & Trinitatis. Supponitur Theoricæ, idest diuinæ cõtẽplationi. Sed quia mentionẽ fecimus de feria: videamus quid sit feria. Feria est solẽnis dies. Beat⁹ enim Siluester videsẽ Hebreos dicẽtes. Prima Sabbathi, secũda Sabbathi, & sic deinceps. Siluester videns Gẽtiles nomina suorũ deorũ vel estellarum posuisse, vt dies lunæ, dies martis, & cætera, noluit imitari mores & sectam eorũ, scilicet Hæbreorũ & Gẽtiliũ, sed loco huius

inuenit

inuenit hoc nomen feria. Sed in fine septimane seruauit sabbatum, quod fecit ad figuram, quia sabbatum intepretatur requies. Et nos per totam hebdomadam, idest, per totum spatium vitæ nostræ quod currit spatio septem dierum debemus laborare & niti summo conanime vt perueniamus ad requiem, & ad æternam beatitudinem. Vnusquisque hymnus habet suam materiam. In in illis qui sunt de nocte accipit materia ipsum tempus, idest, significationem ipsius temporis, scilicet, vt expellat a nobis tenebra ignorantiæ & vitiorum, & informet nos virtutibus, sancti Spiritus charitate. In illis vero qui sunt de die accipit materiam ipsum lumen, & vult deprecari Deum, vt quemadmodum illuminat nos sua claritate, & splendore solis in corpore, sic illuminet nos sancti Spiritus gratia in mente. Amen.

PRimo dierum omnium, Quo mũdus extat conditus. Vel quo resurgens conditor, Nos morte victa liberat.

Carmen est dimetrum iãbicum archilochiũ monocolon cacometrum.

Pulsis procul torporibus, Surgamus

omnes ocius. Et nocte quęramus piũ
Sicut Prophetam nouimus.

Materia huius hymni est cõmendatio Dominici diei, & commendat eum per partes. He sunt partes, quod mundus fuit conditus eodem die, quo Christus resurrexit & per hâc commendationẽ beatus Gregorius vult ad Dominici diei apicẽ monere nos ad honorẽ ipsius de lecto mane surgere: & Deum quęrere. Dominicus dies merito, & cum discretione omnium dierum primus dicitur, quia dicitur primus respectu omnium creaturarum. Tertius dicitur respectu resurrectionis Domini, quia tertia die resurrexit. Octauus dicitur respectu octaui diei, quia in octaua die omnes resurgere debemus ad æternam vitam. Et ideo quæramus in Dominico die, quo Christus resurrexit, ipsũ Christum vt a morte vitiorum ad vitam & gaudium sempiternum resurgamus in die iudicij, quo bona bonis, mala malis reddentur. Descẽsus fiat ad literam. Ego dico, Dominicum diem maiorem esse aliis omnibus quia in eo mundus fuit conditus: & Christus resurrexit eodem die, ergo habet primatum super alios dies, ergo maior est aliis diebus.

Locus

Locus eſt a partibus ſufficienter enumeratis, vel appoſitione antecedentis. O fratres (omnes reſurgamus in primo dierum omniũ) i. in Dominica die (ocius) i. citius quã in alijs diebus (quo). ſ. Dominico die (mũdus extat cõditus). i. fact⁹ (vel) pro & (quo) die (conditor) i. creator omnium creaturarum: iã (morte victa. i. deſtructa: quia Chriſtus moriendo mortem noſtram ſ. æternã deſtruxit: & vitam reſurgendo reparauit, & ſic (reſurgens nos liberauit ab inferno, vel a poteſtate diaboli Surgamus dico noſtris torporibus. i. peccatis & vitijs, & non ſolum ſurgamus, ſet qræramus per opſeruationem mandatorum pium. i. Deum in hac nocte ſicut nouimus Prohetam Dauid eum queſiſſe: ſicut ipſe ait Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. &c. Iterum lauabo per ſingulas noctes. &c. Vnde in homelia beati Gregorij legitur de quodam: qui poſt quam aliquamtulum ſoporis corpori ſuo dediſſet, extra mediam noctem ſurgebat, & vigilans perorabat: qui tandiu hoc fecit, donec facta eſt vox de cœlo a Domino dicens. Peccatum tuum dimiſſum eſt tibi.

Noſ-

Noſtris preces vt audiat. ſuamq.dextram porrigat, Et expiatos ſordibus, Reddat polorum ſedibus.

Surgamus inquam & quæramus pium (vt audiat noſtras preces(.i. orationes pro vitandis vitijs:& quærendis virtutibus (porrigat ſuam dextera).i. auxilium(&)no:(expiatos .i.abſolutos:(& purgatos ſordibus).i. a vitijs vel a ſordibus vitiorũ (reddad ſedibus polorum) .i. cœlorum & angelorũ.i. ponat nos in cœlum.

Vt quiſq. ſacratiſsimo, Huius diei tẽ pore.Horis quietis pſallimus, Donis beatis muneret.

Reddat inquã nos polorũ ſedibus(vt muneret) ſupple nos(beatis donis).i.donis cœleſtibus (quiq.) i. quicunq. (pſalimus).i. canimus ei.ſ. dño (quietis horis) .i. horis noctis : (in ſacratiſsimo tẽpore)quo Chriſtus reſurrexit: tẽpore dico(huius diei).ſ. dominicæ vel muneret in ſacratiſsimo tempore huius diei.i. in die iudicij: qui dicitur ſacratus: quia ibi bona bonis : mala malis reddẽtur. Sed quia ſuperiora pro nobis habere ne

quimus

quimus vertit se nũc ad filiũ : & monet nos quod nos precemur ipsum quatinus omnis libido, omnis macula, & alia mala facta á nobis remoueantur.

Iam nunc paterna claritas, Te postulamus affatim. Absit libido sordidás, Omnisque actus noxius.

Iã postulamus te nunc: ò paterna claritas affatim, idest, abũdanter vt, libido, idest, luxuria & mala cõcupiscentia: libido, dico, sordidans: corpora nostra: & omnis actus noxius idest, omne malũ opus, absit .i. longe sit remotum ne anima cum corpore sordescat, Affatim aliquando cum vnica .f. scribitur & est compositum ex a & fabile: quasi abũde: & nõ dicibiliter: significet: & corripit ante penultis. Si vero scribatur cũ duplici .ff. significat facunde, & ante penul. producit.

Ne fęda sit vel lubrica, Compago nostri corporis. Per quá auerni ignibus, lapsi crememur acruis.

Et ideo te postulamus, ne fæda sit, idest, sordibus plena, vel lubrica .i. labilis ad luxuriam, compago nostri corporis, idest, con-

iunctio

iunctio nostri corporis & animæ, quæ tunc dicitur fœda, quando caro preest virtuti: & ratio est pulchra, quãdo prædominatur corpori, vel deprecemur: vt caro subeat menti, per quam, scilicet compaginẽ, crememur, anima & corpore, idest cruciemur, acrius, i. valde acriter, ignibus idest doloribus, auerni, idest inferni. Auernus dicitur ab a quod est sine & ver veris quod est delectatio: quasi sine vere, idest sine delectatione. Auernus est locus in inferno, vbi est semper ignis, in quo impij cremabuntur, qui in hac vita per immunditiam exarserunt.

Ob hoc redẽptor quæsumus, Vt probra nostra diluas, Vitæ perennis commoda, Nobis benigne conferas.

Et quia timemus, ne ignibus crememur, o, redẽptor, quæsumus, i. rogamus, & cum desiderio quærimus, ob hoc, i. propter hoc, vt diluas nostra probra, i. peccata, quę probrãt idest vituperant, & maculant animam & corpus: & conferas, i. concedas, nobis commoda, idest vtilia perpetua perennis vitæ, i. æternæ glorię.

Quo carnis actu exules, Effecti ipsi

celibes. Vt præstolamur cernui. Melos canamus gloriæ.

Quo, pro vt, exules, nos peregrini a cœlesti patria, actu, idest operatione, carnis, quemadmodum ipse, qui est alienus a patria, dicitur exul et peregrinus, idest longe remotus a patria, sic & nos per opera vitiosa & peccata efficimur exules a cœlesti patria: nos ipsi, effecti.i.facti, celibes.i.vitam virtuosam & cœlestem ducentes, vt prestolamur.i.expectamus & speramus, nos inquam, cernui.idest, inclinati, & oculos sursum tenentes ad Dominum, canamus, idest proferamus, melos, idest dulcem cantum ore & corde, gloriæ idest ad honorem tuę laudis. Bene enim cantat, qui a bonis operibus non cessat.

Præsta pater piissime, Patriq. compar vnice, Cum spiritu paraclyto, Regnans per omne sæculum. Amen.

o piissime, qui piasti.i. mundasti nos a vitiis, pater, i.o creator & actor omnium rerũ & o, vnice, i.o Christe filij Dei viui, vnice di

co,

co, comprar, ideſt æqualis ſecundum diuinitatem, patri, ideſt omnipotenti in pugillo cœlum & terram continenti tu dico regnans cum ſpiritu paraclito, ideſt conſolatore, per omne ſeculum, ideſt ante omnia ſæcula, præſta, ideſt, dona nobis ea quæ ſupra orauimus, Amen, ideſt ſine fine: & ſine defectu: ideſt ſine initio & ſine fine.

Carmē eſt quale illud primo dierum Canitur ad laudes Matutinas certis quibuſdā diebus dominicis

AEterne rerum conditor, Noctem diemq. qui regis, Et temporum das tempora, Vt alleues, faſtidium.

Materia huius hymni eſt commendatio & laudatio altiſsimi Dei omniū cōditoris: qui eſt ęternus, ideſt ſine initio & fine. Et diſtingue quid inter æternū, perpetuū, ſempiternū, & temporale, AEternū, eſt quod caret principio & fine vt Deus. Perpetuum habet principium cū tempore, & non habebit finē vt anima, Sempiternum eſt quod nec habebit principium ſub tempore, nec habebit finem ſicut æternum. Temporale eſt quod incipit cum tempore: & habet finem: vt corpus noſtrum. Conſtrue, AEterne rerum conditor, ideſt, factor, qui regis, ideſt, diſponis & gubernas, noctem, ideſt

peccado

peccatorum vel Diabolum,& qui regis diē: idest iustum et, das tempora: idest diuersitates temporum idest spaciorum huius vitæ, vt alleues fastidiū: idest remoueas laborem nostrum. AEterni Dei sapientia: vt hominis subleuaret fastidia, tempora mira delectatione variauit. Nam si semper nox esset, homo deficeret,& periret, torpore, inertia, & propter tenebras. Et si semper dies esset: miser homo nimis laboris studio effectus etiā periret. Et ideo dominus misertus nostri: diei & noctis spacium posuit, & æternum temporibus & tempora dedit subeuntia. Et nota, quod quemadmodum anni sunt quatuor partes: vel quatuor tempora, eodem modo homo constat ex quatuor elementis.

Pręco diei iam sonat, Noctis profundę peruigil, nocturna lux viantibus, A nocte noctem segregans.

Pręco diei, Ioannes: vel, preco diei: idest Christi, iam sonat: idest nunciat, diem: idest Christum, præco dico peruigil noctis profundæ: idest inferni profundi, nocturna lux scilicet Ioannes, qui ante lucem surrexit, vt

luceret hominibus, qui erant in tenebris huius mundi viantibus, i. volẽtibus ire ad Chistum, & ſegregans noctem à nocte: i. peccatũ à peccatore: quia quos vult, aſſumit: quos vult, in ſuo ſinit, errore. Vel aliter conſtrue præco. ideſt Dominus noſter, qui eſt primũ ſui, diei: ideſt patris, iam ſonat: ideſt manifeſtat Euangelicam prædicationem per prædicatores ſuos. ipſe dico, peruigil: ideſt cognoſcens doctis profunde culpam, & nocturna lux, ſupple lucet, viantibus: ideſt præſens Eccleſia, quæ lucet in huius mũdi tenebris: & ſegregans noctem: ideſt diſcernens vnaquamquè animam peccatricem agentẽ pœnitentiam de commiſsis à nocte: ideſt ab illa peccatrice anima, quę ex toto corde Deum relinquit: ita quod non vult venire ad pœnitentiam.

Aliter errorum chorus. Hoc exitatus Lucifer, Soluit polum caligine. Hoc omnis erronũ cohors, Viam nocendi deſerit.

Hoc excitatus Lucifer: ideſt quo domino prędicante, vel Ioanne, Lucifer: i. verus prædicator lucem diuinæ gratiæ ferens aliis excitatus inquam, ſoluit polũ caligine: i. animã

fidelem

fidelem ab omni nigredine vitiorũ, & hoc omnis cohors erronum: idest exercitus maligni diaboli, deserit viam nocendi, scilicet Iesu excitante, & peccator currit ad portum: i. ad Christum vt ibi requiescat, vt vires bonæ operationis ibi resumat: & pręcone canẽte; omnis deceptio diaboli vel exercitus eius. Vel, cohors: i. conuenticulus erronũm: idest hæreticorum, deserit viam: i. maledictam sectam nocendi: i. faciendi aliis nocumentum vel impedimentum.

Hoc nauta vires colligit, Pontiq. mitescunt freta. Hoc ipsa petra Ecclesię, Canente culpam diluit.

Sicut nauta præ nimio dolore noctis fatigatus tendit ad portum: vt ibi recolligat vires aliquantulum requiescens: sic anima fatigata in nimio labore vitiorum & peccatorum tendit ad portum: idest ad Christum per confessionem: vt ibi requiescat: & vires bonæ operationis colligat. Construe, Nauta: idest nauis ductor, colligit vires: idest virtutes, hoc, scilicet Deo præcone: idest Christo, freta: i. ebulitiones vitiorum ponti: i. huius mundi, mitescũnt: idest mansuescunt: &

hoc canẽte scilicet gallo, ipsa petra Ecclesię: idest Petus, qui est fundamentum Ecclesiæ: diluit culpam: idest peccatum trinæ negationis: quia ter negauit Dominum.

Surgamus ergo strenue. Gallus iacentes excitat. Et somnolentos increpat, Gallus negantes arguit.

Et quia, Gallus: idest Christus vel prædicator nos excitat ad bene agendum, surgamus. i. à peccatis, strenue, festinanter: Gallus excitat. i. cõmouet ad pœnitentiam iacẽtes: i. in peccato lapsos vel existentes: & Gallus increpat. i. redarguit, somnolentos, i. in peccatis permanentes, quia sicut ille: qui dormit vanus & ineptus est ad omne opus: sic anima in peccatis manẽs inanis efficitur Deo: & Gallus, arguit: idest reprehendit, negantes: idest nolentes, surgere de peccatis.

Gallo canẽte spes redit, Ægris salus refunditur. Mucro latronis conditur. Lapsis fides reuertitur.

Gallo canente, idest prædicatore prędicante, spes redit: idest fiducia recuperandi salutẽ redditur: & salus, idest vita æterna, refunditur

ditur: ideſt largitur per pænitentiam, ægris, ideſt peccatoribus, mucro latronis: ideſt inſidiæ Diaboli: quæ vt mucro cedunt homines, & cruciant animam æternaliter, conditur: ideſt abſconditur: & ſic Gallo canente, fides lapſis reuertitur, quod factum eſt in Petro.

Ieſu labantes reſpice: Et non vidēdo corrige. Si reſpicis, lapſis cadunt, Fletuque culpa ſoluitur.

Et quoniam Gallo canente, ſpes redit, ò Ieſu Saluator mundi, reſpice: ideſt miſerere, labantes in peccatis, & nos videndo: ideſt miſerando, corrige: ideſt caſtiga nos, ſi reſpicis: ideſt ſi miſeris, lapſus: ideſt labentes, qui in peccatis reſurgent, peccata cadunt: ideſt delentur, quę, pro & culpa: ideſt peccatum, ſoluitur: ideſt purgatur, flectu, lacrymarum gemitu.

Tu lux refulge ſenſibus, Mentiſque ſomnum diſcute.

Te noſtra vox primum ſonet. Et ore pſallamus tibi.

Et quia peccata cadunt, ſi reſpicis: ideſt,

remittuntur, ô tu lux:i. ô tu Christe, qui es lux mundi: illuminans nostras mentes resulge sensibus:i. illumina nostras mentes, & dilcute:i. remoue, somnum mentis:i. peccatū vel torporem nostrum, & hoc ad honorem tuum, scilicet vt, nostra vox sonet: i. laudet, te:i. nomen tuum, ò Christe primum:i. maxime, & psallamus:i. applaudamus, ore, scilicet voce & corde, tibi, scilicet ad honorē tui.

Carmen est saphicis endecasillabū et thonetrū monocolō te trastrophon Canitur ad horas nocturnas certis quibusdā diebus dominicis.

NOcte surgētes vigilemus omnes. Semper in psalmis meditamur atquè, Viribus totis domino canamus. Dulciter hymnos.

In hoc hymno, nos hortando admonet Gregorius, vt quandiu in hoc mundo laboramus, ne nocti: idest peccato subditi simus sed cum omni studio pro executione bonorum operum, vigilemus; quia si vigilia nostra soli Deo intendendo fuerit prouida: ad aures Dei procul dubio perueniet. Materia huius hymni est laudatio nominis Dei & ipsi totis viribus decātare laudes & hymnos: intentio vt surgamus de vitiis & adhæreamus virtutibus. Distinguamus ergo sic: O fratres nos omnes surgentes nocte:i. de peccato,

cato, vigilemus: i. perseueremus in Dei laude sẽper: i. sine fine, in psalmis: i. in bonis operibus meditemur: i. perseueremus vigilãdo, & canamus: i. personemus, domino: i. saluatori nostro, dulciter: i. suauiter, hymnos: i. laudes scilicet, totis viribus: i. animo & corpore. Vigilare enim debemus sine fine, quia nesciemus quando venit dominus, an mane, an sero, an media nocte: nocte dixit quia de nocte venit dominus scilicet in nubibus: i. in velamine carnis: quia fuit quasi nox, quando incarnatus fuit in beata Virgine: quia deitas latebat in carne: & ideo nocte: i. in hac præsenti vita, vigilare debemus & non tota nocte dormire: quia in nocte venit dominus. Vnde dicitur. Vigilate, quia nescitis diem neq. horam, & ideo vigilemus: i. prosperis & aduersis non desinentes: aut bona opera interrũpentes & omittentes lassemur: sed iugiter & indefesse Deo seruiamus: vnde non qui inceperit: sed qui perseuerauerit vsq. ad finem, saluus erit. Inchoata enim virtus non proficit nisi ad finem perducat.

Vt pio regi pariter canentes, Cũ suis sanctis mereamur aulam, Ingredi cœ-

 li,

li, ſimul & beatam ducere vitam.

Canamus hymnos, vt nos canentes: ideſt laudes perſoluentes, pio regi: ideſt Chriſto, pariter: ideſt corpore & anima, mereamur ingredi aulam cæli: ideſt regnũ æternæ beatitudinis, & ducere: ideſt habere ſimul vitam æternam: vel, beatam: ideſt puram vel ſanctam.

Præſtet hoc nobis deitas beata. Patris & nati, pariterq; ſancti Spiritus, cuius reboat in omni gloria mundo: Amen.

Dixit, quod debemus canere pio regi, vt mereamur cæli ingredi ianuam, beata deitas: ideſt Deus vnus, ſcilicet Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, præſtet: ideſt donet nobis omibus, hoc: ideſt ea, quæ ſupra orauimus, gloria cuius: ideſt laus cuius deitatis, reboat: ideſt reſonat, in omni mundo, de vbicunq. Vnde dicitur. Quicquid in mundo fit, per ipſius fabricationem fit, ſcilicet domini per quem Deum, & in quo ſunt omnia. Omnia enim illi ſoli famulantur: cœlum & terram ego implebo, dicit dominus.

ECce iam noctis tenuatur vmbra,
Lucis aurora rutilans corruſcat,
Viribus totis rogitemus omnes, Cunctí potentem.

Carmen eſt quale illud. Noctes ſurgẽtes: Canitur ad laudes matutinas, certisquibuſdã diebus dominicis.

Materia huius hymni eſt miſeratio Chriſti, & continuatur hymno ſuperius dicto: ſic quia ſurreximus nocte, i. de peccato cauendo. Nox deponitur, & ecce dies appropinquat, quæ quia ſicut ille Gallo canente in nocturnis horis iter diſponit agere i. inchoat: ſic ille, qui in nocte huius mundi ad cæleſtia ire deſierat Gallo canente, i. prædicato re prædicante ſurgit & iter incipit per bonam operationem. Conſtrue, Ecce vmbra: ideſt ignorantia vel obſcuritas noctis, ideſt diaboli: iam, tenuatur. i. annihilatur, aurora lucis: ideſt Chriſtus patris cognitio, rutilans. i. ſplendorem emmittens, corruſcat. i. ſplendet. Et nota, quod ſicut aurora depellit noctem: ſic Chriſtus deuicit diabolum, quia Chriſtus eſt princeps noſtræ humanitatis, aurora. i. Chriſtus quaſi aureum colorem habens, quia, corruſcat. ideo, rogitemus omnes. i. deprecemur, viribus totis. ideſt cum omnibus viribus animæ & cor

poris cuncti potentem: quia omnia in sua potestate sunt.

Vt Deus noster miseratus omnem, Pellat angorem, tribuat salutem, Donet & nobis pietate patris Regnum polorum.

Vt Deus noster misereator nostri.s. quia miserando nos redemit: pellat: idest remoueat, omnē angorem. i. omne peccatorum: & pellendo peccatum, tribuat salutem: idest vitam corporis & animæ: quia per Dei gratiam nō proprijs meritis vita datus, donet nobis pietate patris: idest ipsius misericordia, regna polorum: idest aulam cœlorum. Præstet hoc nobis, &c.

Carmen est quale Psimodie rum. Canitur horæ diei primæ.

Am lucis orto sydere, Deum precemur supplices, Vt indiurnis actibus Nos seruet a nocentibus.

Linguam refrenans temperet, Ne litis horror insonet. Visum fouendo contegat, Ne vanitates hauriat.

Materia huius hymni est deprecatio ad Dominum, vt orto sydere: idest Christo

dignetur

dignetur nos segregare a vitijs,& nos induē
do virtutibus repellat superbiam & nos faciat humiles. Et quando vmbra noctis.i.peccatum recessit a nobis, ideo lux vera.i.Christus iam habitet in cordibus nostris. Construe sic, sydere iam lucis orto: idest Christo nato: qui refulsit in mundo sicut sol iustitiæ: qua redimendo eripuit nos de tenebris & vmbra mortis: idest a peccato: nos supplices: idest humiles, precemur Deum: i. valde oremus apud Deum, vt indiurnis actibus: idest assiduis bonis operibus, seruet nos a nocentibus.i. custodiat & protegat nos a peccatis & omnibus aduersis. Dico vt nos seruet a nocentibus gracia Christi refrenans.i.compescens linguam, & temperet, eam, ne horror litis. i. contentio vel seductio diaboli, insonet: idest in nostra corda, sonet: visum fobēdo cantegat: idest nutriendo & regulando concupiscentias nostras, & visum sic protegat & dirigat, ne vanitates hauriat: idest ne videamus ea, quæ videnda non sunt. Et non solum visus oculorum siti mundatus: sed etiam cordis: & gaudium vanitatis non hauriamus: & in delectationibus & concupiscentijs non gaudeamus

mus. Vnde dominus ait. Non mihi possunt viuere, qui nõ sunt mortui mundo: æstimamus enim temere: si Deo & mundo volumus perfrui. Et alibi. Nõ est cõuentio Christi ad Belial, diabolus & Deus non bene cõueniunt, nec in vna sede morantur. Et Deus in Euangelio. Nemo potest Duobus dominis seruire, Deo. s. & mammonę. i. pecuniæ male acquisitæ & diuitijs. & nota, quod inter amorem Dei & huius mundi est hæc differentia, quod amor huius mundi in principio dulcis esse videtur, sed finem habet amatum. Vnde Ecclesiastes, Nouissima autem eius amata sicut absinthium, amor Dei ab amatitudine incipit: sed vltima eius dulcedine plena sunt: hæc est salutaris mansio scilicet Deus, hęc sũt tabernacula iustorum, in quibus vox lętitiæ & exultationis sonat semper, vbi beati habitabũt, cuius decorem Propheta concupiuit, cuius habitationem optauit, cuius desiderio flagrabit.

Sint pura cordis intima. Absistat & vecordia. Carnis terat superbiam. Potus cibique parcitas.

Intima cordis sint pura. i. munda a mala

la cogitatione, & vecordia.i. ſtultitia quæ facit hominem vecordem eſſe abſiſtat. i. abſit a nobis procul, q; pro, &, parcitas.i.abſtinentia, cibi & potus terat: ideſt minuat, ſuperbiam carnis: ideſt peccatum & ſtimulos eius: quia niſi habeamus parcitatem cibi & potus: omnia in contrarium ſupradicta nobis euenient: nec poterimus refrenare linguam noſtram, nec noſtra intima erunt pura: ſed ſordida: & hortor litis eis aſſociabitur: & ſic per hæc cætera mala condemnabimur.

Vt cum dies abſceſſerit. Noctemque ſors reduxerit. Mundi per abſtinentiam, Ipſi canamus gloriam.

Et cum dies abſceſſerit, à nobis per mala opera, quę, pro, &, ſors: ideſt Diuina diſpenſatio vel ſors: ideſt diabolus, vel ſol per ſui abſentiam, reduxerit, noctem: ideſt peccatum: quia nil aliud eſt dies, quam illuminatio ſolis per ærem vel aer ſole percuſſus, noctem in quã: ideſt peccatum, nos, & abſtinentiam vitiorum mũdi: ideſt præſentis ſęculi purificati, canamus gloriã, ſcilicet ſempiternam ipſi: ideſt Deo. Et quia nox receſ-

ſit

ſit & dies venit:referamus gloriam Deo: & hoc iure.

Deo patri ſit gloria: Eiuſque ſoli filio: Cum ſpiritu paraclito: Et nunc & in perpetuum. Amen.

Referamus gloriam Deo, & hoc iure dico: quia tot & tanta contulit nobis: quia peccatum præceſsit: & a morte liberebit nos: & ad vltimum nos in filios collocauit & ſuſcepit, Gloria: ideſt laus ſit Deo patri: quę pro, & eius ſoli filio: ideſt vnico Ieſu Chriſto, & hoc, cum ſpiritu paraclito: ideſt conſolatore. Spiritus Sanctus dicitur conſolator: ideſt aduocatus primus: ideſt quia diſcipulorum corda, quæ fuerunt meſta de morte Chriſti, reddidit læta conſolatione, & nunc: ideſt in præſenti, & in perpetuum: ideſt ſine fine, Amen.

Carmen eſt quale ſuperius Canitus bora diei tertia.

NVnc ſanctæ nobis ſpiritũs, Vnum Patri cum Filio: Dignare promptus ingeri, Noſtro refuſus pectori,

Materia huius hymni eſt deprecatio ſancti Spiritus: vt dignetur in pectora noſtra deſcendere, quam ſcilicet deprecationem facia-

faciamus in hora tertia. In hora tertia peccauit Adam in paradiso: propter quod peccatum inde eiectus est, ideo Spiritu Sancto facimus hanc orationem: vt sicut ab Adam per suggestionem separatus est, ita per eius correctionem nostro pectori ingeri dignetur. Et sicut inflammauit Apostolos hora tertia: sic dignetur ingeri cordibus nostris vel infundi: vt mereamur Deum vere laudare: & hoc est. O, sancte Spiritus, tu dico, promptus: idest paratus ad perquirendum & consolandum, qui es vnus vel, vnum: idest vnius substantiæ, patri cum filio: dignare ingeri: idest infunde nobis, nunc: idest adhuc: sed iam dico tu, Spiritus refusus nostro pectori: idest vt infundas nobis Spiritum Sanctum, vel simus repleti à te Spiritu Sancto: vt consequamur remisionem peccatorum, vel vnus aut vnum patri cum filio, in essentia vel potestate. Vnus dicitur per quandam essentiam trium personarum vnus pertinet ad substantiam non ad personam. Et hoc est, quod dicitur vnus patri cum filio.

Os, lingua, mens, sensus, vigor, Con-

fesio-

fessioné personet, Flammescat igne charitas. Accendat ardor proximos.

Os lingua pertinent ad corpus, mens vero ad animam: & sensus ad vtrumque procedit. Et similiter eodem modo pertinet Spiritus sanctus ad vtrumque, scilicet ad Patrè & Filium, quia ab vtroque procedit, & tamen non tres sunt dij, sed vnus est Deus. Et nota, quod in sole tria sunt: scilicet sphera claritas, & calor. sphera solis naturaliter splẽdens est & calens, summus Pater naturaliter sapiẽs est & amans. Sphera solis & splendor & color nõ sunt tres soles, sed vnus sol. Summus Pater & sapientia & amor eius nõ sũt tres Dij, sed vn⁹ est Deus. In sphera solis ignea Patrem intelligere deuemos, in splendore Filium: in calore Spiritum Sanctum, Os, lingua: idest corpus, & mens: idest anima, sensus: idest vterque scilicet corpus & anima, vigor: idest virtus, personet: idest credat vel confiteatur, confessionem: idest trinitatem scilicet Patrem & Filium, & Spiritum Sãctum esse vnũ Deum, charitas: idest amor Dei & proximi, flammescat: idest ardeat in nobis, igne supple Sancti Spiritus, ardor

ardor, suæ charitatis accēdat: idest illuminet spirituali amore, proximos: idest amorem Dei desiderantes.

REctor potens verax Deus: Qui temperas rerum vices Splendo remane instruis: Et ignibus meridiē.

Carmen est quale superius Canitur hora diei sexta.

Materia huius hymni sumitur per qualitates & diuersitates aeris & tēporis, ex hoc scilicet, quod maximus calor solet esse aliquando in meridie, & quandoque solet nocere animæ & corpori, vnde Deum rogare deuemus: vt in nobis extinguat flamas vitiorum nostrorum, & tribuat nobis suam charitatem in cordibus nostris. Et non solum hora tertia, Deū rogare debemus, sed etiam sexta hora, in qua Adam eiectus fuit de paradiso per superbiam. Vnde per transgressionem fuit eiectus: illuc redeamus per bonam operationem Christo annuente, qui eadem hora in cruce positus fuit. O tu, creator, qui regis omnia, potens: i. qui potes omnia facere, quæ vis, quia manus tua potentia & in ea omnis potestas & fortitudo, verax Deus, qui nunquam mentiris: quia tu ipse veritas es, & verax in verbis, & promissis tuis,

quæ nunquam fallunt, qui temperas: idest qui mitigas, vices: idest, vicissitudines, rerum, & instruis mane: idest incipientes, bona opera facere, splendore solis: idest, lumine, & instruis meridiem ignibus: idest calore scilicet charitate.

Extingue flammas litium. Aufer calorem noxium. Confer salutem corporum. Veramq; pacem cordium.

Extingue flammas litium: idest suffoca calores mundanorum tentationum: vel extingue flammas: idest mortifica in nobis flammas: idest, ardores libidinis: vel, litium: idest, odiorum vel discordiarum, aufer calorē: idest remoue amorem à nobis & appetitum noxium: idest noxiarum rerum: quia tu bonus es calor: & sol vitæ æternæ, confer salutem, scilicet nobis: corporum: idest animarum, que, pro & pacem cordium: idest animorum, veram: idest non fictam.

Carmen est illud, Primodierum Canitur hora disi nona.

RErum Deus tenax vigor, Immotus in te permanens, Lucis diurnæ tēpora, Successibus determinās,

Materia

Materia huius hymni est, quod non solum in hora sexta deprecandus est Deus: sed etiam in hora nona : in qua Iesus Christus migrauit de hoc mundo ad patrem, vt possimus transire de vitijs ad virtutes,& ad bunas operationes. O, Deus tenax, à teneo tenes,qui omnia tenes sub potestate tua, & pietatē, vigor : idest virtus rerum permanens inte immotus : idest non variabilis: quia nunquam in se ipso mouetur: determinans: idest,diuidens,tempora lucis,diurnæ: idest quotidianæ: successibus: idest quibuslibet distinctionibus

Largire clarum vespere, Quo Vita nusquā decidat, Sed præmium mortis sacræ, Perennis instet gloria.

Et quia hæc dicta facis,largire: idest concede, clarum vespere: idest, finem nostræ vitæ,& exitum,quo provt: nostra, vita nusquam decidat:idest non cadat in aliquo graui peccato, sed perennis gloria, scilicet illa, quæ est sine fine : existens supple premium, mortis sacræ, instet nobis per remissionem peccatorum.

Carmen est quale illud, Primo dierū Canitur hora vespertina.

LVcis creator optime, Lucem dierum proferens, Primordijs lucis nouæ, Mundi parans originem.

Materia huius hymni est inuocatio, quã fecit beatus Gregorius ad Dominum: vt sicut præcepit mane iunctum vesperi vocari diem: ita vt audiat preces nostras, & commendet diem Domini cum per opus, quod quotidie factum est, & in eodem die, vt ibi: Fiat lux, & facta est lux. O, optimè creator lucis: idest, filij tui, vel Angelorum, proferēs: idest tribuens lucem: idest, filium tuum, dierum: idest Apostolorum tuorum, qui dies vocantur, parans originem, scilicet quando dixisti: Fiat lux: idest, initium: nouæ lucis primordijs mundi: idest, Apostoli, qui lux mundi interpretantur, vnde dicitur. Vos estis lux in ista vita illustrantes omnia: vos estis sal terræ condientes motum temperãtiam: ipsi Apostoli pastores sunt populorū omnia conseruantes.

Qui mane iunctum vesperi, Diem vocari præcipis, Tetrum chaos illabitur, Audi preces cum fletibus.

Et

Et tu, qui precipis mane iunctum vespe ri vocari diem: idest noctem, qui est dies naturalis, vnde dictum est. Factum est vespere & mane dies vnus: vel aliter, tu, qui præcipis mane iunctum vesperi vocari diē: idest deitatem iunctam carni nostrę, quæ obscura est vt vesperum, vocari diem: idest, Christum, qui est verus dies, tetrum chaos: i. nox & peccatum & obscuritas vitiorum, illabitur: idest, cadit in nos: & ideo audi preces nostras cum fletibus: idest eum desiderijs lachrymarum.

Ne mens grauata crimine, Vitæ sit exul munere, Deum nil perennę cogitur, Seseque culpis alligat.

Dico, audi preces nostras, & quare? Ne mens: idest, anima nostra sit ponderata, crimine: idest, peccato vitiorū, & hoc est, quod dicitur, ne mens grauata: idest oppressa, crimine: idest peccato, sit exul: idest alienata, munere: idest dono æternæ beatitudinis, vitæ: idest Christi, qui est vita, dum mens nil perenne cogitat: idest perpetuum, sed alligat: idest, illaqueat, sese culpis vitiorum.

Cœlorum pulset intimum, Vitale tol

lat præmium, Vitemus omne noxiú, purguemus omne pessimum.

Ergo &nos deuemus accipere Christum vel æternam beatitudinem: & vt hoc fiat, mens pulset.i.inquirat, intimum cœlorum: i.Christum:& tollat.i. acquirat, vitale præmium.i.æternam beatitudinem: ergo vitemus omne noxium.i.omne peccatum quantum ad corpus, purgemus omne pessimum: id est, peccatum, quantum ad animam.

Carmen est quale illud, Primo dierũ Cãitur ad horas diei Completorij.

TE lucis ante terminum, Rerum creator poscimus, Vt solita clementia, Sis præsul, ac custodia.

Materia huius hymni sit, Deum optimũ maximum de precari in inceptione noctis: vt sicat deprecamur Deum in inceptione dies, vt custodiat nos per totam diem, ita in inceptione noctis, vt nos custodiat per totam noctem Deum deprecamur. O, rerum creator, poscimus.i. petimus: ante terminũ lucis.i. antequam de mundo exeamus, vel antequã dies recedat, vt sis præsul.i. custos, vel speculator, ac custodia, vel sis præsul ad custodiam: id est, ad custodiendũ animam.

Procul

Procul tecedant ſomnia, Et nõxium phantaſmata. Hoſtemque noſtrum comprime, Ne polluantur corpora.

Dico ſis præſul ad cuſtodiam, vt procul recedant ſomnia.i. longe ſint à nobis & remotæ illuſiones dæmonum, vel pauæ delectiones carnis:& phantaſmata noctum.i. occultæ deceptiones, vel ſuggeſtiones, noctiũ, apparitiones.i.malignorum ſpirituum. Nox diuiditur in ſex partes.ſ.ſero ſiue veſper, cõticinium:in tempeſtum:gallicinium, crepuſculum, mane. Sero eſt, quando nox imminet:illud.ſ.tempus, quod ſequitur ſolem occidentem. Conticinium eſt, hora, quando homines cubitum pergunt. Intempẽſtum eſt, quando nihil operantur, & eſt cõmunis hora quieſcẽdi omnium: medium tempus, inter gallicinium & conticinium. Gallicinium eſt, quando galli emittunt voces. Crepuſculum eſt, quãdo dubium eſt inter diem & noctem. Mane eſt, quando aurora apparet:& comprime noſtrum hoſtem:ideſt diabolum vel carnem, ne corpora noſtra polluantur, ſcilicet malo vel corporali polluone, it

Carmen est cacometrũ simile tantum diametro lãbico. Canitur in quadragesima hs risdici ad completorium.

CHriſte, qui lux es & dies, Noctis tenebras detegis, Luciſq; lumen crederis, Lumen beatum prædicans.

Materia huius hymni eſt, quòd deprecari debemus Deum, vt det nobis quietã noctem & defendat à perfido hoſte, & oculi ſomnum capiant, quod cor ſemper ad Deũ vigilet. O Chriſte, qui es lux Angelorum, & illuminator omniũ ſanctorũ: vnde ipſe dixit. Ego ſum lux mũdi, & dies: i. Chriſtus qui illuminat omnẽ diem, & parat omnẽ lucẽ. Cum autẽ mirabile ſit, quia ſicut Pater eſt lux, & Filius, & Spiritus Sãctus ſit lux: non tamen tres luces: ſed Pater & Filius & Spiritus Sanctus, vna & in ſeparabilis eſt lux: ſicut in hac dictione, quæ eſt lux, ſũt tres literæ: & vnus ſonus, cui ad ſignificationem ipſius ſenſus aliquid addi vel minui non poteſt: ſic quoq; cum tres perſonæ ſint, eſt vna deitas, cui naturaliter addi vel minui nihil poteſt. Non enim Deus tres luces eſt: quia ſi verũ eſſet, iam lux vna nõ eſſet, nam quicquid corporaliter diuidi poteſt in illa ſubſtantia: quæ diuerſitatem patitur: nõ poteſt dici vnum, & detegis: ideſt aperis, tenebras:

i.versutias, noctis: i.diaboli, quę pro & crederis lumen lucis: idest Patris tu: dico, prædicans: idest, promittens Apostolis, beatum lumen: idest Spiritum Sanctum.

Precamur sanctę Domine. Defende nos in hac nocte, Sit nobis in te requies, Noctem quietam tribue.

O sanctę Domine, qui dominaris, precamus: i.rogamus te, defende: i.protege, nos, a vitijs & ab insidiatorib⁹ nostris: idest dęmonibus qui vt leones rugientes circuunt quærentes, quem deuorent: vt ait Apostolus, in hac nocte: idest in præsenti vita: & requies sit nobis in te: idest requiescamus tecum in cœlesti regno, & tribue: idest concede, noctem quietā: idest tranquillam & securam.

Ne grauis somnus irruat, Ne hostis nos surripiat, Nec caro illi consentiens, Nos tibi reos statuat.

Ne grauis somnus: idest, ne graue peccatum vel delectatio peccati, irruat: idest opprimat, nec nos hostis: idest diabolus, surripiat: idest fraudulenter decipiat nos, nec caro, nostra, illi consentiens, scilicet, Diabo-

lo:in peccato nos reos statuat: i. faciat esse culpabiles tibi: i. domino. Quia dominus noster est secundum naturam.

Oculi somnũ capiant, Cor ad te semper vigilet, Dextera tua protegat, Famulos, qui te diligunt.

Quamuis dico, quod grauis somnus nõ irruat: tamen non dico, quod oculi somnũ non capiant: imo aliquantulum capiant: & hic, oculi somnum capiant: i. aliquantulum capiant: vt corpus refocilletur, cor: i. mens, semper vigilet ad te, ò tu domine dextera tua: i. auxilium tuum, protegat famulos, scilicet, qui te diligunt.

Defensor noster aspice, Insidiantes reprime, Guberna tuos famulos, Quos sanguine mercatus es.

Defensor noster aspice nos: & reprime insidiantes: idest, dæmones, qui semper insidiãtur nobis: & quod maligni spiritus semper sunt parati insidiari nobis & nocere, & animas iugulari: idest petimus, vt Deus eos reprimat & restringat, ne nocere valeant. Est notandum, quod maligni spiritus tres

habent habitationes, scilicet, in inferno, in aere, & in terra. Illi, qui in terra manẽt, diuiduntur in duas partes: & vocantur Leruæ & lerues. Leruæ in nocte ledunt, lerues autem in die, guberna: idest, rege nos, tuos famulos, quos mercatus es: i. redemisti tuo sanguine. Et nota, quod diu per peccatum serui fuimus: modo per Christum liberi facti sumus: quia nec auro corruptibili: sed suo proprio sanguine nos redemit.

Memento nostri domine, In graui isto corpore, Qui es defensor animæ, Adesto nobis Domine.

Et quia sumus redempti sanguine domini: ideo non debemus voluptati nostræ satisfactionem facere: sed præcepris eius pro salute nostra, nos metipsos onerare & iugiter applicare: vnde Dauid, Præceptum domini lucidium illum inans oculos meos. O domine, memento nostri in graui isto corpore: i. corruptibili, qui es defensor animæ, ò tu domine, adesto nobis: i. esto ad defensionem nostram.

IMmẽse cœli cõditor, Qui mixta ne cõfunderẽt, Aquæ fluents diuidẽs, Carmen est illud si

Cœlum

Cœlum dedisti limitem.

lud, Primo dierũ Canitur ad horas vespertinas feria secunda.

Materia huius hymni est inuocatio, quã facit autor, vt quẽmadmodum Christus terram ab aquis in secunda die separauit: partem in terra reliquit, & partem in cœlum attulit propter nimietatem aquę: ideo quia terra confusa erat, & ne calor solis dissiparet res mundanas: ita diuidat mẽtes nostras a malis operibus. Secundum quæritur, cur partem attulit in cœlum? quia cœlum igneum est. Ignis leuis materiæ est: & ideo si non interposuisset alium elementum, puta aquam, ignis totam terram leuiter combureret. Et si quæratur, qualiter aquæ manẽt super ignem? Augustinus dicit, quod fortitudo ignis aquam coagulat, & coarctat. Item quæritur, si cœlum mobile est, & rotũdum: quo modo manet sursum? Ambro. dat hoc exemplum: quia multa corpora exterius sunt rotunda, quæ interius sunt quadrata: & sic potest esse cœlum. Cœlestes namque naturæ igneæ sunt. Vnde spiritus dicitur purus æther: quia rogus: idest ignis. Vnde nisi vnda superioris & inferioris aquæ æthera siue ignem temperaret: totam terrã incenderet, & ruptam in puluerem dissiparet.

ret. O, Christe conditor immense, sine mẽsura, cœlique diuidens fluenta aquæ: idest aquarum cursus, ne confunderet mixta, supra faciem terrę: idest confusionem faceret, cœlum dedisti limitem: idest terminũ inter aquas superiores, & inferiores.

Firmans locum cœlestibus, Simulq. terræ riuulis, Vt vnda flammas temperet, Terræ solum ne dissipet.

Tu, dico, firmans locum inter aquas cœlestes, & aquas terrestres, cœlestibus: i. angelis, vel aquis, & simul riuulis terræ: idest fluminibus vel peccatoribus, vt vnda: i. aquã, temperet flãmas: idest ignem firmamẽti, ne, flammæ dissipent solum terræ, solum: idest soliditatem.

Infunde nunc piissime, Donum perennis gratiæ, Fraudis nouæ ne casibus, Nos error atterat vetus.

O tu piissime, infunde nunc: i. in præsenti, donum perennis gratiæ: i. Spiritus Sancti ne error idolatriæ vel originale peccatum, vetus. i. antiquius, atterat: i. conterat, nos ca-

sibus

sibus nouæ fraudis:idest heresis vel diaboli: nocæ dicit,quia nullus alius peccauerat per originale peccatum.

Lucem fides inueniat. Hæc luminis iubar ferat,Hæc vana cuncta terreat, Hanc falsa nulla comprimant.

Fides,nostra inueniat lucem , tuam,o tu Christe:inueniendo, ferat iubar: i. splendorem luminis:i.Spiritus Sancti:& ferendo iubar,tribuat se nobis,hęc:scilicet fides terreat cuncta vana:idest cunctam paruitatem hæreticam,nulla falsa cõprimant:i.deprimant, hanc scilicet fidem.

Carmen quale illud, Primo dierũ. Canitur feria secunda ad horas noturnas.

SOmno refectis artubus,Spreto cubili surgimus,Nobis pater canentibus,Adesse te deposcimus.

Materia huius hymni est,quia debemus surgere de lecto:i.de peccato : & deprecari Deum, vt dimittat nobis peccata nostra:s. præsentia,præterita,& futura. Cũ facimus inuocationem ad Deum patrem: sic debemus dicere.O Deus pater , refectis artubus somno:i.sensibus nostris repletis:i.mundana delectatione, surgimus spreto cubili : i.

ipsa

ipsa delectatione:quia post quã fuerint mẽbra nostra refocillata somno, & reparata virtute, debemus cum indignatione sperne re.& ad Dei seruitiũ festinare:& tunc Deus aderit nobis,deposcimus,idest,deprecamur te adesse,scilicet pręsentem, nobis canentibus.i.laudantibus.

Te lingua primum concinnat,Te mẽtis ardor ambiat,Vt actuum sequentium,Tu sanctæ sis exordium.

Et ideo non solum corde:sed etiã lingua te deprecamur,o Dñe,lingua nostra cõcinnat.i.laudet,te primũ.i. maxime super omnia,ardor.i.amor mentis nostræ, ambiat.i. desideret te:& ad quid? vt tu sancte pater,sis exordium.i.principium nostrorum actuum sequentium,vt omnis nostra actio à te semper incipiat,& per te incepta finiatur.

Cædent tenebræ lumini,Et nox diurno sydere,Vt culpa,quam nox intulit,Lucis labascat munere.

Tenebrę i.vitia & peccata:cædant, idest locum dent, lumini, idest, Christo, & nox,suple cędat,diurno syderi,idest soli,vt culpa.

culpa: peccatum, quam nox intulit, nobis: i. diabolus, labascat: i. euanescat munere: i. gratia, lucis Christi vel Spiritus Sancti.

Precamur idem supplices, Noxas vt omnes amputes, Et ore te canētium, Lauderis in perpetuum.

Nos supplices: idest humiles, precamur idem: idest illud: & ad quid? vt amputes, auferas, omnes noxas: idest omnia peccata & vitia, vt lauderis in perpetuum ore canentium te.

Carmē est quale illud, Primo dierū. Canitur ad laudes matutinas feria secunda.

Splendor paternæ gloriæ, De luce lucē proferens, Lux lucis, & fons luminis, Dies diem illuminans.

Materia huius hymni est Patris, & Filij, & Spiritus Sancti credulitas: & tamē quod Pater sit in Filio & Filius in Patre: & Spiritus Sanctus procedens ab vtroque: & per hanc credulitatem rogamus, vt confirmet: idest cōferat nobis suam gratiam: vt sit nobis cibus. O Christe, qui es splendor Paternæ gloriæ: idest Patris: quia per Patrem glorificatur, proferens lucem: idest Spiritū Sanctum, de luce: idest de Patre: vel proferens: idest

idest manifestans, lucem.i.te ipsum æternã lucem venientem in hunc mundum, de luce paterna. O lux: idest filius lucis. i. patris, & fons & origo luminis, vel Spiritus Sancti, iudico, dies illuminãs diem: idest illos, quos prædicatione Apostolorum facilis illuminari.

Verusq. sol illabere. Micans nitore perpeti, Iubarq. sancti Spiritus, infũde nostris sensibus.

Et ò tu Christe, qui es verus sol, illabere: idest mitte iubar, scilicet splendorum Spiritus Sancti, nostris sensibus: idest nostris mẽtibus: vt non solum vocemus te filium: sed rem.

Votis vocemus te patrem, Patrẽ perennis gloriæ, Patrem potẽtis gratiæ Culpam releget lubricam.

Et non solum vocemus te filium: sed votis vocemus: idest precemur cum desiderio: vocemus, inquam te patrem perennis gloriæ, & perpetuæ, quia infinita erit: & vocemus, vt pater potẽtis gratiæ releget: idest restringat vel mittat in exilium, culpam-

lubricam, idest libidinem, quæ facit hominem cito labi de bono ad malum.

Confirmet actus strenue, Dentem retundat inuidi, Casus secundet asperos, Donet gerendi gratiam.

Dixi inuocemus: & quare? vt pater confirmet, idest: componat, actus strenuos, idest honestos, scilicet bonas operationes: & retundad, idest, frangat, dentem, idest, fortitudinem, inuidi, idest diaboli. Et quemadmodum aliquis mordet escā: ita diabolus mordet, & seducit Christianos operando mala in eis: &, secundet, idest, faciat prosperos catsue, noros asperos, scilicet castigando nos sępissime faciat secundare, donet nobis gratiam gerendi, idest patiendi eosdem casus asperos.

Mentem gubernet & regat, Casto fideli corpore. Fides calore feruear, Fraudis venena nesciat.

Modo conuertit se ad fideles, quasi dicat, filius infundat in nobis iubar sancti Spiritus: & actus nostros dirigat, & gubernet mētem, i. animam nostrā, & regat, eam castam in fide

in fide catholica, fideli corpore, sanctæ Ecclesiæ: & fides nostra, ferueat, idest, ardeat, calore charitatis vel amore Spiritus sancti, nesciat venena, i. hæreses fraudis, diaboli.

Christusq. nobis sit cibus, Potusque noster sit fides: Læti bibamus sobriá, Ebrietatem spiritus.

Vt mẽs sit nescia fraudis (Christus sit nobis cibus) i. prædicatio Dei, quæ reficiat nos i. mentes nostras: vt cibus reficit corpus, & hac cõmestione, idest, prædicatione habeamus potum, idest, fidem. Fides est charitas prædicationis (q;) pro et (Christus sit cibus cælestis) i. & fides scilicet catholica (sit noster Potus: læti) i. alacres vel hilares (bibamus sobriam ebrietatem) idest, temperatã scilicet infusionẽ Spiritus sancti: vt nos seruet à peccato. Ebrietas spiritus est sobria, i. temperata & modesta: quia homines inflãmat amore Dei, & seruat ab amore peccati: quia sicut ille, qui est ebrius, obliuioni tradit omnia, nec recordatur: sic qui plenus est Spiritu sancto, vel gratia Spiritus sancti, omnia mundana obliuiscitur.

Lætus dies hic trãseat, Pudor sit vt di

Luculum. Fides velut meridies, Crepusculum mens nesciat.

Hic dies: idest præsens vita (læta trãseat) idest exterminetur lætus (dies:) idest Christus adueniat ad nos (& pudor): idest castitas (sit vt diliculum) idest, vt aurora luceat (fides sit vt meridies) & ferueat amore Spiritus sancti sicut meridies feruet (& mẽs crepusculum nesciat) idest, peccatum: quia crepusculum est lucis: idest, diei finis, & noctis principium.

Aurora cursus prouehit, Aurora totus prodeat, In patre totus filius, Et totus verbo pater.

Aurora (idest Pater) prouehit cursus: (i. ducit filium suum ad sui superiora (aurora prodeat) idest, manifestetur totus in substãtia deitatis, quia filius in substantia deitatis totus est in patre: & patre totus in verbo: i. filio: quia totus vnus est Deus.

Carmen est quale illud Primo dierũ Canitur.

COnsors paterni luminis, Lux ipse lucis & dies, Noctem canendo rũpimus, Assiste postulantibus.

Materia huius hymni est resurrectio no ctis: sicut nos surgendo rumpimus noctem ita Christus surgendo rumpit mortem. i. vicit peccatum: vel sicut dies adueniens, no ctis vmbram effugat: sic adueniente vero lumine, scilicet Christo, ipse Christus vitio rum: idest peccatorum tenebras effugauit, & totum mundum illuminauit. O Christe (consors): idest, ęqualis, vel conscius eius na turæ, qui est pater, quia vnum est nomē Pa tris & Filij & Spiritus Sancti (paterni lumi nis) tu, in inquam, Christe consors luminis: tu ipse lux: idest filius lucis: idest Patris) & dies) dierum vel omnium luminum (rum- pimus noctem:) idest peccatum (canendo) idest, laudando te. Et ideo (assiste postulan tibus) te cum precibus.

Aufer tenebras mentium, Fuga cater uas dęmonum: Expelle somnolētiá. Ne pigritantes obruat.

Aufer tenebras: idest, ingnorātiam, men tium nostrarum, fuga cateruas demonum: idest turbas malignorum spritum: expelle somnolentiam: idest animi pigritiam, ne, illa somnolentia: idest peccatorum dormi

tio vel negligentia, obruat, ideſt præcipitet pigritantes, i. in peccatis dormientes.

Sic Chriſte nobis omnibus, Indulgeas credentibus, Vt proſit exorantibus, Quod præcinnentes pſallimus.

Sic, ideſt taliter: O, Chriſte indulgeas, i. miſerearis, omnibus credẽtibus nobis, vt quod præcinnentes: i. laudantes, pſallimus ore ſcilicet & corde, proſit exorãtibus. ſ. proficiat nobis deprecantibus.

Carmen eſt quale illud Primo dierũ Canitur ad laudes matutinas. feria tertia.

ALes diei nuncius, Lucem propinquá pręcinnit. Nos excitator mentium, Iam Chriſtus ad vitam vocat.

Materia huius hymni eſt exhortatio Chriſti ad nos. vt ſurgamus à vitiis, & adhęreamus virtutibus: & præmittit exẽplũ alitis. i. Galli. Sicut enim galli cãtus nos excitat, vel vocat ad diẽ venientẽ: ſic Chriſtus excitat mentes noſtras vocat nos per ſcripturas ſacras ad opera virtuoſa, prænuncians, quia in proximo eſt venturus: eius vero aduentus tẽpus ignoratur. Vnde benedicitur. Surgite, & vigilate: quia neſcitis diẽ neq. horã, &c. Ales, i, Gallus nũcius diei pręcinit. i. prædicit lumẽ. i. diẽ nobis propinquã Chriſtus exitator mentium noſtrorum vocat nos ad

vitam

vitam iam, ideſt, iam adſe vocat nos.

Auferre clamat lectulos, Aegros ſopore deſides, Caſtiq. recti, ac ſobrij, Vigilate iam ſum proximus.

Chriſtus clamat, i. vocat & pręcipit nobis, auferte. i. relinquite, lectulos, dicēs: o deſides i. ò pigri, relinquite, lectulos ægros, carnalitatē vel corda veſtra ſopore. i, peccato irretita aut inſequētes libidinē: & vigilate caſti, non poſtulātes, recti, nō tortuoſe ſobrij nō ebriè & bonū debetis facere hoc, quia ego Chriſtus, iam proximus ſum vobis. V elſecūdū aliam literā O, Caſti anima & corpore, ò recti verbo & opere & ſobrij. i. temperati cibo & potu vigilate iam ſum proximus.

Ieſum ciamus vocibus, Flentes peccantes ſobriè, Intenta ſupplicatio, Dormire cor mundum vetat.

Et quia Chriſtus eſt proximus: o fratres, ciamus, vocemus, Ieſum, vos dico; flētes pręcantes. i. cum fletu rogantes illum, ſobrie. i. cum ſobrietate, ſine omni fæditate, intenta ſupplicatio. i. aſsidua de precatio, vetat cor mundum dormire, ideſt, in aliquo ſmortali peccato manere.

Tu Christe, somnum discute: Tu rũpe noctis viucula: Tu solue peccatũ vetus: Nouumque lumen ingere.

O tu Christe, discute. i. dissipa: vel discute, i. diuide, somnum. i. peccatum vel diabolum, ne nos decipiat: & tu rũpe discutiẽdo vincula noctis. i. diaboli: vel penas inferni quæ domini nox: vt non nos decipiat, tu solue peccatum vetus, i. originale, & ingere, i. immitte nouum lumen, i. Spiritum sanctũ, qui dicitur nouus: quia eiiciendo a nobis vetera peccata, & nos renouat lumine gratię.

Carmen est quale illud Primo dierũ. Canitur horis Vesperarum feria tertia.

Telluris íngens conditor: Mundi solum qui eruens, Pulsis aquæ molestiis, Terram dedisti immobilé.

Materia huius hymni est deprecatio, quam facimus ad Deum: vt sicut Deus pater fecit cœlũ & terram, & diuisit superiora ab inferioribus: ita sua pietate nostra peccata dimittat: & sicut dedit terrã immobilẽ vt faceret fructũ gratũ, ita faciat mẽbra nostra acceptabilia ad fructificandum sibi. O, ingens conditor telluris, idest totius orbis, qui eruens idest, diuidens, solum mundi ab

aquis

aquis scilicet ab inferioribus & a superioribus: & dedisti terram immobilem, & hoc, pulsis molestus aquæ: idest elementis, quæ valde molesta erant, dum inter se essent confusa: idest simul mixta.

Vt germen aptum proferens, Fuluis decora floribus, Fecunda fructu sisteret: Factumq. gratum redderet.

Vt illa terra scilicet proferens: idest producens, germen aptum: idest congruum hominibus, sisteret. i. permaneret fœcunda. i. abundans, & fertilis, fructu, acceptabili: illa dico decora. i. speciosa, fuluis floribus: idest rubeis & albis, que, pro, &, redderet gratum pastum. i. cibum acceptabilem tam hominibus, quam animalibus.

Ventis perustæ vulnera Munda Virore gratiæ, Vt facta fletu diluat, Motusq. prauos atterat.

O Christe, munda. i. purga, vulnera perustę mentis. i. peccata, vel flammas animæ peccatricis, & hoc, gratiæ virorę, idest Spiritus Sancti, vt, diluat facta: idest emendet peccata commissa, fletu. i. gemitu, quæ pro, &, at-

terat. i. auertat prauos notus) .i. refrenet noſtros prauos actus.

Iuſsis tuis obtemperet, Nullis malis approximet. Bonis repleri gaudeat, Et mortis actum neſciat.

Et mens illuminata (obtemperet iuſsis tuis). i. obediat mandatis tuis (& non approximet).i.non accedat, vel appropinquet (malis nullis ſcilicet operibus:)ſed gaudeat repleri bonis) operibus (& neſciat actum mortis). i. cognoſcat mortale peccatum, vel pænas inferni.

Carmen est quale illud Primo dierũ Canitur. ad nocturnas horas feria quarta.

RErum creator optime, Rectorq. noſter aſpice, Nos a quiete noxia, Merſos ſopore libera.

Materia huius hymni eſt inuocatio ad Deum vt dignetur criminibus noſtris ignoſcere: vt ſicut ſurgimus delecto, & rũpimus noctem, ſic Chriſtus rũpat peccata. O (optime creator omnium rerũ)& o (rector noſter aſpice nos). i. libera nos (a quiete noxia)quia, quę carnem oblectant, noxia ſunt ſcilicet animæ: nos dico (libera).i.reddime (merſor).i.obrutos (ſopore: ideſt peccato,

Te,

Te, ſancte Chriſte, poſcimus, Ignoſce tu criminibus, ad confitendũ ſurgimus, Moraſq. noctis rumpimus.

Ideo poſcimus. i. deprecamur te, o (ſancte Chriſte, ignoſce). i. parce culpis omnibus ſurgimus de virtute in virtutem, ſcilicet cõfitendo peccata, & rumpimus moras. i. impedimenta, noctis, ideſt diaboli.

Mentes manuſq. tollimus, Prophetá ſicut nouimus, Nobis gerendum prę cipit, Pauluſq. geſtis cenſuit.

Tollimus, ideſt, ſubleuamus, mentes, ideſt cogitationes, & manus. i. operationes, ſicut nouimus Prophetam, ſcilicet Dauid, qui, præcipit, ideſt iubet, nobis, gerendum, ideſt faciendum dicens: Media nocte, &c. Et, Paulus cenſuit in ſcripturis ſuis indicauit dicẽs: Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere. geſtis, ideſt factis.

Vides malũ, quod geſsimus; Occulta noſtra pãdimus, Preces gemẽtes fundimus, Dimitte, quod peccauimus.

O Deus

O Deus, vides malum, quod gesſimus. i. fecimus:& ideo, pandimus occulta noſtra: ideſt peccata, ſcilicet, per confeſsionem, gementes: ideſt, ſuſpirantes, fundimus tibi preces,& ideo, dimitte: ideſt, dona, quod peccauimus: ideſt deliquimus.

Carmē eſt quale illud, Primo dierũ Canitur ad laudes matutinas feria quarta.

Nox,& tenebre,& nubila, Confuſa mũdi:& turbida (Lux intrat, albeſcit polus, Chriſt⁹ venit) diſcedite.

O, nox: ideſt diaboli,&c. Nox aliquando accipitur pro ita, pro tempore, pro diabolo, & pro obſcuritate:& ideo, ò tenebræ: ideſt, ô peccata,& nubila, diſcordiæ hæreticorũ, & turbida mũdi: ideſt, turbaciones, & ſeditiones confuſa. i. permixta diſcedite: ideſt, recedite, quia ſicut nox diem: ſic peccata iuſtitiam, & diabolus Chriſtum fugit. Recedite, inquam,& bene debetis: quia. Chriſtus, exiſtens lux intrat, mentes fidelium, polus: ideſt, corpus, albeſcit. i. niteſcit bonis operibus: quid dicam per ſingula? Chriſtus venit, in corda noſtra.

Caligo terræ ſcinditur, Percuſa ſolis ſpiculo. Rebuſq. iam color redit, Vul

tu nitentis ſyderis.

Calligo terræ.i.obſcuritas noſtra, ſcinditur.i.diuiditur vel ſecreta hæreticorum, caligo dico,percuſa ſpiculo ſolis,aſpectu Chriſti: ideſt diuino verbo:ideſt color. i. vigor Spiritus Sancti,qui receſsit propter præſentiam tenebrarum, iam redit, animabus noſtris, vultu nitentis ſyderis.i. ſplendore Spiritus Sancti,qui eſt verus ſol.

Te Chriſte ſolum nouimus,Te mente pura,& ſimplici,Flendo & canendo quęſumus,Intẽde noſtris ſẽſibus.

O Chriſte,nouimus te ſolum redemptorem & illuminatorem,te,& non alium pura mente,& ſimplici ſine hypocriſi, quæſumus flendo,peccata,& canendo, ideſt , laudando te,intende,ideſt,præbe aſſenſum,noſtris ſenſibus,ideſt,intentionibus.

Sunt multa fucis illita,Quæ luce purgentur tua:Tu lux eoi ſyderis, Vultu ſereno illumina.

Multa,ideſt , multæ virtutes, ſunt illita, nobis. i.iuncta vel vncta,fucis.i.falſis colori

bus

bus. Fucus dicitur falsus color, qui mixta inter veros colores offuscat eos, quæ, omnino purgentur tua luce, idest, tuo splendore: bene dico tua luce, quia o tu Christe es, lux eoi syderis, idest, orientalis scilicet patris: et ideo, illumina nos sereno vultu. i. claritate Spiritus sancti.

Carmen est quale illud. Primo dierũ. Canitur ad horas vespertinas quarta feria.

COeli Deus sanctißime, qui lucidum centrum Poli, Candore pingis igneo, Augens decoro lumine.

Materia huius hymni est laus, quam consona voce, scilicet corde & opere tenemur Deo persoluere, ideo, scilicet quia ad vtilitatem nostri omnia construxit, & fecit, vt cœlũ, & terram, & multa alia. Primo fecit cœlum & terram: postea mare, quarta die Solē & Lunam, &c. Item vt ad brauium suæ remuneratiodis nobis pateat accessus, præterita, præsentia dimittendo peccata, nos ad sui amorē facit peruenire. O, Sanctißime Deus cœli, qui pingis, idest, decoras, lucidum poli centrum, idest spacium vel punctum poli: vel zodiacum, per quem signa decurrũt: zodias animal interpretatur: centrum est medietas spheræ, hic posuit cetrum pro cœ

ſo, ideſt, partem pro toto, igneo candore, i. ſplendore: tu dico, augens decoro lumine. i. claritate. ſcilicet centrum poli cum pictura ſcilicet & claritate ſtellarum.

Quarto die qui fllammeam, Solis rotam conſtituens: Lunæ miniſtras ordini, Vagos recurſus Syderum.

Tu, qui cōſtituens rotam ſolis flammeam ideſt: ardentem, quarto die. Notandum eſt quod per quatuor dies mūdus ſine ſole permanſit. Prima die facta eſt Angelica creatura. Secunda die cœlum & aer. Tertia die terra & aqua. Quarta die Sol, & Luna, Quinta die piſces & aues. Sexta die animalia & homines. Et tu es, miniſtrans. i. tribuens ordinem lunæ, & uagos. i. varios ſyderū curſus. i. ſtellarum motus, quia non currunt curſu eodem ſemper ſtellæ: vel quantu ad planetas eſt vagus curſus. Alius eſt enim curſus ludæ, alius curſus ſolis, alius ſyderum.

Vt noctibus vel lumini, Direptionis terminum, Primordiis & menſium,

Signum

Signum daret notiſſimum.

Et quare? vt luna daret terminum direptionis.i.ſeparationis vel diuiſionis, noctibus vel, etiam, lumini, ideſt, diei, vt daret notiſſimum ſignum primordiis, ideſt, principiis, menſium: quia menſis habet triginta dies pauloplus vel minus.

Illumina cor hominũ, Abſterge ſordes mentium, Reſolue culpę vinculũ Euerte moles criminum.

Et tu, quia tu feciſti hęc omnia illumina cor hominum, & abſterge ſordes. i. prauas cogitationes, mentium noſtrarum, reſolue culpæ vinculum euerte moles criminum, ideſt, magnitudines peccatorum.

Carmen eſt quale illud. Primo dierũ. [illegible] [illegible] [illegible]tinos quarta feria.

NOx atra rerum contegit, Terræ colores omnium, Nos cõfitentes poſcimus, Te iuſte iudex cordium.

Materia huius hymni eſt, rogare Deum: vt ipſe caliginem mentis ac corporis a nobis expellat. Rogamus etiam in hoc clemẽtiã Dei, vt nos defendat ab hoſte antiquo: & expellat intrinſecam obſcuritatem: mentis & corporis caliginem: & ſui luminis claritatem

ritatem concedat. Atra nox: idest diabolus, vel peccatum, contigit. i. obtenebrat, colores heruatum, & cęterarũ rerum in suis profundis tenebris obducit, & sepelit. Sed cũ hoc sit, nunc quod lucem syderis habeamus in mente, & hoc in medijs noctibus. i. quãdo mũdus sedet in tenebris: & plus semper crescunt incendia carnis, surgamus confitentes Deum, scilicet iudicem cordium nostrorũ. Et rogamus iudicem, vt auferat à nobis caliginem peccatorum: & det nobis suæ gratiæ dulcedinem: & ideo cum nox, atra contegit: idest tenebrosos reddit colores omnium rerum terræ, confitentes tibi peccata nostra, poscimus te. i. poscimus ea quæ sunt vitæ scilicet misericordiam, te dico, ò iuste iudex cordium, scilicet animarũ nostrarum, & quare?

Vt auferas piacula, Sordesque mẽtis abluas: Donesque, Christe, gratiam, Vt arceantur crimina.

Vt auferas piacula: idest, grauia peccata; & abluas mentis sordes: idest, suggestiones diabolicas, quæ pungunt nos, &, o Christe, donesgratiam sancti spiritus; vt, crimina ar-

ceantur, ideſt, expellantur: & quare?

Mens ecce torpet impio, Quam culpa mordet noxia: Obſcura geſtit tollere, Et te redemptor quærere.

Dico, quod expellantur crimina: & quare? quia, ecce mens impia, i. peccatrix, torpet, i. pigreſcit, quam mentem culpa noxia, i. mala, mordet, i. ligatam tenet, & mens geſtit. i. cupuit tollere, i. depellere à ſe obſcurā i. peccata, & geſti te quærere, o redemptor.

Repelle tu caliginē, intrinſecus quā maxime, Vt in beato gaudeat, Se collocari lumine.

Et quia geſtit, tu repelle intrinſecus, ideſt, ex anima, caliginem, ideſt, cęcitatem peccati, quam maximè, ideſt, multum, vt illa mēs gaudeat ſe collocari in beato lumine, ideſt, æterna beatitudine.

Carmen eſt quale illud. Primo dierum. Canitur ad laudes matutinas feria quinta

LVx ecce ſurgit aures, Pallens fatiſcat cæcitas, Quæ noſmetipſos in præces, Diu errore traxit deuio.

Iſte hymnus continet, idem cum superiori

riori hymno ſcilicet intentio verſus eſt hęc ſcilicet ne oculi peccent. Hic ponitur anapeſtus pro ſpondeo:& ſpondeus ſedeo loco ponitur pro iambo. Nox vſque modo texit colores terræ: ſed modo decedit, quia ecce lux aurea, ideſt. Euangelica prædi catio ſurgit, ideſt, in corda noſtra, Et ideo, omnis, cæcitas pallens, ideſt, diabolus: fatiſcat, ideſt, euaneſcat quia cæcitas, traxit, ideſt, duxit nos metipſos in præceps, ideſt, in ruinam, vel in præcipitium, diu, ideſt, multum deuio errore.

Hæc lux ſerenum conferat, Pureſque nos præſtet ſibi, Nihil loquamur ſubdolum, Voluamus obſcurum nihil.

Dixit, quod lux ſurrexit,& ideo, Hæc lux conferat, nobis, ſerenum, i. virtutē Spiritus Sancti:& præſtet nos pura. i. donet nobis puritatem animæ, ſibi. i. ad honorem ſuum: & hoc ſic: vt, nihil loquamur ſubdolum, ideſt, deceptiuum:& nihil voluamus obſcurum, ideſt, nullum cogitemus peccatum.

Sic tota decurrat dies, Ne lingua mē dax, ne manuſ, Oculi peccent lubrici

Neue noxa corpus inquinet.

Tota dia: ideſt, totum tempus vitæ noſtræ, decurrat ſic, vt non loquendo ſubdolum, ne lingua mendax ſic. i. ne dicat mendatium, ne manus peccent, non faciãt, aut operentur aliquid mali, ne oculi librici peccent. i. videndo & concupiſcendo illicita, neue noxa: ideſt, culpa inquinet, non polluat corpus noſtrum.

Speculator aſtat deſuper, Qui nos diebus omnibus, actuſque noſtros proſpicit, A luce prima in veſperũ.

Et nolite peccare, quia, ſpeculator: ideſt, dominus, aſtat. i. proſpicit, deſuper: ideſt, de cœlo, nos omnibus diebus: ideſt quotidie: & actus noſtros proſcipit. i. videt, & conſiderat, a prima luce. i. a natiuitate, in veſperum vſque ad mortem.

Carmen eſt quale illud. Primo dierũ Canitur ad horas Veſpertinas quinta feria.

MAgnæ Deus potentiæ, qui ex aquis ortum genus, Partim remittis gurgiti, Partim leuas in aera.

In hoc hymno continetur, quid Deus fecit in quinto die, ſcilicet creauit Piſces, & Aues, ex aqua: & ipſorum, quæ ex aqua fecit

fecit: partim immisit gurgiti, vt pisces partim leuauit in aera, vt aues: Creauit quoque cete grandia, benedixitquê eis dicens, Crescite, & multiplicamini, & replete aquas maris. Auesq; multiplicentur super terram. Pisces, & Aues de aqua sunt orti: sed Aues non comeduntur in omni tempore: vt Pisces: quod ideo fit: quia Aues per coitũ generantur: vt nos generamus: quod nõ est in Piscibus, quia sunt calidioris naturæ. Intendit etiam auctor rogare Deum, vt nos, qui sumus abluti sacro bautismate, sic seruet, vt nesciamus lapsus criminum: & vt mala culpæ nõ deprimant nos. i. criminalia peccata. O Deus magnæ potentiæ, qui remittis genus. i. Pisces, & Aues: genus dico ortum ex aqua. i. ex aqua baptismatis partim, gurgiti: idest, in mari: idest in inferno: vt Pisces: idest malos homines, & leuas partim in aera vt aues. i. bonos homines, quasi dicat. Sicut in aere aues collocasti: ita in cœlo homines vel sanctos.

Diuersa limphis imprimens, Subuecta cœlis irrogans. Vt stirpe vna prodita, Diuersa rapiant loca.

Tu dico, imprimēs, i. submergens, dimersa. i. ideorsum mersa, vt pisces, i. malos homines limphi, i. aquis infernalibus: irrogans idest, subleuans, subuecta, i. sursum vecta, vt aues, i. puros homines, prodita, i. orta, vna stirpe, i. vno baptismate renati, rapiant. i. accipiant, diuersa loca, vt aera & aquam. i. vitam æternam, & æternam damnationem.

Largire cunctis seruulis: Quos mundat vnda ságuinis, Nescire lapsus criminum: Nec terræ mortis tædium.

Et tu, qui omnia fecisti, largire, idest, tribue hoc. s. nescire lapsis criminū. i. casum illum, qui in basitismo dimissus est, cunctis seruulis, tuis, quos vnda sanguinis, tui, mundat, à peccato, ne, pro & nō tribue non, ferre. i. portare vel habere, tędiū mortis. i. pęnā diaboli.

Vt culpa nullum deprimat: Nullum leuet iactantia: Elisa mens ne concidat: Elata mens ne corruat.

Ad hoc largire, vt culpa, idest, graue peccatum, non, deprimat, idest, aggrauet, vel aggrauat vllum Christianum, & iactantia, i. superbia de bonis non leuet, idest, nō extollat

lat vllum, & mens elisa, i. percusa vel vulnerata à vitiis non concidat, i. non incidat in desperationem, nec pro &, elata mens, i. inflata per superbiam, nõ corruat, in infernũ.

TV trinitatis vnitas, Orbem potenter qui regis. Attende laudũ cantica: Quæ concinentes psallimus.

Carmen est quale illud. Primo dierũ Canitur feria sexta ad horas nocturnas.

In hoc hymno nos hortatur autor de somno surgere, & medelam vitiorum quærere. Intendit etiam in hoc hymno ipsam trinitatem laudare, & inuocare, per quam mundus regitur, vt impleat nos suo lumine: vt quicquid peccauimus fraude dæmonum, ipse Christus abstergat cœlitus. O tu vnitas, idest, o tu sanctæ Spiritus, qui procedis a patre, & à filio, trinitatis, vnus Deus in trinitate, qui regis, idest, qui gubernãs: potenter, idest potentia tua, orbem, idest mundum, intende, idest, respice, vel ausculta, laudum cantica, idest carmina hymnorum nostrorum, quæ, cantica, concinentes, idest, decantantes, psallimus, idest cantamus.

Iam lectulo cõsurgimus, Noctis quieto tempore, Vt flagitemus vulnerũ,

A te medelam omnium.

Iam consurgimus, omnes lectulo.i, desidia. Lectulus dicitur ab electi & mollibus hæredis, super quas antiqui requiescebant. quieto tempore.i. horis notis, &, ad quid? vt flagitemus.i, imploremus, a te medelam omnium vulnerũ. i. indulgentiã omnium peccatorum nostrorum.

Quo fraude quidquid dæmonũ, In noctibus delinquimus: Abstergat illud cœlitus Tuæ potestas gloriæ.

Quo, pro vt, & vt, potestas gloriæ tuæ.i. tuæ laudis, abstergat.i. abluat, cœlitus.i. diuinitus, illud peccatum: &, quicquid vitiorum: idest, peccatorum, diliquimus: idest, fraude vel deceptione dæmonum, peccauimus, in noctibus.i. in tenebris vitiorum.

Nec corpus adsit sordidum: Nec torpor instet cordium. Nec criminis cõtagio Tepescat ardor spiritus.

Nec, pro & non: nostrum corpus adsit sordidum.i. pollutũ, vel fætidum, nec torpor: idest, pigritia vel malicia cordium, nostrorum instet, nobis: & ardor spiritus: idest

idest, amor vel gratia Spiritus sancti, non te pescat, idest, non deficiat in nobis, contagio idest, propter maculam vel inquinationem criminis, idest, peccati.

Ob hoc redéptor quæsumus: Reple tuo nos lumine: Per quod dierũ circulis, Nullis ruamur actibus.

Vt amor tuæ gratię non deficiat in nobis, ob hoc, idest, propter hoc: o redẽptor, quęsumus te, reple nos tuo lumine, idest, splendore: per quod lumen non ruamur, vllis actibus, idest, non cadamus vllis peccatis, circulis dierum, idest, in reuolutionibus dierum.

ÆTerna cœli gloria: Beata spes mortalium. Celsi tonantis vnice, Castęque proles virginis.

Carmen est quale illud, Primo dierũ. Canitur ad laudes matutinas feria sexta.

Materia huius hymni est inuocatio ad Christum filium beatæ Mariæ virginis, vt dignetur nobis suam misericordiã tribuere: & dexteram porrigere: vt mereamur corroborationem fidei, spei, & charitatis obtinere. O Christe tu dico, æterna gloria cœli, idest, angelorũ: vel quia pater per te glorifi-

glorificatur,& ò beata ſpes mortalium, id-eſt Chriſtianorum:& ò vnice celſi tonantis ideſt cœleſtis patris ſecundum diuinitatē, & ò proles,ideſt,fili,caſtæ virginis, ſecundum humanitatem.

Da dexteram ſurgentibus: Exurgat & mens ſobria: Flagranſq. in laudem Dei: Grates rependat debitas.

Da dexterā,ideſt, auxilium tuū nobis:ſurgentibus,a vitiis,& ita mens noſtra ſobria, ideſt abſtinens,exurgat , ſcilicet ad laudem tuam,quæ pro & illa:flagrans ideſt, ardēs, in laudem,ideſt,in commemorationē,Dei rependat,ideſt,perſoluat,debitas grates , in hymnis & canticis Deo omnipotenti.

Ortus refulget lucifer: Sparſamq. lucem nunciat: Cadit caligo noctium: Lux ſancta nos illuminet.

Lucifer,ideſt,ſtella matutina, Chriſtus natus(refulget)nunciet mundo (;lucem ſparſam)ideſt natam & vndique diſperſam, & vere nunciat quia,caligo noctium,ideſt,obſcuritas diaboli,cadit , ideſt recedit & ideo, lux ſancta,ideſt,Chriſtus,qui eſt lux ſancti-

ficata

ficata(nos) illuminet lumine Spiritus san-ᷤcti,& sanctificet nos,& saluet nos.

Manesque nostrís sensibus, Noctem repellat sæculi: Omnique sine diei: Purgata seruet pectora.

Vt ipsa lux manens,idest,permanens (in nostris sensibus)idest,in nobis,qui habemus quinque sensus corporis, repellat, a nobis (noctem)idest,diabolum (sæculi) huius, id-est,mundi,& illa lux, seruet pectora nostra purgata a vitiis,omni fine diei, idest omni tempore vitæ nostræ.

Quæsita iam primum fides: Radicet altis sensibus: secunda spes congaudeat: Qua maior extat charidas.

Fides quęsita a (nobis in bautismo) iam primum,idest cito:ideo dicit,primum:quia fides prima cognominabatur inter virtutes in loco,vbi dicit. Fides,spes(idest ponat radices) sensibus nostris,altis,idest, profundis (secunda spes)idest prospera, per quam spem speramus vitam (congaudeat)id-est, simul lætetur, & crescat (qua) scilicet spe & etiam fide (charitas extat) iuxta

illud

illud Apostoli: Maior autem horũ est charitas.

Carmen est quale illud Primo dierũ Canitur feria sexta ad horas Vespertinas.

PLasmator omnis Deus: Qui cuncta solus ordinans, Humum iubes producere: Reptantis & ferę genus.

In hoc hymno cognoscitur illud quod, fecit Deus in sexta die: creatis si quidẽ omnibus reptilibus, scilicet piscibus, auibus, & aliis bestiis, sexta dieformauit Deus Adã: præfecit eum omnibus animalibus, dicens Crescite, & multiplicamini, & replete terram: & dominamini piscibus maris, & volatilibus cœli, & vniuersis, qui viuunt super terram. Posuit eum in paradiso delitiarum vt operararetur, & custodiret illum. Intendit itaque autor rogare Deum: vt sicut fecit hominem, & superiorem cunctis animãtibus: sic faciat, vt nõ sit inferior animalibus propter peccata sua. Quæritur, cur Deus homines creauit, quos malos futuros præsciebat? quia sicut præuidit: quid mali essent facturi: sic etiam præuidebat, de malis factis eorũ quid boni ipse facturus esset: vel quid boni homines essent facturi. O (Deus plasmator) idest creator (hominis) scilicet Adæ

(qui

qui solus ordinans cuncta) idest dispo nens (iubes producere)i.procreare permittis,humum,i.terram;vel(humum)i.Ecclesiam.s. bonos & malos homines. Ecclesia est congregatio fidelium (genus reptantis vt serpentum(& feræ)i.bestiarum,

Qui magna rerum corpora Dictu iuuentis viuida: Vt seruiant per ordinem,Subdens dedisti homini.

Et tu,ò Deus,qui fecisti (dictu iubentis) idest,verbo tuo præcipientis,magna corpora,idest, iumenta, pecora, bestias omnium specierum diuersarum,viuida;idest,animata,& subdens.i. supponens illa animalia dedisti homini:vt seruiant per ordinem,idest vt omnia animalia supposita sint homini: quędam vt homines illa ederent,scilicet boues,lepores,& porcos,& talia. Et talia vt illis vterentur:& illis equitarent,vt equos,& mulos & sic de cæteris.

Repelle a seruis tuis.Quicquid per immunditiam,Aut moribus se suggerit,Aut actibus se inrerserit.

Et ò Deus,repelle à seruis tuis, quicquid suggerit

ſuggerit,i.infert ſe per immūditiā,i. per ali quā ſuperfluitatē,culpā, vel turpitudinem: vel per ſordidam commeſtionem,aut mori bus.i.per prauam conſuetudinem: vt cum aliquis,poſtquam incepit peccare,nequit ſe abſtinere, ſed vult ſemper perſeuerare, aut interſerit ſe.i.miſcet, actibus.i. operationibus.ſcilicet cum mala facimus.

Da gaudiorum præmia, Da gratiarū munera,Diſſolue litis vincula: Aſtringe pacis fædera.

Da præmia.i. remunerationes gaudiorū, æternorū,da munera gratiarū.i.dona Spiritus ſancti,diſſolue vincula litis.i.disliga,vel diſrūpe peccata o dij,oſtringe.i.cōiunge fædera pacis.i.contubernia ſupernæ pacis.

a Carmen eſt quale illud, Primo dierū. canitur ad horas nocturnas die Sabbatiū.

SVmmæ Deus clementiæ: Mundique factor machinæ: Vnus potentialiter: Trinuſque perſonaliter.

Materia huius hymni eſt,cognitionē habere S.Trinitatis in vnitate[a]: & vnitatis . i. Trinitate.Intendit etiam autor rogare Deū vt cingat lumbos noſtros cingulo caſtitatis & adurat, i. inflammet, vel repleat corda noſtra

nostra igne Spiritus sancti: vt casto corpore, & mundo Deo seruire mereamur. O Deus summæ clementiæ, i. altæ pietatis: & o factor, i. compositor, machinę, i. structurę mundi, tu dico, vnus potentialiter, idest in potentia secundum diuinitatem, & trinus personaliter, i. trinus in personis.

Nostros pius cum canticis, Fletus benigne suscipe: Quo corde puro sordibus, Te perfruamur largius.

Et tu pius, nominatiuus pro vocatiuo, suscipe benignê, nostros fletus. i. lachrymas, cũ câticis, idest, cum hymnis vel laudibus, quo pro vt, fruamur te largius, idest amplius: & hoc, corde puro, idest, mundo sordibus, scilicet à vitiis.

Lumbos, iecur quæ morbidum, Adure igne congruo: Accincti vt sint perpetim, Luxu remoto pessimo.

Adure. idest, accende, igne congruo, Spiritu Sancto, lumbos nostros: &, iecur, scilicet epar, morbidum, ad morbum, & peccatum inclinatum. En nota, quia hæc tria iecur, cerebrum, & lumbi cogunt hominem

nem

nem peccare; vt ſint accincti, ideſt, lũbi ſint caſti contra libidinem, perpetim, ideſt, ſemper, remoto peſsimo luxu, ideſt remota ſic peſsima luxuria & alia vitia ſint procul.

Vt quique horas noctium, Nunc cõcinnendo rumpimus: Donis beatę patriæ Ditemur omnes affatim.

Vt quique, ideſt, quicunque concinnendo, ideſt, pſallendo, rumpimus, ideſt, dum vigilamus, ſcilicet diuidimus, horas noctium: omnes diuites efficiamur, affatim, ideſt, abundanter, beatæ donis patriæ, ideſt, beatitudine, ſcilicet patriæ cœleſtis.

Carmen eſt quale illud, Primo dierũ. Canitur. ad laudes matutinas ſabbatho die.

AVrora iam ſpargit polum: Terris dies illabitur; Lucis reſultat ſpiculum, Diſcedat omnę lubricum.

Hymnus iſte continuatur ſuperiori: ita nos rumpimus horas noctium, vt nos omnes ditemur, ideſt, diuites ſimus in Chriſto, & ecce aurora, ideſt, Chriſtus: iam ſpargit polum, ideſt, illuminat corda hominum. Hortatur etiã nos, vt aliter nos habeamus in hoc ſæculo vel in mane, vt ad illud vltimum mane venire poſsimus: & audire merea-

reamur. ſ. Venite benedicti patris mei, &c. Iam finito mũdi termino, peccatores perpetuis tenebris obſcurati tradentur. Fidelibus vero & iuſtis qui in hac vita non ſunt in nocte ſcilicet in luce, gloria & præmiũ effluet, i. abundanter clarecet: & hoc eſt, quod precamur, Aurora in eſt, Chriſtus ſpargit polum, id eſt, illuminat mentes vel Eccleſia: &, dies illabitur, i. immergitur terris, & ſpiculum: i. pulchritudo vel aſpectus lucis, i. claritatis reſoluat, & ideo omne lubricum, ideſt, omne peccatum(dicedat à nobis.

Phantaſma noctis decidat: Mentis reatus ſubruat Quicquid tenebris horridum: Nox attulit culpæ cadat.

Phantaſma (id eſt, phantaſia) vel deceptio (noctis) id eſt diaboli, decidat (id. cadat vel ruat (reatus) ideſt; culpa (i. ſubruat) ideſt cadat à nobis: &, quicquid horridum, ideſt deforme culpæ, nox, ideſt, diabolus, vel noturna cogitatione, attulit, nobis in tenebris, ſcilicet cadat, a nobis.

Vt mane illud vltimum, Quod præſtolamur cernui: In lucem, nobis affluat. Dum hoc canore concrepat.

Vt mane illud vltimum, ideſt iudicium futurum, vel claritas, ideſt, aduentus Chriſti, quod mane cernui, ideſt, inclinati præſtolamur, ideſt, ſperamus, vel expectamus affluat, ideſt, eueniat, nobis in lucem: dum hæc, ideſt nox concrepat, ideſt, reſonat, candore, ideſt, cantu vel laude.

Carmẽ, eſt quele illud P. dierum Canitur ad horas Veſpertinas die ſabbathi

O Lux beata Trinitas, Et principalis vnitas? Iam ſol recedit igneus, Infunde lumen cordibus.

In hoc hymno materia ſumitur circa qualitatem temporis, die recedente, & nocte adueniente, Intendit inuocare triũm Deum in perſonis: Trinitatem in vnitate: vt fundat in cordibus noſtris lumen Spiritus ſancti, vt ſupplices laudare mereamur Deum, ſcilicet in proſperis & in aduerſis: & ita cõcedat nobis tranſire diem, & noctem ſine peccato, & ſine impedimẽto Sathanæ, & hoc eſt, O beata Trinitas, ideſt, ò Deus lux, hominum vel mundi vel Angelorũ, & vnitas principalis, ideſt, qui habet principatum ſuper angelos, ſol. i. Chiſtus igneus recedit a nobis, iam, & ideo, infunde lumen, ideſt, Spiritum ſanctũ in cordibus noſtris, i. ſenſibus, vt illud habere mereamur.

Te

Te mane laudū carmine, Te depre camur vesperi, Te nostra supplex gloria, Per cuncta laudet secula.

Dico, infunde Spiritum sanctū, vt de precemur te, vt adiuues nos principio, vel, mane, i. tempore matutino, laudū carmine, Sero, mane, meridie, & tota die debemus laudare Deum, & orare per singulas horas. s. quotidie, & in omnibus horis, in omni tempore, vnde ait propheta: Vespere, & mane, & meridie &c. & deprecamur vesperi, idest, in fine mūdi, nostra supplex, idest, humilis gloria laudet per cuncta secula, idest, per omnia secula, & hoc perpetuo, idest, sine fine.

Conditor alme syderum, Aeterna lux credentium, Christe redēptor omniū, exaudi preces supplicū.

Carmē est demetrum iābicū magna ex parte cametrū Canitur aduētu Christi tēpore.

Materia huius hymni est de aduētu Christi: & de incarnatione eiusdē: quia Deus descēdens de cœlo, se exinaniuit formam serui accipiens: & humiliauit se vsque ad mortem: & qualiter egressus est de honestissima clausula Virginis, tanquam sponsus de thalamo suo: cui sponte omnia

obediunt, scilicet cælestia, terrestria, & infernalia. Intendit etiam rogare Deum: vt per hanc incarnationem nostras preces exaudire dignetur, & a sagitta diaboli liberare. O, conditor, qui es compositor, alme syderum, idest, stellarum, o æterna lux credentium, idest, Cristianorum fidelium: o; Christe redemptor omnium hominũ, exaudi preces supplicum, idest humilium tibi supplicãtiũ.

Qui condolens interitu: Mortis perire seculum: Saluasti mundum langui dum, Donans reis remedium.

Qui condolens, idest, nobiscum dolens vel compatiens, sæcu um, idest, sæculares perire, interitu mortis, scilicet pœna inferni, saluasti, idest, liberasti de potestate diaboli, mundum languidum, idest, languentem in peccatis, donas remedium, idest redemptionem tui sanguinis, reis, idest peccatoribus

Vergente mundi vespere. Vti sponsus de thalamo egressus honestissima virginis matris clausula.

Vergente mundi vespere, idest, appropinquante vel declinante fine mundi: es sic egressus supple, vti pro sicut spõsus egreditur

tur de thalamo: egressus, in quam, de honestissima, idest de castissima, clausula, idest, claustro virginis Mariæ Matris tuæ.

Cuius forti potentiæ, Genu curuantur omnia: Cœlestia, terrestria, Nutu fatentur subdita.

Et ideo, quia egressus es, vel quia saluasti mundum, forti potentiæ, cuius idest, Christi, omnia curuantur genu, idest laudando ipsum, cœlestia, idest, angeli, terrestria, idest, homines fatentur, subdita, idest confitentur illi subiecta esse, nutu, idest, sponte idest ad tuam voluntatem: & quia obediunt nostro saluatori: & omnia clamant: Deus me fecit, ido te deprecamur.

Te deprecamur agie, Venturi iudex sæculi: Conserua nos in tempore: Hostis a telo perfidi.

Ergo quia ita est (deprecamur te: o agie idest, sante Christe (venturi iudex sæculi) idest ad iudicium; conserua nos in tempore, idest in hac vita á telo hostis perfidi, id suggestione diaboli, quæ sagitta dicitur.

Laus, honor, virtus, gloria Deo patri cum filio, Sancto simul paraclet

In sem piterna secula: Amen.

Et quia Deus misit filium suum Christũ, vt nos redimeret, referamus gratias ei, laus honor, virtus, gloria Deo patri, & filio; sancto simul paraclito, idest, cõsolatori, in sempiterna secula. Amen. idest sine fine.

VErbum supernum prodiens, A patre olim exiens: Qui natus orbi subuenis Cursu decliui temporis.

Carmen est quale illud, Primo dierum Canitur tempore aduẽtus Christi.

Iste hymnus agit de supra dicta materia, & continuatur superiori, ita Christus egressus est de vtero virginali, vti sponsus de thalamo suo, & ideo omnia ei humiliantur: & non est mirum, quia ipse descendit à patre. idest, de cœlo: & hæc est responsio contra hæreticos: qui dicebant, Christum venisse, sed non de patre, quibus respondendum est. O supernum verbum. i. Dei filius, prodiens. i. manifestans te ineffabiliter, a patre olim exiens, quando incarnatus es, qui de matre natus subuenis, idest succurris, orbi perdito, cursu, i. plenitudine, tẽporis decliui, i. proni vel declinante ad finem seculi.

Illumina nunc pectora, Tuoque amore cõcrema: Audito vt præconio, Sint pulsa

pulſa tandem lubrica.

Et tu, qui talis es, illumina nunc in præſenti tuo lumine, noſtra pectora, & concrema, ideſt, accende, tuo amore.i. tua gratia, Vt audito præconio, ideſt, prædicatione Apoſtolorum, vel audito præconio prophetarum, lubrica.i. pctã, ſint pulſa, a nr̃is cordibus tãdẽ; in fine ſeparationis corporis:& aĩæ

Iudexque cum poſt aderis, Rimari facta pectoris: Redens vicem pro abditis: Iuſtis quæ regnum pro bonis.

Et ô tu ſupernum verbum .i. ô fili Dei, cum aderis, ideſt ad fueris, vel adueneris iudex poſt, ideſt, in fine mundi rimari, i experiri, vel inquirere facta pectoris.i. peccata cogitationum: & ſis reddẽs vicem, ideſt, remunerationem, pro abditis, ideſt, pro occultis, & iuſtis, ideſt ſanctis, regnum, æternum, pro bonis, operibus, quæ in præſenti ſeculo op erati ſunt.

Non demũ arctemur̃ malis, Pro qualitate criminis: Sed cum beatis cõpotes, Simus perennes çælibes.

Et non arctemur, i. nō cōstringamur demū i, ad vltimum malum, pro qualitate criminis, i. pro magnitudine vel cumulo peccatorum, sed simus compotes, idest, simul potentes simus, cum beatis, idest, sāctis, perennes, idest, perpetualiter, vel perennes, idest, habitatores cœlorum, cęlibes, idest, cœlestem vitam ducentes.

Vox clara ecce intonat obscura quæque increpat: Pellantur eminus somnia, Ab ęthere Christum promicat.

Carmen est deme trum iābicū ex parte ca cometrū Canitur Aduentus Christi tēpore.

Materia huius hymni est, quod in supra dicto hymno dictum est superius: quia Christus venit olim à patre, quia ecce vox, idest prædicatio Christi intonat. Ecce clara vox idest, Ioannis cœlestis intonat, idest, terribiliter prædicat de nube carnis pœnitētiā, & increpat quæq. obscura, idest, omnia vitia vel peccata, & ideo omnia somnia. i. vana & mutua peccata pellātur eminus, i. lōge, quia, Christus: iam, promicat. i. fulget, abæthere. i. de cœlo: vel à diuina scriptura.

Mens iam resurgat torpida, Quæ sorde extat saucia, Sydus refulget iam nouum, Vt tollat omne noxium.

&imo

Et imo mens noſtra torpida. i. pigra reſurgat, à vitijs: quę mens extat ſaucia. i. manet, vulnerata, ſorde. i. peccato, bene dixit, quia ſurgat mens, quia ſydus. i. Chriſtus, refulget per Spiritum Sanctum, nouum. i. de virgine natum, vt tollat. i. remoueat, a nobis omne noxium, ideſt, peccatum.

Eſurſum agenus mittitur, Laxare gratis debitum, Omnes pro indulgentia Vocem demus cum lachrymis.

Agnus. i. Dei filius, mittitur eſurſum. i. de cœlis, laxare. i. condonare, debitum. i. originale peccatum vel pœnas peccati, gratis. i. dono vel ſponte ſua, & ſine aliqua remuneratione: & ideo, omnes demus vocem cum lachrymis, ideſt, confeſsionem peccatorum, pro indulgentia. i. pro remiſſione peccatorum.

Secundo vt cum fulſerit, Mundũ què horror cinxerit: Nó pro reatu puniat, Sed nos pius tunc protegat.

Benedico, demus vocẽ cum lachrymis, vt cum ille agnus fulſerit. i. fulgens aduenerit, ſecundo) ſcilicet aduentu. i. in iudicio horror. i. pauor illius, cinxerit. i. circun-

dederit, mundum .i. munda nos, non puniat, idest, non damnet, pro reatu, idest, pro peccato, sed piu; .i. Christus propitius nobis, nos tunc protegat, id est defendat a potestate diaboli.

Carmē est quale illud Primo dierum. Canitur ad horas diurnas tempore natalis Christi.

VEni redemptor gentium, Ostende partum virginis: Miretur omne seculum, Talis decet partus Deū.

Materia huius hymni est inuocatio ad Deū, vt veniat ostendere partū virginis, sed non ex virili semine: sed diuino spiritu coo perante esse factum, & qualiter egressus est a patre: & regressus est ad patrem, & qualiter est æqualis patri, & loquitur de præsenti quasi de futuro. Vel possumus dicere secundum literam, Veni redempor gentiū. i. ostende te illis, qui in mundo habuerunt notitiam tui, hoc est, veni redemptor. O Christo redemptor gentium, idest gentilium vel Iudæorum: veni in mentibus nostris, & ostēde partum virginis, Mariæ: & ideo, omne seculum, idest seculares, miretur, idest, mirentur, quia talis partus decet Deū, vt de spiritu S. & Maria virgine permanēte.

Non ex virili semine, Sed mystico spi

rami

ramine: Verbum Dei factum caro, Fructusque ventris floruit.

Vere talis partus decet Deum: quia non ex virili semine: sed mystico speramine .i. secreto, & sancto verbum Dei .i. filius Dei factum est caro .i. homo, & fructus ventris Mariæ, floruit sicut flos creuit. Vnde Maria virga est, & filius eius flos.

Aluus tumescit virginis, Claustra pudoris permanent. Vexila virtutum micant, versatur in templo Deus.

Et ecce aluus virginis .i. venter Mariæ tumescit .i. crescit: & tamē, claustra pudoris .i. virginitatis, permanēt, integra, quia virginitas non est violata: & vexilla, supple omnium vel virtutuum, quarum Deus est vexilla idest custos: & idest Deus versatur in Templo, quia receptus est a Simeone: vel versatur in Templo.i.in aluo Mariæ virginis.

Procedens de thalamo suo Pudoris aula regia: Geminæ gigas substantiæ: Alacris vt currat viam,

Christus procedens de thalamo suo idest,

de

de vtero virginis: quia illa fuit illi lectus castitatis, scilicet de regia aula pudoris i. de palacio regali, existens gigas geminæ substantiæ. i. diuinitatis, & humanitatis: quia Deus est, & homo. Gigas dicitur, & insperabilis & irreuocabilis ad vitam huius mũdi occurrit nobis: vnde Dauid. Exultauit vt gigas ad currendã viam sum. &c. vt a lacris currat vi m, idest, de hoc mundo transeat ad patrem.

Egressus eius a Patre, Regressus eius ad patrem, Excursus vsque ad inferos Recursus ad sedem Dei.

Egressus eius a patre, quando descendit in vterum virginis regressus eius ad patrem quando rediit in cœlũ: vnde Dauid. A summo cœlo egressio eius: & occursus eius vsq. ad summum eius. Et ipse ait in Euangelio: Ego veni a patre in mũdũ, iterum relinquo mundum, & vado ad patrem, excursus vsq. ad inferos, quando descẽdit ad inferna, recursus ad sedẽ Dei. i. ad dexteram patris.

Aequalis æterno patris, Carnis trõpheo accingere, Infirma nostri corporis, Virtute firmans perpetim.

Et o tu Christe, æqualis æterno patri se-

cundum diuinitatem, accingere tropheo, idest, victoria carnis, scilicet induere carnem, quia per carnem triumphauit super diabolum, tu dico firmans.i. robor ans, perpetim idest, perenni virtute, infirma.i. vitia scilicet fragilitates, nostri corporis & animę.

Præsepe iam fulget tuum, Lumenq; nox spirat nouum, Quod nulla nox interpollet, Fidesque iugi luceat.

Vere procedis de thalamo, o tu Christe quia præsepe tuum.i. Ecclesia, iā fulget virtutibus, & nox spirat.i. emittit, nouum lumē.i. natum sine peccato, quod lumē, nulla nox.i. obscuritas hæreticorū: quia hæretici dicunt, te nō accepisse carnē, interpollet .i. obscuret & luceat lumē tuū, iugi fide.i. asidua virtute.

CHriste redemptor omnium, Ex patre patris vnice, Solus ante principium, Natus ineffabiliter.

Carmen est quale illud. Primo; dierum Canitur ad hora diuinat tempore natalis Christi.

Materia huius hymni est inuocatio, quā facimus ad Christum, vt sicut dignatus est accipere carnem humanam, & illam sibi vnire, ita preces nostras exaudire dignetur, & nos a peccati liberare. O tu Christe redemptor gentiū, vel omnium, quia omnes gētes red-

redemisti tuo sanguine: & o tu vnice .i. o tu vnigenite patris: (ex patre procedens), tu dico (solus natus ineffabiliter) secundum diuinitatem. Vnde ait scriptura: Generationem eius quis enarrabit? (ante principium) idest ante mundi constitutionem.

Tu lumen: & splendor patris, Tu spes perennis omnium, Intende quas fundunt, preces, Tui per orben famuli.

O Christe, tu es lumen, tu splẽdor patris, quia perte pater innotuit mundo, tu es perennis .i. perpetua, spes omnium, intende .i. exaudi preces, quas famuli tui fundant, per orbem .i. per omnes gentes, quæ per vniuersum orbem orant assidue apud te.

Memento salutis auctor, Quod nostri quondã corporis, Ex illibata virgine Nascendo formam sumpseris.

Dico, quod debes ad preces nostras intendere: quia assumpsisti humanam carnem. O, auctor nostræ salutis .i. redẽptionis, memẽto .i. recordare, quod sũpseris quondã. i. in tempore, formã. i. similitudinẽ nostri corporis: virgine illibata .i. intacta: quia ante partum, & post partum, & in partu virgo permansit.

Sic præsens testatur dies, Currens per anni circulum, Quo solus â sede patris, Mundi salus adueneris.

Præsens dies.i. natiuitatis testatur, sic ita: currens per anni circulum.i.per vnum quēq- annum, quia tu solus adueneris, existens, salus mundi: a sede patris. i. veniens de cœlo operatus es salutem in medio terræ.

Hunc cœlum, terra, hunc, mare. Hunc omne, quod in eis est: Autorem aduē tus tui, Laudans exultat cantico.

Hunc, idest diem vel auctorem, cœlum, i.cœlestes. vel stellæ per cœlum, stella, quæ apparuit magis .i . tribus regibus, vel Angeli intelliguntur, qui pastoribus cum nimio gaudio dixerunt: Gloria in excelsis Deo, Et per mare tyranni, vel quia mare se præbuit calcabile ipsi Deo, terra.i. terrena potestas vel pastores, hunc mare, quia magi nauigio venerunt: & omnes quod in eis est, scilicet in cœlo & terra, laudat hūc auctorem, idest Deum vel patrem, tui aduentus, omne dico exultat cum cantico, idest, hymno.

Nos quoque, qui sancto tuo redempti

ti ſumus ſanguine: Ob diẽ natalis tui hymnum nouum conc'nnimus.

Et non ſolum terra, & mare laudant te: ſed etiam, nos quoque, ideſt, ſimiliter, qui ſumus redempti tuo ſancto ſanguine, concinnimus .i. canimus, nouum hymnum, ideſt, nouam laudem, ob diẽ.i. propter diẽ natalis domini.

Carmẽ eſt quale illud Primo dierum. Canitur ad horas diurnas tempore natalis Chriſti.

A Solis ortus cardine: Aduſque terræ limitem: Chriſtum canamus principem, Natum Maria Virgine.

In hoc hymno agitur de incarnatione domini: & de natiuitate, quomodo puer pera enixa eſt Chriſtum: qui non horruit ſtabulum, & præſepe: & ſic continuatur ſuperiori: dixi quod cœlum, terra, mare, & omne, quod in eis eſt, laudat eum principẽ, & vere, quia ab ortu ſolis vſque ad occaſum vniuerſus orbis canit Deum, ideſt, laudat: vel aliter dico, quod eius præſepe iam fulget nouo lumine, & ideo canamus ipſum natum de Maria Virgine principem mundi a ſolis ortu vſque ad occaſum. A ſolis ortus cardine .i. ab origine mundi, vel, ſolis ſcilicet ab oriente ſolis, vſque ad limitem

terre

terræ.i.vsque ad occidentem, cadamus.i.laudemus, Christum Deum.i.principem : Christum dico, natum de Maria Virgine; vel, na natum idest.virginis.

Beatus auctor seculi Seruile corpus induit: Vt carne carnem liberans: Ne perderet, quos condidit.

Bene dico, quod destemus laudare Deum: quia, beatus auctor.i.factor, seculi, induit.i.assumpsit, seruile corpus.i. formã serui, & conditor carnis nostræ liberans carnẽ nostram, carne sua, quia formã hominis assumendo, carnẽ nostram liberauit, & quare? ne perderet homines, quos condidit.i. creauit.

Castæ parentis viscera: Cœlestis intrat gratia: Venter puellæ baiulat Secreta, quæ non nouerat.

Et vere induitur, quia gratia cœlestis, ipse Christus, intrat viscera castæ parentis .i. matris, & sic, venter puellæ baiulat .i. portat, secreta scilicet cœlestia, quæ non nouerat, ante conceptionem.

Domus pudici pectoris: Templum repente fit Dei: Intacta nesciens virum

Verbo concepit filium.

Et vere baiulat secreta, quæ non nouerat, quia, domus.i.aluus, pectoris, Mariæ, pudici i. casti, fit Templum Dei.i.domus Dei, repente.i.cito: domus dico, in tacta nesciens virum: per carnis commixtionem: concepit. i. portauit: filium.i. Christũ: & hoc verbo, operante scilicet virtute Spiritus Sancti. vel verbo.i.post verbũ, quod Gabriel prædixerat ipsum nasciturum. vnde dicitur. Ecce concipies, & paries filium.

Enixa est puerpera: Quẽ Gabriel prædixerat: Quem matris aluo gestiens: Clausus Ioannes senserat.

Dico, quia concepit, & vere, quia, puerpera Maria, paries puerum: enixa est, i. peperit filium, quem Grabiel prędixerat nascitu rum: & quem Ioãnes clausus aluo matris, scilicet Elizabet (sẽserat).i. cognouerat (gestiẽs) idest, gaudens.

Fœno iacere pertulit, Præsepe non abhorruit: Paruoq. lacte pactus est: Per quem nec ales esurit.

Et ipse puer, idest Christus: pertulit, idest, passus

passus est iacere vel poni:fœno præsepis:etiā nō abhorruit.i.refutauit.vel repudiauit:præsepe.i.stabulumq. pro &:pastus est.i.nutritus: paruo lacte Virginis,per quē s. Christum, ales.idest nutrix Mariæ,à qua nutriebatur ipse Christus:non esurit.i.non patitur famen. Maria enim Christum portabat:& Christus eam regebat,& quem cœlum & terra capere non potuit,aluus beatę Virginis portauit.

Gaudet chorus cœlestium: Et angeli canunt Deo: Palamq. fit pastoribus, Pastor creator omnium.

Et quia natus est chorus i.societas:cœlestiū i spirituū gaudet:& Angeli i. throni, & dominationes,principatus, & potestates, & sic de ceteris,canunt Deo gloriam:& pastor. i.creator omnium fit palam.i.notus,& natiuitas sua fit cognita, & nunciata pastoribus: iuxta turrim ab nam,iuxta quem locum pastores pro consuetudine aderant, & erat illa planicies apta pastoribus illius regionis.

NVnciū vobis fero de supernis, Natus est Christus dominator orbis, In Bethleem Iudæ:sic enim propheta dixerat ante.

Carmē est quale tilud Primo dierum. Canitur in festo Epiphania dñi.

Materia huius hymni est preparatio gaudij de natiuitate Christi redemptoris: & gaudium annunciatũ est nobis per angelũ apparentẽ, & pastoribus in via dicentẽ: Annũcio vobis gaudium magnũ.&c.Cuius natiuitatis hæc signa & miracula secuta sunt .s. stella, quæ apparuit Magis quęrẽtibus Deum: quę duxit eos pręuia vsque ad ipsum. In cuius natiuitate Herodes, & quilibet malus confunditur, vel doctrina mala,& perniciositas siue malicia temporis,eo nascente cessauit.s. idolorum cultura,& sacrificia vana, seditiones, & bella, quia, in natiuitate Christi pax fuit per vniuersum orbem: & vox angeli loquentis fero .i. affero, nuntium vobis de supernis.i. de cœlo, Christus, dico dominator orbis,filius Dei natus est in Bethleẽ Iudę .i. in ciuitate illa, quę forte accidit tribui Iudę,enim,pro quia: propheta dixerat, i.prophetauerat sic futurum esse ante.

Hunc canit lętus chorus angelorum: Stella declarat,veniunt eoi Principes digno celebrare cultu Mistica dono.

Chorus angelorum canit hũc.s. Christũ, chorus dico lętus,& exultans,& laudãs Deũ sttella,quę duxit magos .i. sapiẽtes,declarat. idest

ideſt, manifeſtat eis ſaluatorem, eoi, i. oriẽta les: principes. i. reges, veniũt celebrare. i. honorare Deum, ſcilicet. digno cultu, & offerre myſtica dona Deo.

Thus Deo myrrhã trocletem human do, bracteas regi chryſeas decenti (Deumcoluntvnum) meminere trino munera dare terna.

Iſti tres reges (meminere). i. in memoria habuerunt, offerre tria munera. ſ. aurũ, thus & myrrhã. Et meminere dare. i. offerre: Deo thus & mirrhã trocletẽ. i. rotundã: quę eſt arbor ita dicta a loco, vbi naſcitur, & habet aureũ colorem, & declinatur hęc trocletris huius. tis. humãdo, quia mortalis erat: & meminere Deo offerre, bracteas chryſeas. i. laminas aureas, quia chryſis græce, idem eſt quod aurum latine regi decenti. i. Chriſto (dum colunt). i. venerantur (vnum deum) & meminere dare terna munera illi (trino) ideſt trinitati, quia vnum ſunt pater, & filius, & Spiritus Sanctus.

Gloriam trinæ monadi canamus Cũ Deo: diuę genite quod proli: Flamini necnon ab vtroquefuſo Corde fideli.

Gloriã canamus.i.vnitati trinę, cum Deo, & Spiritu Sãcto fusa ab vtroq.vel, trino monadi.i.Deo, quia est trinus in personis, & vnus in essentia: dicitur hęc monas huius dis, & canamus proli diuæ.i.genito a patre, cum Deo, Patre: & non tantum canamus Patri: sed etiam, flamini.i.Spiritui Sancto, fuso.i. prodeunti, ab vtroque.

i

Carmẽ, est quale illud P. dierum Canitur in festo Epiphania hoc est apparitio dñi

HErodes hostis impie, Christũ venire quid times? Non arripit mortalia, Qui regna dat cœlestia.

Materia huius hymni est conclamatio, quam facimus contra Herodem, qui audita natiuitate Christi, amittere regnum timuit. ideoquè multos pueros interfecit. Intentio auctoris est, tractare de tribus miraculis die Epiphanię factis. s. de Magorum apparitione, de aqua in vinum conuersa, & de Christi baptismate. Et nota, quod hymnus iste continuatur superiori ita, dixi, quod Christus natus est & pertulit iacere fœno. Vnde Herodes de natiuitate eius iratus, occidit multos pueros, timens, ne ammitteret regnum, sed non deberet, quia ille, qui Rex est regum, & Dominus dominantium, non venit. vt ei regnum auferret, sed totum mundum in tanto

crimine

crimine inuolutum, a peccatis liberaret. O impie Herodes hostis, quid.i.cur, times venire Christum? ipse non arripit mortalia, qui regna dat cœlestia.

Ibant magi, quam viderant, Stellam sequentes præuiam: Lumen requirũt lumine Deum fatentur munere.

Magi ibant, quęsitum Christum, & adorare eum, sequentes stellam pręuiam.i.pręcedẽtem, quam viderant, & requirunt, lumen.i. Christum lumine.i.stella (& fatentur Deum munere.s.thure, auro, & myrrha.

Lauacra puri gurgitis, Cęlestis agnus attigit, Peccata, quæ nõ detulit: Nos abluendo sustulit.

Cœlestis agnus.idest, Christus (attigit) i.suscepit, lauacra.i.baptismũ, puri gurgitis. i. Iordani, & sustulit.idest, abstulit a nobis, abluendo nos per baptismum, peccata, quæ non detulit.i.secum non portauit: quia immunis erat absque peccato.

Nouum genus potentię, Aquæ rubescunt hydrę. Vinumq. iussa fundere, Mutauit vnda originem.

Et ideo, nouum, idest, inauditum, genus potentię: hydrię rubescunt, scilicet, aquę intromissę, ponitur enim continens pro contento, & vnda, idest aqua iussa fūdere vinū mutauit originem, i. naturam pręcepto Dei.

AVe maris stella, Dei mater alma,
Atq; sēper virgo, Fœlix cæli porta

Carmen est omni lege carminis solutum Canitur ad horas vespertinas in festiuitatibus diuæ Mariæ,

Materia huius hymni est salutatio ab angelo facta: sic dicente. Aue gratia plena dominus tecum. Quæ virtute altissimi obumbrata fuit: & solo verbo concepit. Intendit etiam auctor ipsam Mariam inuocare: vt nomen Euæ, per quam mors intrauit, mutet: & vt soluet vincula peccatorum; & præstet nobis vitam æternam á cūctis reatibus absolutis. Hinc etiam laudare nos hortatur & glorificare hunc diem, propter hoc quod euasimus de domo diaboli: & venimus potius per fidem & per gratiam Dei ad ipsam & dicitur hoc per simile, & facit per comparationem, Sicut enim stella præstat ducatū nautis, vt veniant ad portum: ita ducatu virginis Mariæ venimus ad portum, idest, ad Christum. O (stella maris) idest, mundi (aue) idest, salue: ò (alma) idest sancta mater Dei, atque aue (semper) idest æternaliter

virgo

(virgo) quia ante partum, & in partu, & post partum (o porta fælix cœli aue (idest salue.

Sumens illud aue, Gabrielis ore, Funda nos in pace, Mutans nomen Euæ,

Et quia tu es (sumens illud aue (idest salutionem, quæ fertur) ab ore Gabrielis funda nos in pace) idest, in æterna beatitudine: tu dico) mutans nomen Euę, idest maledictionem Euæ in vitam æternam, idest tuam benedictionem.

Solue vincla reis, Profer lumen cæcis Mala nostra pelle, Bona cũcta posce.

Et quia tu es virgo, facta es stella Mari:& quia mutasti nomen Euæ, idest maledictionem Euæ delecti, & dedisti nobis benedictionem, & confudisti mortem, & dedisti nobis vitam perpetuam, ideo solue vincla, idest ligamenta peccati humani (reis) idest peccatoribus: & profer, idest tribue, lumẽ cæcis, idest fidelibus: & pelle, idest, abiice a nobis, mala nostra, & posce, idest postula a filio tuo cuncta bona.

Monstra te esse matrem, sumat per te preces, Qui pro nobis natus, Tulit esse tuus.

Monstra te esse matrem. idest, ostende te esse placãdo filiũ tuũ: & filius tuus sumat preces tuas per te, filius dico ille, qui tulit. i. sustinuit, esse tuꝰ natꝰ pro nobis, vt nos saluaret.

Virgo singularis, Inter omnes mitis.
Nos culpis solutos, Mites fac & castos

Et quia sustinuit esse filius tuus: ideo, o Virgo singularis quia nulla similis est tibi: quia post partũ virgo, in partu, & ante partũ, mitis inter omnes alias mulieres: & o virgo castitatis mater, fac nos solutos, & castos. scilicet in corpore & anima fac nos mundos.

Vitam pręsta puram, Iter para tutum
Vt videntes Iesum, Semper collętemur.

Et quia mater es charitatis & suauitatis: o virgo, pręsta. i. dona vitam puram nobis, et para. i. tribue, iter tutum: vt videntes Iesum filium tuum, semper collętemur. idest, gaudeamus in eo. s. in pręsenti laudes persoluentes: et in futuro eum plenius et perfectus cognoscentes gaudeamus, et exultemus cum domino nostro filio tuo.

Sit lausꝰ Deo patri, Sũmo Christo decus
Spiritui sancto: Tribus honor vnus.

Et

Et quia descendit dominu noster in vterũ virginis: ideo, laus .i. gloria, fit Deo patri: decus .i. lett, honor sit summo Christo, excelso: & Spirituisãto, sit, honor tribus propter Tri nitatem p rsonarum: &, vnus propter vnita tem es entię vel vnus honor sit tribus. i. Pa tri, & filio, & Spiritui sancto. Amen.

QVem terra, pontus, æthera, Colunt adorant prædicant, Trinam regentem machinam, Claustrum Mariæ baiulat.

Carmen est quale illud, P. dierũ Canitur ad horas nocturnas ex festiuitatibus diuæ Mariæ.

Intentio huius hymni est, quod auctor vult ostẽdere hoc, quod prophetę de Christo nũ ciauerunt in genitrice Dei Maria esse com pletũ ostẽdit similiter, qualiter claustrũ Ma rię baiulat Christũ Et nota, quod Deus .s. ho minẽ, & posuit eum in paradiso terrestri: & pręcepit ei, ne comederet de ligno vitę .idest de pomo, quod erat in medio paradisi: sed diabolo suadente Euę, & Eua post modum Adę similiter suadente, ambo comedentes, & sic diabolo placentes, mortaliter pecca uerunt: & post peccatum transgressionis de paradiso statim a domino eiecti se nudos esse cognouerunt. Videns ergo Deus quod

conue

conuenientius non posset redimere genus humanū quam per fœminam, in vtero virginis filium suum destinauit, & incarnari voluit per quem sumus redempti & a peccatis liberati: vnde grates reddere tenemur. Dictum est superius, quod Maria stella maris, & mater Dei: est etiam quem cœlum, & terra capere non poterant, tamen claustrū Mariæ eum baiulet. Construe claustrum, i. vēter Beatæ Mariæ baiulat, illum, Deum quem regentem trinam machinam mūdi, scilicet cœlum, terram, mare, vel machinam, idest animæ concupiscibilitatem, sensualitatem: quē scilicet Christum, terra, idest boni pontus, i. mali, æthera, idest, cœlestes, colunt, idest, honorant, adorant, idest, commendant, prædicant, idest nunciant.

Cui luna, sol, & omnia Deseruiūt per tempora, Perfusa cœli gratia, Gestant puellæ viscera.

Dico, quod cœlum, idest, cœlestes terra, i. terreni: & omnia siue cœlestia, siue terrestria laudant, idest, adorant illum, quem cœlum & terra capere nō poterant, & veré, quia viscera puellæ, idest beatæ Mariæ, perfusa, i. repleta, gratia cœli, idest, ore cœlesti, gestant Chri-

Christum, qui scilicet, Christo, luna idest variatio lunæ, sol in cursu suo, & omnia deseruiunt, idest famulantur, per tempora idest temporaliter.

Beata mater munere, Cuius supernus artifex, Mundum pugillo continens, Ventris sub arca clausus est.

Et quia tulit Christum, possumus dicere, quod est, Beata mater munere idest donis filij, sub arca, idest, circundatione, & secreto ventris: cuius, idest, matris supernus artifex, i. cœlestis creator, clausus est, ille dico, continens mundum, i. vniuersitatem omnium rerum pugillo. i. dispositione.

Beata cœli nuntio, Fœcunda sancto Spiritu. Desideratus gentibus, Cuius per aluum fusus est.

Et quia supernus artifex clausus est sub pectore virginis Mariæ, possumus dicere, quod virgo Maria sit beata nuncio cœli, id est, angelica salutatione: Maria dico, fœcūda, idest, fertilis Spiritu sancto, per aluum cuius scilicet Mariæ, fusus est, idest, missus: & natus est de virgine Maria, desideratus a Iudæis & gentibus, scilicet Christus.

Ogle-

Carmen est qualo illud primo vi erum. Canitur ad laudes matuti. D. Maria.

O Gloriosa domina, Excelsa supra sydera. Qui te creauit Prouide, Lactasti sacro vbere.

Materia huius hymni est, quòd Maria peperit saluatorem. & quia Deus contulit ei tãtam gratiam, quod peperit saluatorem: & fecit autor apostrophem, idest, cõuersionem sermonis: quia Deus contulit ei tantam gratiam, quod peperit saluatorem, conuertit sermonem suum ad ipsam, ostendendo ea esse gloriosam, dicens. O gloriosa, dicens. O gloriosa domina, excelsa supra sydera, idest, o sponsa domini Maria excelsa, idest, alta, supra sydera idest, in summo cœlo: vbi nõ est aliqua vis ventorum, tu lactasti sacro vbere, i, eum, qui te creauit prouide, i. sua sapientia.

Quod Eua tristis abstulit, Tu reddis almo germine. Intrent vt astra flebiles, Cœli fenestra facta ès,

Tu reddis, idest, restituis, almo germine, i. sancto filio tuo: illud, scilicet paradisũ, quod Eua tristis, idest, misera, abstulit, a nobis: & es facta fenestra coeli, idest, Christi, vt flebiles, idest flentes peccata sua, intrent astra, idest coelos.

Tu

Tu regis alti ianua, Et porta lucis fulgida, Vitam datam per virginem, Gētes redempte plauditæ.

Dico quod homines flentes sua peccata intrant coelos, & ve, re quia facta es, ianua, idest ostium, Iti regis fulgida, idest, splendida, porta lucis, idest Christi, & o gentes redēptæ, scilicet a Christo, plaudite, idest gaudete, vitam esse datam per virginem, scilicet Mariam.

QVod chorus vatum, venerandus olim: Spiritu sancto, cæcinit repletus, In Dei factum, genitrice constat, Esse Maria.

Carmen est quale illud Nocte surgētes. Canitur in festo Hypapātes hoc est præsentationis sine purificationis D. Mariæ.

In hoc hymno agit auctor de Natiuitate Christi: & qualiter debet esse completum in Maria: quod prophetæ nunciauerunt: quę cōcepit, & peperit filiū, & Simeon gauisus suscepit eum in templo. Dicimus ergo, qui prophetę senserunt de aduentu & de natiuitate Christi. Esaias enim dicit. In medio duum animaliū cognosceris. idest inter bouē, & asinū, & alibi. Egredietur virga de radice Iesse. Et Abachuc sentiē de Christo similiter ait.

In

In medio duū animalium,&c. Multi prophetæ, anunciarunt, & prophetauerunt de Christo: hoc totum completum est in Maria: quia natus, baptizatus, crucifixus,& in tēpio præsentatus,& a iusto Simeone,& ab Anna vidua susceptus. Vnde a personis illis, quę domino obuiauerunt, dictum est festum illud, in quo hymnus iste cantatur, Hipapanti Domini, idest, obuiatio. Construe. Quod chorus vatum, idest exercitus prophetarum scilicet Dauid,& aliorum:& chorus dico venerandus concinuit, idest, prophetauit, olim repletus, idest adimpletus Spiritus sancto, cōstat, idest manifestum est esse factum, idest completum in Maria genitrice Dei.

Hæc Deum Cœli, Dominumque terræ, Virgo concepit, pepeiitq. virgo, Atque post partum meruit manere inuiolata.

Et vere constat esse factum quia scilicet beata virgo gessit dominum, idest Christum Deū (cœli & terræ,& virgo) scilicet Maria peperit illum quē gessit, vel concepit, idest portauit, atque, pro & meruit inuiolata, manere, idest mansit incorrupta, post partum.

Quem

Quem ſenex iuſtus Simeon in vlnis;
In domo ſumpſit domini gauiſus,
hoc quod optauit proprio videre, Lumine Chriſtum.

Quem ideſt, Chriſtum (Simeon iuſtus & ſenex) ideſt, Simeon annoſus ſacerdos (ſumpſit) ideſt, ſuſcepit in vlnis (ideſt, in brachiis ſuis) in domo, i. in templo (domine gauiſus) ideſt lætus (videre) ſuo (proprio lumine: quod optauit) ſcilicet Chriſtum quod optauit per multa tempora: vel ſi textus habeat, ob hoc optatum proprio lumine ſcilicet oculis carnalibus, Chriſtum optatum, quem diu antequam moreretur, videre deſiderauit.

Tu libens votis petimus precantum;
Regis æterni genitrix faueto, Claraq. celſi renitens olympi regna petiſti.

O (tu genitrix) ideſt mater, æterni regis, ſcilicet, qui caret principio & fine, petimus, te, fauetō, ideſt, cōcede, votis, ideſt, precibus, precātium, ideſt, famulorum, libens, i. libenter, quæ, pro &, tu renitens. i. ſplendens, petiſti. i. accipiſti vel acceſsiſti, clara regna olympi celſi. i. alti cœli: vel ſic &, clara renitens petiſti. i. accepiſti, regna celſi olympi.

Sit Deo nostro decus, & potestas. Sit salus perpes, sit honor perennis, Qui poli summa residet in arce, Trinus & vnus. Amen.

Decus & potestas sit Deo nostro: perpes, salus, vel laus, idest, perpetua gloria sit illi: & perennis honor sit, illi scilicet Deo nostro, qui residet in summa arce poli idest, in altitudine cœli, trinus in personis, & vnus in substantia.

Hoc metrum est tetametrũ sunt hic quatuor versus & in vnoquoq. eorum sunt quatuor pedes: quorũ 1 est spondeus 2. iambicus. 3 dactylus. 4 spodeus, siue trocheus.

O Quam glorifica luce corruscans, Stirpis Dauiticę regia proles. Sublimis residens virgo Maria, Supra cęligenas ætheris omnes.

Canitur in transitu Beatæ Mariæ.

Materia huius hymni est duplex commẽdatio a genere est, quia ipsa est de regia stirpe, scilicet Dauid. Commendatio a meritis est: quia ipsa peperit Christum saluatorem nostrum. Cantatur hymnus iste in transitu beatæ Mariæ, qualiter transiuit de hoc mundo ad patrem, vel si mauis dicere, qualiter in Assumptione spiritus assumpsit: vtrum assumpta fuerit cum corpore, an sine corpore, dubitatur. Sed melius est, vt eam credamus

mus assumptam cum corpore. O regia proles stirpis Dauiticæ, ò Maria, quæ es ramus ipsius Dauid: ipse enim fuit stirps, a qua rami procedunt: & tu es ramus, & stirps, & proles, quæ ponuntur pro eodem, sed non idem significant: est enim proles, quod aliunde habet initiū. Stirps idem, quod truncus, a quo ramus, velut a patre filius, procedit. O quam, i. quantum glorifica luce, i. gloriosa: coruscans, idest, splendida patens, o virgo Maria, tu dico, sublimis, idest, in sublimi scilicet in cœlo, tu es residens, idest, sedens, supra omnes ætheris cœligenas, i. super omnes Angelos creatos in cœlo, quia in cœlo fuerūt creati Angeli à Deo.

Tu cum virgineo mater honore, Cœlorum domino pectoris aulam, Sacris visceribus casta parasti, Natus hinc Deus ex corpore Christus.

O Maria, mater cū virgineo honore, hoc est existens mater, & virgo, tu virgo in quā casta parasti aulā pectoris. i. pectus Domino, & quia parasti viscera tam mūdata, & ideo, hinc. i. ex illis visceribus natus est Christus Deus. i. dignatus est nasci, corpore. i. quantū ad corpus: quia humanitatem sumpsit in te.

Quem cunctus venerans orbis adorat:Cui núc rite genuflectitur omne, A quo nos petimus te veniente:Abiectis tenebris gaudia lucis.

Quem cunctus venerans orbis adorat.i.quē. omnes homines venerantur, & adorant,cui i ad honorem cuius, omne genu flectitur.i, omnes flectunt genua,a quo, scilicet Christo,nos petimus te veniente. i. intercedente, gaudia lucis æternæ,abiectis tenebris. idest. peccatis remotis a nobis.

Hoc largire pater luminis, Omnis natū per proprium :flamine sacro: Qui tecum nitida viuit in æthera regnans ac moderans secula cuncta. Amen.

Superius fecit auctor apostrephē ad beatam Mariam:sed in hoc loco ad patrem, vt ipse dignetur nobis dare,quæ prędicta sunt, dicens:O pater luminis omnis.i.origo, & factor totius claritatis,largire nobis hoc.s.gaudia,largire inquam,per proprium natum. i. in amore filij tui.& sacro flamine. i. amore Spiritus Sancti,qui Christus, viuit tecum,in nitida,i.munda æthera,idest in cœlo,regnās

ac

ac moderans secula cuncta. i. omnes gentes existentes in hoc seculo.

MArtyris ecce dies Agathæ Virginis emicat eximiæ, Qua sibi Christus eam sociat, Et diadema duplex decorat.

Carmen est omni lege carminis solutum. Canitur in festo B. Agathæ virginis.

Prudentius, qui hunc hymnum in honore beatę Agathę composuit. laudat Deũ, qui tantam constantiam contulit sanctę Agathę virgini Ecce, idest, videte dies Agathæ martyris eximiæ, idest, magnæ virginis, micat. i. valde splendet qua, scilicet die Christus sociat. i. coniungit, eam sibi, vel accedere facit eã ad se, & duplex diadema. i. duplex corona s. martyrij & castitatis, decorat. i. honorat eã.

Stirpe decens, elegans specie, sed magis actibus, atq. fide. Terrea prospera nil reputás, Iussa Dei sibi corde ligás.

Dicẽs. i, nobilis stirpe, fuit & progenie, elegans specie. i. decẽs & cõueniẽs & pulchra facie: sed magis pulchra actibus, atq. fide. i operibus fidei, illa dico: reputans nil, pro nihilo ducens, terrea, idest, terrena prospera, idest, terrenorum prosperitatẽ, & ligans, i. retinẽs sibi corde, i, in mente, iusa. i. præcepta Dei.

Fortior hęc trucibusquè viris: Exposuit sua mēbra flagris, pectore quam fuerit valido, torta mammilla docet patulo.

Hæc scilicet Agatha, fortior viris trucibus i. crudelibus, exposuit sua membra. i. dedit flagris, idest verberibus, & flagellis, mammilla torta, a carnicibus, docet, idest manifestat, patulo, idest quantum ipsa Agatha, valido pectore, idest forti mente & corpore.

Delitiæ cui carcer erat: Pastor ouem Petrus hanc recreat, Inde gauisa, magisquè flagrans, Cuncta flagella concurrit ouans.

Cui, Agathæ carcer erat delitiæ, i. pro delitiis vel loco delitiarum, pastor Petrus recreat. i consolatur, hanc ouem, i. Agatham, & inde gauisa, i. læta, & magis flagrans, i. amore Dei, cucurrit, i. sustinuit, cuncta flagella ouās i. gaudens.

Æthnica turba rogum fugiens, Hujus & ipsa meretur opem, Quos fidei

 situ-

titulus decorat, iis venerem magis ipsa premat.

AEthnica turba, i. gentilis vel pagana, quæ iuxta æthnam, habitauit, fugiens rogum, i. combustionem, ipsa turba, meretur opem ipsius Agathæ, i. meruit auxilium: ergo Deus, premat magis, & restringat, venerem, i. luxuriam, his. idest omnibus, quos titulus, i. honor vel signum, fidei decorat, i. honoras. Et nota, quod quondam tempore æthna cœpit comburere totam ciuitatem Cathaniensium, & ideo pagani venerunt ad sepulchrum sanctę Agathæ, & acceperunt, v lum, & proiecerũt in ignem, & statim ignis extinctus est.

Iam renitens, quasi sponsa polo, Pro miseris supplicat Domino: Sic sua festa coli faciat, Sed celebrantibus vt faueat.

Tu stella, rentens, i. splendens, polo, idest in cœlo, quasi sponsa Christi, supplicat domino pro miseris, idest pro nobis peccatoribus, vt faciat coli, idest celebrari, sua festa, sic vt faueat, idest det auxilium, celebrantibus se.

Gloria cum patre sit genito, Spiritui proinde sacro, Qui Deus vnus & omnipotens, Hanc nostri faciat memorem. Amen.

Gloria, laus sit genito. i. filio, cum patre & Spiritui sacro. i. sancto, proinde: qui Deus vnus est omnipotens, faciat scilicet Agatham memorem memorum, suorum. noftrorum, qui eius festum, & memoriam celebramus, meminerit: & nos adiuuet suis precibus. Amen.

INter æternas superũ coronas, Quas sacro partas retinent agone: Emicas celsis meritis corruscus, O benedicte.

Auctor huius hymni Petrus Mauritanus, cognomento venerabilis. Abbas cluniacensis, & virtute & doctrina clarissimus. Describitur in eo sancta conuersatio beati patris Benedicti: ab ipso puerili æuo ad exitum vsque vitæ eius, & preclara eius miracula paucis hic constringuntur, eleganter admodum & venuste: ea quidẽ arte, vt quatuor versibus quinto, sexto, septimo, & octauo, duodecim miraculis ipsius cõtineantur vnoquoque, scilicet versutia, quę omnia cum aliis hic non

expres-

expressis a beato Gregorio secũdo libro dialogorum planius enarrantur.

Sancta te commisit puerum senectus, Nil sibi de te rapuit voluntas. Attulit mundi tibi flos, ad alta mentem leuatam.

Sancta te commisit. Sicut ipsius mentis est pueritia: leuitas scilicet & incompositi animi in cõstantia, de qua ait scriptura Puer centum annorum morietur: &, Vę tibi terra cuius rex est puer. Ita & animi humani est senectus: morum, s. maturitas, grauitas, constãtia. Et illa interdum annis puerilibus diuino munere est coniuncta, vt fuit in sancto Benedicto, & aliis plerisq. sanctis De hac autem senectute mentis ait Salomon in libro sapiẽtię. Senectus enim venerabilis est, nõ diuturna, nec numero annorum computata. Cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis, vita immaculata.

Hinc fuga lapsus, patriam, parentes Deserti: feruens eremi colonus. Edomas carnem, subigisque Christo. Tortor acerbus.

Feruens eremi colonus. Eremus, sine aspiratione scribi debet & media syllaba lõga proferri. Nã apud Græcos scribit. H. quæ apud Latinos sẽper in. E, lõgũ couertitur. Baptista Mantuanus in Bucolicis, Sola quod inuastã nondum discessit eremum. Secutus autem est hic auctor vulgarem vsum ex inscitia literarum Græcarum inductum: qui mediã syllabam corripit: vt & in illo loco hymni de S. Ioanne Baptista. Præpotẽs martyr, eremique cultor. Et nonnullis in locis apud prudentium. Verum non sunt hi auctores in hoc imitãdi: sed vt exposcit ratio: media syllaba datæ dictionis in carmine semper producenda. Est & id nomen fœminini generis: Hieronymus. Inter multos sæpe dubitatũ est, a quo habitari cœpta sit erem⁹: significat que solitudinem siue desertum.

Nediu tutus latebras foueres, Signate produnt operum priorum, Spargitur fœlix cœli per orbem, Fama Volatu. Fracta restauras, Precepreporẽti, Flagris oblatum cruce mortis haustum,

Currit ignaros monachus per undas;
Patre iubente.

Fracta restauras prece præpotenti. s. capisterium. a nutrice sua purgandum triticum a vicinis mulieribus commodatum: quod incaute super mensam dimisum cum foret, cũ fractum sancti Benedicti adhuc pueri precibus & lachrymis redintegratum est. In eiusdem vero versus secundo carmine: id innuitur miraculum: quod cũ in uaso vitreo oblatum esset viro Dei vinum veneno commixtum ab iniquis fratribus, qui se veritatẽ disciplinæ eius ægro ferebant animo, sanctę Crucis signo a B. Benedicto vas illud protinus est confractum: & mixti veneni prodidit insidias. Duo vero postrema eiusdẽ versus carmina id insinuant miraculũ, quod cũ Placidus puer S. Benedicti discipulus, incaute aquam haurias cecidisset influuium, vir Dei in cella consistens, & id in spiritu cognoscẽs, præcepit Maurio suo itidem discipulo, vt cĩto accurreret. Placidumq. a submersione eriperet. Ille vero tanta solicitudine iussa patris expleuit: vt super aquam quasi solidam terram decurrens, quamuis id tunc non aduertit, puerum aquis extraxerit.

Ver-

Verberas fratrē fugit hostis atrox, Ad manus ferrū redit è profundo, Præcipis, rupi, vomit illa riuos: Arua rigātes

Verberas fratrem. Eum. s qui ex animi inconstantia in oratione prestare cū aliis non potuit: vsusq. est sancto viro a nigro quodā puero per fimbriam vestimenti extra oratorium pertrahi. Quem monachum vbi pro ea culpa virga castigauit: fugit ab eo omnis illa tentatio, quasi demum ipse verbera illa pertulisset Secundum vero eiusdem versus carmen id refert signum, quod quidam monachus præcepto patris Benedicti vepres succideret iuxta lacum: ferrum ipsum a manubrio se iunctū decidit in aquam, Quod vbi vir Dei cognouit: acceptum manubrium immisit aque & anuatans ferum illi rursum vnitū est. Deniq. duo postrema eiusdem versus carmina id commemorant: quod cum fratres eiusdē monasterij sancti patris, in ardui montis cacumine constituti graui laborarent molestia ad quærendam in lacu inferiori procul distante aquam viri Dei precibus supre ma montis illius rupes aquam largiter scaturiuit: liquidumq. fontem euomuit.

Ales

Ales aggrestis sibi iussa complet, Lora contricti pie visa solus, conspicis mundum radio sub vno, Raptus ad astra.

Ales aggresti sibi iussa, Coruus: i. qui iussus a sancto viro tollere panē veneno infectum: oblatum quasi pro benedictione viro Dei: a sacerdote quodam inuidia ineum stimulato: atque ineum deferre locum, vbi a nullo hominum posset inueniri: mox iussa compleuit & panem venenatum sustulit, ac asportauit. Secundum autem eiusdem. versus carmen: id memorat. Quod cum Gothus quidam crudelis, & sæuus rusticum vnum loris constrictū ante se impeleret ad sanctum Benedictū, cui rusticus ipse res suas, quas in humanus ille miles cruciatu, & pœnis extorquere & diripere volebat, se commisisse dixit, ad solam oculorum viri Dei in eos coniectionem, atque subleuationem, dissoluta sunt illico vincula illa, & viso hoc signo, persecutor ipse a tanta immanitate regressus est. Denique tertium, & quartum eiusdem versus carmen hic recenset miraculum, quod cum semel in tempesta nocte sanctus Benedictus orationi intē tiūs vocaret, vidit effusam de cœlo lucem atras noctis tenebras effugantem, & in ea to-

tum

tum mundum velut sub vno solis radio collectu: atque ante eius oculos adductum fuisse.

Mortuũ vitæ reuocas precando, Corda multorũ penetras profeta, Cernis ad cœlos animas leuari, Clarificatus.

Mortuũ vitæ reuocas precatu. Filium scilicet illius rustici, qui relicto ad ostium monasterij filij sui mortui corpore: perrexit in agrum ad sanctum Benedictum, importunoque clamore filiũ suũ reddi postulauit: mortuumque ad uitam reuocari. Cuius improbis vocibus euictus vir Dei in oratione prostratus, petiuit a Deo animam pueri suo corpori restitui: quod impetrauit. Secũdum vero eiusdem versus carmen id refert signum, quod cum sancto viro cibum sumenti hora vespertina astaret, vnus ex fratribus lucernã manu tenens, & tumidus animo indignaretur intra se, qui tale deberet illi impendere ministerium beatus Benedictus cognoscens superbiam illius cogitatus, iussit ab eo lucernam auferri, aliumq. illi succedere officio, quod is tanquam abiectum & vile existimarat: atque se ipso indignum. Insuper diem sui obitus & futuram monasterij sui euersionẽ

lon

longe ante prænunciauit. Non immerito igitur etiam hic propheta nuncupatur. Demũ duo postrema eiusdem versus carmina id recitant signum: quod sanctus benedictus sublatus in spiritum, & diuino lumine illustratus, uidit animam Germani Episcopi Capuani, tanquam sphæram igneam àb Angelis in cœlum deferri. Verum hæc omnia miracula diffusius in supradicto beati Gregorij opusculo commemorantur: & exeo loco iam ante nominato planius agnoscenda sunt, & requirenda.

Laudet exultans: deitas creatrix: Te chori nostri iubilus perennis, Quem Poli iungas superis choreis, Quæsumus omnes.

IAm Christe sol iustitiæ, Mentis diescant tenebræ: Virtutũ & lux redeat Terris diescum reparas.

Carmen est dimetrum iãbicum cacometrũ canitur in quadragesimali ieiunio.

In hoc hymno rogat auctor Deum, vt in hoc tempore tribuat nobis cor pænitens: & quos longaminitate pietas expectauit, sua benignitate ad se conuertat. O Christe sol iustitiæ. idest, splendor pietatis, tenebræ idest

pecca

peccata nostræ menti, scilicet, cæcitas diescant.i.dies fiant.i.mdnis cadat, nunc, idest in hoc tempore, & lux virtutuum redeat, idest, virtutes bonorum operum in nobis redeat, idest, reuertantur.

Dans tempus acceptabile, Et pœnités cor tribue. Conuertat vt benignitas, Quos longa suffert pietas.

Da tempus acceptabile congruum ad pœnitentiam, quod ante pasionem s. in veteri testamento non erat, quia oculus pro oculo, & dens pro dente dabatur, modo autem nō sic, & tribue nobis cor pœnitens, vt non trāseat.idest non reddat, nos noxios hoc, idest propter hoc quod, prerogas, idest interpellas Deum patrem pro nobis, benigne, idest misericorditer.

Qniddamq. pœnitentię, Da ferre quā nis grandium, Maiori tuo munere, Quòd demptio fit criminum.

O Christe da quiddam, idest paululum pœnitentię ferre, idest agere nobis, quod, idest propter quam pœnitentiam demptio.i.ablutio criminū fit, & hoc, tuo munere maiori, criminibus, quia delet crimina quamuis grādium

dium, ideſt magnorum peccatorum.

Dies venit dies tua, In qua reflorent omnia, Lætemur in hac tuæ, Per hãc reducti gratiæ.

Vere debes dare pœnitentiã, quia tua dies iudicij, vel paſchalis feſtiuitas venit, quia nos ſumus, in quos fines ſęculorum deuenerunt, dies. ſ. paſchalis venit, ideſt accedit: dies dico illa, in qua. ſ. die, omnia. ſ. mentes hominum, reflorent, i. micant virtutibus, ideo, lętemur in hac die, vt, pro ſicut, reducti ſumus. i. reconciliati per hanc diem ieiunij gratiæ tuæ. i. in gratiam. ::

Te rerum vniuerſitas, Clemens adoret trinitas, Et nos noui per veniam, Nouum canamus canticum.

Et ideo, o clemens trinitas in perſonis & vnitas in eſſentia, vniuerſitas rerũ. i. vniuerſa res, adoret te: & nos facti noui per veniã, i. per tua gratiã canamus canticũ nouũ. i. iubileum quod mente nec corpore poteſt exprimi.

Pręſta beata trinitas, Cõcede ſimplex vnitas, Vt fructuoſa ſint tuis, Ieiuniorum munera. Amen.

O beata trinitas pręsta. ideſt dona. ſ. trinũ Deus in perſonis:& o, ſimplex vnitas. ſ. ſubſtantia, cõcede, i. iube, vt munera ieiuniorum noſtrorũ, ſint fructuoſa, i. fructus bonorũ ferẽtia, tuis fidelibus, ieiunantibus, i. vt ieiunia noſtra ſint a acceptabilia, & tibi placentia.

AVdi benigne cõ ditor Noſtras preces cum fletibus. In hoc ſacro ieiunio, Fuſas quadragenario.

Materia huius hymni eſt commendatio ieiunij:& hortatur nos ieiunare, & Deo ſeruire in hoc tempore ieiunij, in orationibus, plusquam in aliis diebus inſiſtere: vt in die iudicij habeamus vitam æternam. O, benigne conditor, i. creator omnium rerum, audi preces noſtras cum fletibus, preces dico fuſas in hoc ſacro ieiuuio quadragenario, i. in numero quadraginta dierum; in quibus digne ieiunare debemus.

Scrutator alme cordium, Infirma tu ſcis virium, Ad te reuerſis exhibe, Remiſsionis gratiam.

Et quia fundimus preces, o alme ſcrutator, ideſt inquiſitor omniũ cordium noſtrorũ, bene dico ſcrutator, quia tu ſcis, ideſt cognoſcis

noscis infirma virium: quia tu scis, exhibe, i. ostende, vel da, gratiam remissionis tuæ, reuersis, i pœnitantibus, ad te.

Multum quidem peccauimus, Pœnasque comparauimus, Sed cuncta qui solus potest, Cōfer medelā languidis.

Bene dixit reuersis, qui peccauimus multum quidem, i. certe, que pro &, comparauimus, i. meruimus pœnas, s. inferni, sed solus, tu, qui potes cuncta, quia omnipotens, confer, idest tribue medelam languidis. i. medicinam peccatoribus.

Sic corpus extra conteri, Dona per abstinentiam, Ieiunet vt mēs sobria, A labe prorsus criminum.

Et conferendo medicinam, dona conteri, idest minui, per abstinentiam comestionis, corpus nostrum extra se, sic vt mens sobria, idest abstinens, vel modesta, ieiunet prorsus, idest omnino, a labe, idest a putredine, criminum, idest peccatorum.

Ecce tempus idonem, Medicina peccantium, Quibus Deum offendimus, Cordi, verbis, operibus.

In hoc hymno hortatur nos auctor, vt ab omni peccato abstineamus, & roguemus Deũ cũ lachrymis & precibus, vt ipse remittat peccata nostra nobis, & nos mũdet ab omni vitio .i. peccato, quibus .i. peccatis, offendimus Deũ cõtra nos, corde idest vana cogitatione verbis, idest iniquis sermonibus & turpi loquijs, operibus .i. prauis & illicitis actibus.

Quipius & propitius, Nobis pepercit hactenus, Ne nos cum nostris perde ret, Tantis iniquitatibus.

Dico quod verba & opere Deum offẽdimus qui .i. Deus: existens piu & propitius .i. misericors, & pepercit nobis hactenus .i. huiusque ne, secundum mala nostra, nos, pariter, cum nostris iniquitatib⁹ perderet sed ita perpecit vt mediante paterno auxilio ad ipsum veniamus: & a modo in bonis operibus perseueremus.

Hunc igitur ieiunijs, Cum precibus & lachrymis, Multisque bonis alijs, Placemus deuotissime.

Et quia pepercit nobis misericorditer placemus, idest placatum nobis faciamus hunc, scilicet

licet Deum:& quomodo:cum ieiunijs.i.cum abstinētia cibi & potus.& cum precibus i.orationibus assiduis,quia ipse ait,petite & accipietis:& alibi, Amen amen dico vobis:quicquit orantes petitis,credite quod fiet vobis,cum, lachrymis,compunctionis,& cum multis bonis alijs placemus eum, deuotissime, i.cum magna deuotione.

Vt nos a cunctis sordibus,Purgans ornet virtutibus, Angelicis & cætibus, Nos iungat in cœlestibus.

Dixi,quod placemus eum deuotissime,vt, ipse,purgans nos a cunctis sordibus, i. peccatis, & ornet nos virtutibus & faciat nos perseuerare in eis,& iungat,nos in cœlestibus i. in regno cœlorum, angelicis cętibus , idest societatibus angelorum.

Sit benedictus genitor,Eiusq. vnigenitus,Cum spiritu paraclito, In sempiterea secula. Amen.

Genitor,idest Deus Pater,sit benedictus, quæ pro &, eius vnigenitus, idest Christus, qui est filius vnicus eius,sit Benedictus , cum spiritu paraclito,idest consolatore, in sempiterna secula.Amen.

CLarum decus ieiunij, Monstratur orbi cœlitus, Quod Christus auctor omniũ, Cibis dicauit abstinens.

In hoc hymno hortatur nos, & admone auctor, ieiuniorum humilitatem, & auctoritatem habere a Christo efficaciam: vt sicut antiqui patres Moyses, & Helias consecuti sunt vitam ęternã, ita consequamur. Cõstrue. Clarum decus ieiunij, i. commendabile ieiunium, monstratur, i. datur, cœlitus orbi, idest mundo, quod ieiunium, Christus auctor omnium, rerum abstinens cibis dicauit, i. sanctificauit: vel auctor, idest factor omnium rerum. dicauit ieiunium.

Hoc Moyses charus Deo, Legisq. lator factus est, Hoc Heliam, per aera, Curru leuauit igneo.

Hoc. idest, ex hoc ieiunio Moyses, cui data est lex in tabulis lapideis, factus est charus lator, idest in tabulis, vel legisiator, hoc etiam leuauit in curru igneo per aera, i. per aerem ad cœlum: quia Helias transgressus Iordanem cum socio suo Helisæo, dimisso palio, raptus est curru igneo in cœlum, postea Helisæus reuersus, percussit Iordanem

cum

cum pallio, o aqua rescessit, & transiuit sicco vestigio.

Hoc Daniel mysteriu, Victor leonũ videtat. Per hoc amicus intimus, Spõsi Ioannes claruit.

Hoc, idest, in hoc ieiunio, Daniel videat, mysteria, & hoc cognouerat per Spiritum sanctum (victor) idest imperator leonum, & per, hoc sanctum ieiunium, Ioannes amicus intimus Sponsi, idest Christi fidelissimus claruit, idest clarus factus est.

Hoc nos sequi dona Deus, Exempla parsimoniæ, Tũ robur auge mentiũ, Daus spiritale gaudium.

Et quia isti facti, sunt sancti, vel beati. O Deus, dona, nobis vt nos possimus, hoc sequi per exempla, eorũ, parsimoniæ, i. abstinẽtiæ cibi, & potus, & tu auge robur, fortitudinem, mentium dans spiritale gaudium.

Presta pater per filium. Præsta per almum spiritum, Cum his per æuũ triplici, Vnus Deus cognomine.

O pater præsta, nobis hæc scilicet, quæ supra orauimus, per filium, idest amore filij

& per almum, idest Spiritum sanctum: tu dico existens, vnus Deus, per æuum, idest in æternum, cum his scilicet filio, & Spiritu paraclito, triplici cognomine.

Carmen est quale illud, Prodierũ. canitur a principio quadragesimalis ieiunij

EX more docti mystico, Seruemus hoc ieiunium, Deno dierum circulo ducto quater notissimo,

Materia huius hymni est commendatio ieiunij: & hortatur nos ieiunare, & Deo seruire hoc tempore ieiunij in orationibus, & bonis operibus plusquam alijs diebus, vt inde habeamus vitam æternam: O fratres seruemus hoc ieiunium, in quo modo sumus, scilicet castè, & honestè nos, docti. i. instructi, ex more, idest ex consuetudine, mystico. i. figuratiuo ieiunium dico, ductum notissimo circulo, i. reuolutione quater deo dierũ. i. per quadraginta dies: vel ducto scilicet circulo.

Lex & prophetæ primitus, Hoc pretulerunt, post modum, Christus sacrauit omnium, Rex atq. factor temporum.

Lex, data per Moysen, & Prophetæ, i. Helias & alij pretulerunt hoc, ieiunium: & Christus sacrauit illud, postmodum, idest, postea: quia per quadraginta dies ieiunauit, donans

nobis

nobis exemplum, vt tempore ieiunij valeamus redimere totius anni deperdita tempora per opera nostra praua, ieiunãdo per quadraginta dies, & a malis abstinendo. Et bene debemus ieiunare: quia prophetæ ieiunauerunt, & Christus rex, & factor omnium consecrauit illud ieiunium.

Vtamur ergo parcius, Verbis cibis & potibus, somno, iocis, & arctius, Perstemus in custodia.

Et prophetæ, & postea Christus consecrauit hoc ieiunium. vtamur ergo parcius, i. temperantius quam in aliis diebus verbis malis, & cibis, & potibus. i. a superfluitate comestionis, & ebrietate abstineamus, quia nimietate crapulę, in peccatis labimur, & venter mero æstuans de facili spumescit in libidinem, & non solum in istis vtamur partius: sed etiam iocis illicitis, & somno. i. dormitione: & acrius. i. strictius perstemus. i. perseueremus, in custodia, animæ nostræ.

Vitemus autem pessima, Quæ subruunt mentes vagas, Nullumq. demus callidi. Hostis iocum tyrannidi.

Dico quod hoc relictis vitiis perstemus in

custodia virtutum: & vitemus, idest abijciã mus a nobis autẽ pessima, idest peccata, vel praua opera, quæ subruunt mentes vagas, idest aggrauant, quæ pro, & calidi nos. s. cauti, & prudentes, non demus vllum locum, i. vllam causam nocendi, tyrannidi, idest crudelitati hostis, idest diaboli.

DIcamus omnes cernui, Clamemus atq. singuli. Ploremus ante iudicem, flectamus iram vindicem.

In hoc hymno hortatur auctor, vt roguemũs Deum precibus. & lachrymis, vt ipse auertat a nobis suam iram, & remittat nobis delicta nostra: nos omnes cernui, idest inclinati, & humiles dicamus. idest confiteamur, s. peccata nostra: &, singuli, i. quilibet nostrum, clamemus, i. vociferemur prouenia: & ploremus, idest defleamus. scilicet peccata nostra, ante iudicem, i. Christum, qui est uẽturus iudicare viuos & mortuos & seculum per ignem, & quare dico quod clamemus, scilicet vt flectamus iram vindicem. idest iracundiam vindictam accipientem, de cõmissis peccatis.

Nostris malis offendimus, Tuã Deus clementiam, effunde nobis desuper

remis-

remiſsor indulgentiam.

O (Deus, nos offendimus) id eſt, tritauimus (tuã clementiam) i. tuã benignitatẽ (noſtris malis) i. carnalibus operibus: & quia tu pius & miſericors es, & dixiſti: nolo mortẽ peccatorũ: ſed magis vt cõuertatur & viuat per cordis cõpũctionẽ, o (remiſsor, i. cõdenator delictorũ (effũde) i. emitte nobis deſuperã i. de ſuperno ſolio (indulgentiam) peccatorũ.

Memento, quod ſumus tui, licet caduci plaſmatis, Ne des honorem nominis, Tui precamur alteri.

Et mittere debes de cœlo nobis veniam, quia nos redemiſti ſanguine tuo: & ideo, memento, o domine quod tui ſumus, redempti ſ. pro quamuis, caduci plaſmatis, i. fragilis naturæ, quia de limo terræ, & precamur te domine, ne tu des, i. permittas, alteri, id eſt, inimico humani generis, honorem nominis tui: ſcilicet nos, quia nomine tuo Chriſte Chriſtiani vocati ſumus.

Laxa malum, quod fecimus, Auge bonum quod poſcimus, Placere quo tãdem tibi, Poſsimus hic & perpetim.

Et quia alter non debet occupare honorem tui nominis, rogamus te, laxa, id eſt dimitte

mitte

mitte nobis, malum.i.peccatum, quod gessimus.i.quod male perpetrauimus: &, auge,i. augmenta, bonum, quod possimus, a te quò pro, vt, possimus.i. valeamus placere tibi tandem.i hic in presenti.i. in conspectu tuo, & perpetim, pereanniter.

VExilla regis prodeunt, Fulget crucis mysterium, Quo carne carnis conditor, Suspensus est patibulo.

Materia huius hym. est talis: vt dicit Beate Ambrosius Passio Domini venit. Et quia venit debemus de Passione aliquid agere. Et quia debemus de passione aliquid dicere: ergo dicamus, vexilla regis. Vexilla domini sunt ista, Baptismus, de quo ipse dicit: Nisi quis renatus fuerit: &c. Item vexilla sunt corpus & sanguis eius, vnde ipse dicit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Construe. Vexilla.i.signa regis.i.Christi, prodeūt, i.apparent, mysterium.i.sacrificium, s.passio Christi, Crucis, fulget quia expugnauit diabolum, quo mysterio, conditor.i.creator carnis, suspensus est patibulo, & hoc carne, pro humano genere: vel in carne sua propria.

Confixa clauis viscera, Tendens manos

nus vestigia, Redemptionis gratia: Hic immolata est hostia.

Ego dixi, quod Christus suspensus est pati bulo.i. cruce, & id. o Christus, immolata est hostia, vel talis est litera. s. ara crucis gratia redemptionis.i. saluatio humani generis ten dens, i. extendens, manus, s. suas in cruce: & tē dens vestigia, sanguinis ipsius: & per hoc no tatur, quod sanguis fluxerat per totum corpus ipsius tēdens: dico, viscera numerabilia, quia in tantum fuit extensus Christus in cru ce, quod omnia membra ipsius poterant nu merari, confixa. i. perforata, clauis. Claui enim sunt positi in manibus suis & pedibus & lancea in latere, & inde exiuit sanguis & aqua. Ex inde dico manauit sanguis redemptionis, & aqua baptismatis: ex quib⁹ nos Christiani regeneremur in fonte, & in sacro baptismate.

Quo vulneratus insuper, Mocrone dirae lanteę, Vt nos lauaret crimine, Manauit vnda sangnine.

Ecce mysterium Crucis fulget per totum mundum: quia per crucem habemus altare, per corpus Christi hostiam, per sanguinem vinum,

vinum, & per sudorem aquam, ex quibus sacrificium facimus singulariter: quia ex immolatione crucis sibi fit altare, & ideo per sacratissimam crucem habemus altare, in quo sacrificamus, in quo patibulo, vulneratus in super. s. super clauos, mucrone, idest acumine, lanceæ diræ, idest crudelis: & ad quid? ad hoc s. vt nos lauaret crimine idest, peccato, vnda, idest aqua manauit, idest perfluxit cũ sanguine.

Impleta sunt, quæ cecinit Dauid fideli carmine, Dicens in nationibus, Regnauit a ligno Deus.

Et eo tempore perpetrata sunt, quæ scripta sunt de Christo per Prophetas. Vnde ipse sumens acetum in crvce cum spongia dicit. consumatum est. Quæ Dauid concinit, idest prophetauit, fideli carmine in psalterio, sunt impleta, ista, dicens in nationibus, idest in gentibus diuersis, dicens regnauit a ligno, i. a passione surrexit.

Arbor decora, & fulgida; Ornata regis purpura, Electa digno stipite, Tã sancta membra tangere.

Et quia pependit in cruce, possumus proferre

ferre vocem admirationis. O quantum fuit ornata, arbor decora, ideſt pulchra, fulgida, ideſt ſplendida, ornata, ideſt decora, purpura regis, ideſt purpureis membris Chriſti: arbor dico electa tangere, ideſt ſuſtinere tam ſancta membra digno ſtipite. i, ſancto trũco.

Beata cuius brachiis Secli pependit pretium, Statera facta eſt corporis, Prædemque tulit tartari.

Vere beata fuit arbor vel crux, in qua pependit pretiũ mũdi, ſcilicet Chriſtus brachiis, i, cornibus, cuius, i. crucis, pretium ſeculi; intus pependit, Arbor dico, ſtatera, i. libra, corporis Chriſti, tulit prædam tartaris: Nã deſcendens dominus de cruce ad tartara, nullũ de ſuis ibi reliquit In hoc loco ſermo dirigitur ad crucem.

O crux aue, ſpes vnica, Hoc paſsionis tempore, Auge piis iuſtitiam, Reiſq; dona veniam.

Et quia es ſtatera facta, O crux aue, i. ſalue tu dico, vnica ſpes noſtra, aue. i. multiplica, iuſtitiam piis. i. pietatẽ in habentibus, hoc tempore paſsionis, & dona veniam, i. remiſsionẽ peccatorum, ſcilicet reis.

Te summa Deus Trinitas Collaudet omnis spiritus, Quos per crucis mysterium, Saluas rege per sæcula. Amé.

Et quia redimisti tuo sanguine, ideo, O summa Trinitas, Deus omnipotens omnis spiritus collaudet te: & quos, s. homines per mysterium crucis, i. per passionem, saluas, id est liberas, rege per secula. Amen.

PAngelingua gloriosi, Prelium certaminis, Et super crucis Tropheo, Dic triumphum nobilé, Qualiter redemptor orbis, Immolatus vicerit.

Hymnus iste continuatur superiori: dixerat enim, quod dominus positus fuit in cruce, & latus eius perforatu: & sic deprecamur eum, quod sicut mortuus est. i. sicut corpus quod assumpsit in virgine, & in cruce mortificari passus est pro nostra redemptione, & ad inferna descendit, cum diabolo pugnauit, & eum superauit: sic faciat nos vincere cuncta nobis aduersaria. s. diabolum, & mundũ, & concupiscentiam eius, & domesticum inimicum, s. carnem, de qua dicitur: Quanto familiaris, magis est pestis: tantũ periculosior: O lingua pange, idest manifesta: prelium certaminis

taminis

taminis gloriosi, idest victoriam, quã Christus obtinuit moriendo scilicet carne: quando vicit mortem morte sua: vnde ipse ait, O mors ero mors tua, &c. & super tropheũ s. de victoria, crucis dic triumphum nobilẽ, de inimicis fugatis, qualiter redemptor, i. liberator, orbis, idest totius mũdi, immolatus, id ara crucis, vicerit, idest vicit diabolum. Et nota, quod ante passionem Christi diabolus duas manus. s. in corpore & in anima hominis habuit: quia quosdam in corpore, & in anima quosdam tantum in anima post mortem trahebat ad se. Sed modo post passionẽ vnam habet, scilicet de duabus potestatibus amisit vnam.

De parentis protoplasti, Fraude facta cõdolẽs. Quãdo pomi noxialis. Morsu in mortem corruit, ipse lignum tũc notauit, Damna ligni vt solueret.

In hoc loco apostrophat auctor: si aliquis forte diceret, quare fuit immolatus Christus responsio sic quia condoluit de deceptione primi parentis. s. Adæ, Christus cõdolens de facta fraude parentis nostri Adæ protoplasti. i. primi formati quando corruit, primus parens, morte, i. in mortem: & hoc, morsu,

vetit pomi noxialis.i.nociui,ipse, Christus, tūc notauit præordinādo significauit,lignū, suæ crucis,vt soluere.i.recuperaret.dāna ligni.s.quæ venerāt per lignū.i.pomū vetitum.

Hoc opus nostræ salutis Ordo depoposcerat,Multi formisproditoris Ars vt artem falleret, & medelam ferret inde,Hostis vnde læserat.

Benedico,quod tunc notauit lignum,vt solueret damna ligni,quia nullo alio modo aptius poteramus reparari, & hoc aggreditur dicere.Ordo salutis nrę depoposcerat hoc opus.s.vt Deus carnem sumeret.& patibulū crucis subiret:& per lignumdamna ligni soluerentur, vt ars,i.Deus,qui est artifex omnium rerum,falleret,i.destrueret, artē multiformis proditoris.i.diaboli,& vt Christus, ferrer medelam,idest salutem omnium gentium,idest ex illa re scilicet a ligno, vnde, idest de quo ligno hostis,i.diabolus,læserat. idest nocuerat.

Qnando venit ergo sacri Plenitudo temporis , Missus est ab arcepatris, Natus orbis conditor:atq.ventre virgina;

ginali, Caro factus prodiit.

Ergo quando.i.postquã, plenitudo tẽporis i. quando vltima ætas, venit, vt Deus sacrifi caret filiũ, cõditor. orbis.i. Christ⁹ natus missus est ab arce patris, in mũdũ, atq. factus caro vel carnalis: prodiit de ventre virginali. Et nota, quod sicut flos sine macula pulcher & olens, ac suauis nascitur: ita Christus sine semine, & sine crimine de vtero Virginis Mariæ prodiit.

Vagit infans inter arcta conditus præsepia: Membra pannis inuoluta Virgo mater alligat: Et manus pedesquè crura: Stricta cingit fascia.

Infans. i. Christus conditus inter arcta.i. angusta, præsepia, vagit.i. plãgit: et nota, quod vagire est propriũ puerorũ, virgo Maria, mater sua alligat membra sua inuoluta pannis & fascia. idest vitella cingit pedes manus, & crura.

Gloria & honor Deo, vsquequo altissimo: Vna patri filioq. inclito paraclito, Cui laus est & potestas, Per immensa secula. Amen.

Gloria & honor Deo sit vsq, quo altissimo, æqualiter, patri, & filio inclito. i. glorioso paraclito Spiritui sancto sit laus, & gloria: scilicet equalis gloria coœterna, & maiestas & tribus personis, & vni Deo, cui laus & potestas per immensa secula. Amen.

Carmen est simile dimetro iambico.

LVstris sex qui iam peractis Tempus, implens corporis, se veniente natus ad hoc passioni deditus: Agnus in Cruce leuatur, Immolãdus stipite,

Nota quod lustra dicitur spacium quinq. annorũ: & dititur a lustrando, eo quod Romani lustrabant per spacium quinq. annorũ totam Romam, & nos similiter per quinq. ætates debemus lustrare totam Romam. s. sanctam Ecclesiam vincẽtẽ inimicos. Hymnus iste sic continuatur. Christus carnaliter triginta annornm, cum esset deditus passioni. Luxtra sex dies, &c. Et nota quod accusatiui, vel ablatiui casus pp̃sunt ibi legi. Ablatiui sic leguntur. Christus qui est implens tẽpus, idest, ætatem corporis: s. humani, sex lustris iam peractis, & textus potest habere. Lustris sex qui iam per actis. Frequentius tamẽ est, vt accusatiui ibi legantur sic, Christus, qui est implens tempus, idest ætatem, corporis

humani

humani scilicet per sex lustra iã peracta natus se volente sponte natus, ad hoc vt pateretur agnus. i. Christus sine macula, deditus passioni: leuantur in cruce, a Iudæis, immolandus: i. sacrificandus, stipite. i. ligno.

Hic acetum, fel, arundo, Sputa, claui, lancea Mite corpus perforatur: Sanguis vnda profluit: Terra: pontus: astra: mundus: Quo lauantur flumine.

Hic. i. in cruce dederunt ei, fel & acetum, vel mixtum aceto, & arundo. i. calamus traditur ei insignum derisionis pro sceptro, & propter hoc sputa adhibita sunt ei, corpus mite. i. suaue perforatur clauis, & lancea, & inde sanguis, & vnda. i. aqua profluit idest exiuit de corpore eius, quo flumine. i. pro qua sanguinis effusione, terra. i. humiles, põtus. i. fluctuantes vitio, astra. i. iusti, & mundus, i. mundani lauantur, i. purgantur. Per aquam debemus intelligere baptismum, per sanguinem chrisma. Et dicunt quidam, quod angeli boni purgati sunt de labe, quam habuerunt de illis, qui ceciderunt: vt lucifer, & sui complices: & ideo dicit astra.

Crux fidelis inter omnes, Arbor vna

nobis Nulla ſilua talem profert, Frõde, flore, germine: Dulce lignum, dulces clauos, Dulce pondus ſuſtinet.

Et quia redemit nos in cruce leuatus: omnes debemus clamare. O, crux fidelis arbor inter omnes vna.i.ſola nobilis, quia nulla ſilua profert talẽ, arborẽ, fronde.i.protectione flore.i.decore, germine.i. fructu vel radice: vel flore.i.Chriſto, qui vocatus eſt flos a prophetis: quia ſicut flos procedit ſine fœtidita te, vel aliqua putredine: ita Chriſtus ex vtero virginis proceſsit ſine aliquo peccato, dulce lignũ fuit illud, quod ſuſtinet dulces clauos, Chriſti, & dulce pondus, i. Chriſtum.

Flecte ramos arbor alta: Tenſa laxa viſcera? Et rigor lenteſcat ille, Quem dedit natiuitas: Vt ſuperni membra regis, Mitend as ſtirpe.

Et quia pretiũ mũdi pependit in te: ideo o, arbor alta, flecte.i.humilia, ramos. i. brachia crucis, & laxa.i. relaxa. viſcera Chriſti, tenſa.i.extenſa in te, & ille rigos. i. duritia. lenteſcat.i.molleſcat: quem rigorem, natiuitas.i.natura dedit tibi, vt tẽdas ſtipite.i.in cruce, miti.i.humili mẽbra ſuperni.i.Chriſti.

Sola digna tu fuisti Ferre secli pretiũ Atque portum prę parare Nauta mũdo naufrago. Quem sacer cruor perũxit Fusus agni corpore.

Tu sola fuisti digna ferre petium secli .i. sustinere illum qui fuit appretiatus triginta argenteis, atque preparare portuũ, quasi nauta mundo naufrago.i.periclitato.i.omnibus periclitantibus, quem mundum, sacer cruor.i i.sanctus sanguis perunxit.i.mundauit, ille dico, fusus corpore agni, Gloria & honore.

CHorus nouæ Ierusalem noua meli dulcedine Promat colens cum sobrijs Paschale festum gaudijs.

Materia huius hymni est inuitare nos ad laudem festi paschalis, cum militauerimus cōtra diabolun dixit enim. Chorus nouæ.& c. Notandũ est, quod primo vocabatur ciuitas illa Iebus, secundo Iebusalem, tertio Salem, quato. Hierusalẽ: per quod significatur multiplex hominis status. Iebus enim interpretatur cōculcamen, & hoc est, quando aliquis in adolescentia in tonsus efficitur. Iebusalem interpretatur pax conculcationis: & hoc est quando aliquis habitat, & delectatur in præ-

 ditis

delectatur in prædictis. Salem interpretatur pax,& hoc est,quando aliquis reuersus est a vitiis. Hierusalem interpretatur visio pacis:& hoc est,quando aliquis fruitur cœlesti gaudio. Vnde hoc nomen Hierusalem quatuor modis accipitur ad literam. Hierusalem est illa ciuitas Palestinæ. Anagogicè Hierusalem est Ecclesia triumphans,s. chorus cœlestis patrię. In hoc loco accipitur sic chorus nouę Hierusalem, i. nouæ animæ, scilicet cuiuslibet hominis bene innouati,& purgati a vitiis, promat noua dulcedine, i. dulce melos. Melos dicitur a mel quia sicut mel fit ex diuersis generibus rerũ: ita & melos est,quod fit diuersis notulis,nouum,vnde Cantate domino canticum nouum, mel dicitur a miscẽdo: vnde prohibebatur in lege,quod nemo in sacrificio poneret mel; sed semper sal. Mel enim fit ex diuersis generibus rerum. Homo non debet esse diuersus,sed vniformis in bono,vnde, Vinum & siceram non bibit,etiam sumitur hic vinũ in mala significatione, Vinum fit ex vno genere rerum: illi bibunt,qui tale quid faciunt semper,quid nisi sit reprehensibile. Sicera fit ex diuersis generibus rerũ; quæ aqua mixta vnum corrumpit aliud: vt de seruisia, aut

gra-

granum corrumpit aquam, aut aqua granũ Ille ergo bibit ſicera, qui facit aliquid, quod videtur de genere bonorum: cum non ſit, chorus, dico colens feſtum paſchale, cun gaudijs ſobrijs, conuenit ad corpus, unde: Sobrie iuſte, & pie vnuamus in hoc ſeculo: iuſte, quo ad ptoximum, pie quo ad noſmetipſos.

Quo Chriſtus inuict⁹ leo Draçone ſurgens obruto, Dum voce xiua Per ſonat: A morte functos excitat.

Quo ſcilicet feſto paſchali, Chriſtus inuictus leo, vt narrat Phiſiologus, Sicut leo rugitu ſuo reſuſcitat catulum poſt triduũ, ita pater filium: quare dictus eſt leo: ille dico, ſurgens dracone, id eſt diabolo, obruto, id eſt lapſo, dum viua voce perſonat, vt genere viperarum: vnde docuit nos fugere aventura ira Vel generaliter poteſt intelligi de angelis, qui viua voce reſuſcitabũt mortuos ad iudicium, excitat ſunctos a morte. id eſt a mortali peccato: ſecundũ aliam literam, a morte, quã omnis qomo habebit.

Quam deuorarat improbus: Prædam refudit tartarus: Captiuitate libera: Ieſum ſecuntur agmina.

Ipse scilicet Deus, refudit, i. retro fudit, vel reddidit prædam, quam tartarus. i. infernus, improbus. i. insaciabilis deuorat, i. ad se taxerat, captiuata libera agnima. s. animæ sanctorum, sequuntur te. Iesum vnde illud: Quocunque pergit. &c.

Ipsum canendo supplices Regem precemur milites. Vt in suo clarissimo: Nos ordinet palario.

Nos supplices. i. humiles, precemur ipsum regem. i. Christum: nos dico, milites precemur. inquam, Christum: cum prece & laudibus, vt ordinet nos in suo clarissimo palatio. i. in cœlo inter sanctos. Vnde in Euangelio: In domo patris mei mãsiones multę sũt.

Per secla mẽte nescia: Patri supræmo gloria: Honorque sit cum filio. Et spiritu paraclyto, Amen.

Gloria sit patri supremo, i. excelso, per secla, idest per secula. & est ibi sincopa: gloria dico, nescia mente, idest incomprehensibilis possibilitate humana, vnde Deus regnauit in ęternum & vltra, & honor sit ei, scilicet patri cum filio, & spiritu paraclyto. Amen.

Rex sempiterne dñe: Rerũ creator omnium: Qui es& ante secula: Sẽper cum patre filius.

Omnes isti hymni habent vnam materiã & vnam intentionem: quia de passione Christi, & de resurrectione tractant, Ostendit enim, quod sicut mortuus est propter delicta nostra: sic & resurrexit propter iustitiã, & iustificationem nostram: & contulit nobis verum pascha. i. transitũ de terra ad cœlum: de inferno ad paradisum. Item rogat, vt sua resurrectio sit nostra redemptio: & in paschali tempore vel gaudio. idest in die iudicij defendat nos a periculo mortis, id est, damnatione. Vel materia huius hymni est, vt deum deprecemur: vt sicut ille plasmauit Adam, & accepit corporis eius formam, vt nos redimeret a potestate diaboli, & iungeret nos Deo patri: ita liberet nos nos ab omni delicto in hoc paschali gaudio, O, domine sempiterne rex, quia in omni tempore es rex regum, tu dico, creator omnium rerum & qui semper eras filius cum patre ante secula. i. ante mundi constitutionem.

Qui in mundi primordio: Adam plasmasti

masti hominẽ: Cui tuæ imagini, Vultum dedisti similem.

Qui plasmasti.i.formasti de nihilo hominem, Adam in primordio.i.principio mundi, cui, i. Adæ, dedisti vultum similem.i.mentem, similem per rationem, tuæ imagini, i. tuæ formæ. Vnde in Genesi: Formauit De⁹ hominem ad similitudinem suam.

Quem diabolus deceperat, Hostis humani generis: Cuius tu formam corporis Assumere dignatus es.

Quem Adam, scilicet diabolus, hostis.i. insidiator humani generis, vel hostis, quia nos Adam deceperat, ideo tu, formam Adæ, dignatus es assumere, vt sic nos redimeres; & hoc est, cuius Adę dignatus es assumere corporis formam.

Vt hominem redimeres: Quem anteam plasmaueras: Et nos Deo coniũgeres. Per carnis contubernium.

Dico, quod dignatus es formam serui tui accipere ad hoc, vt redimeres hominem. s. Adam, & alios quem hominẽ, iam ante plasmaueras, &, nos, redimendo, cõiũgeres Deo patri, per contubernium.i.per vnionem vel

per

per habitaculum, vel per coniunctionẽ carnis, idest humaditatis.

Quem editum ex Virgine, Pauescit omnis anima: Per quem & nos resurgere, Deuota mente credimus.

Quem editum, i. natum, ex Virgine, Maria omnis anima. i. omnis spiritus rationalis pauescit, i. miratur per quem credimus resurgere nos, dum veneris iudicare viuos & mortuos, deuota mente.

Qui nobis per baptismum: Donasti indulgentiam, Qui tenebamur vinculis: Ligati conscienriæ.

O tu Christe, qui donasti nobis, s. omnibus credentibus, pie & quid, indulgentiam originalis peccati, i. remissionem per baptismũ, qui tenebamur ligati vinculis conscientię.

Qui crucem propter hominem: Suscepere dignatus es. Dedisti tuum sanguinem, Nostre salutis pretium.

Qui dignatus es suscipere crucem, idest passionem crucis, propter hominem: & dedisti tuũ sanguinẽ pretium nostrę salutis, quia

cum

cum sanguine tuo emisti & nos redemisti.

Quæsumus auctor omnium: In hoc paschali gaudio. Ab omni mortis impetu. Tuum defende populum.

Et quatuor & tanta fecisti, quod nos a morte liberasti ideo, o auctor omnium rerum, quæsumus, i. rogamus te, in hoc paschali gaudio, idest in tua resurrectione defende, idest protege populum ab omni portis impetu. i. ab omni periculo ne denuo in morte corruamus.

AVrora lucis rutilat, Cœlum laudibus intonat: Mundus exultans iubilat, Germens infernus vlulat.

Materia huius hymni est laudare Deũ, & extirpare vitia, & adherere virtutibus. Et nota, quod Ecclesia dicitur aurora quia sicut aurora expellit tenebras: ita Ecclesia penitus extirpat vitia, & peccata. Aurora Dei, quia Christus resurrexit, cœlestes creaturæ, intonent laudibus: & homines exultantes laudant, & diabolus vlulat, & gemit. Expone ergo sic, Aurora lucis rutilat, idest quando aurora postulat: incipit dicere cœlum, i. cœlestis creatura intonat, i. resonat, laudibus

mundus

mundus exultans iubilat, ideſt homines credentes in Deum cantant, & infernus gemẽs, ideſt diabolus, vlulat, ideſt plangit: quia dolet de amiſsione eorum, quos tenebat mortuos. ſ. Adam & alios, quos ſecum Deus traxit ad requiem.

Cum rex ille fortiſsimus Mortis confractis viribus, Pede conculcans tartara. Soluit a pœna miſeros.

Dico, quod cœlũ tũc intonat laudibus cũ rex ille fortiſsimus. i. Chriſtus, cõculcans pede. i. pietate ſua, tartara. i. diabolũ, ſoluit. i liberauit miſeros, i. homines a pœna diaboli, & hoc confractis viribus mortis. i. diaboli.

Ille, qui clauſus lapide, Cuſtoditur ſub milite, Triumphans pompa nobili, Victor ſurgit de funere.

Vere fractus viribus mortis, i. diaboli ſoluit a poena miſeros homines, quia ille clauſus lapide. i. monumentum, cuſtoditur, i. vigilatur ſub milite. i. ſub militibus. ſingulare pro plurali per ſinedochen, qua triumphans i. vincẽs, põpa nobil. i. victoria quia tũc animas ab inferis extraxit, ſurgit. i. ſe ſurſum erigit de funere, i. de morte, victor. i. trũfator.

Solutis iam gemitibus, Et inferni doloribus, Quia ſurrexit dominus, Reſplendens clamat angelus.

Accipe de prædicto verſu: Chriſtus erat victor, ſolutis iam gemitibus, & inferni doloribus angelus reſplendens, ineſt valde nitens, clamat dicens mulieribus: Ite, dicite diſcipulis eius, & Petro, quia ſurrexit dominus.

Triſtes erãt Apoſtoli, De nece ſui domini, Què pœna mortis crudeli Serui damnarant impij.

ita dixerunt angeli mulieribus, quia Apoſtoli erant triſtes de nece, i. de morte, ſui dñi quem dñm ſerui impij: i. Iudæi dãnarant, i. damnauerant, crudeli pœna mortis.

Sermone blando angelus, Prædixit mulieribus, in Galilæa Dominus, Videndus eſt quantocyûs.

Et quia Apoſtoli erant triſtes de nece ſui Dñi, ideo angelus prędixit mulieribus blando ſermone: Dñs videndus eſt in Galileę, a vobis, quantocyus, ideſt ſubito.

Illę

Illæ dum pergunt concitæ Apostolus hoc dicere, Videntes eum viuere, Osculantur pedes Domini.

Illæ, mulieres dum pergunt: cōcitæ, id est sollicitæ, dicere hoc Apostolis, videntes eū viuere. i. Christum, osculantur pedes Domini. id est locum, vbi perfoderant cum perfidi Iudæi.

Quo agnito discipuli, in Galilæá properè, Pergunt videre faciem, Desideratam Domini.

Quæsumus auctor omniū in hoc paschali gaudio ab omni mortis impetu tuum defende populum.

Quo agnito, idest quo audito, quia surrexit Dominus: discipuli, idest Apostoli pergunt propere, idest festinanter in Galilæam videre faciem Domini desideratam scilicet ab eis.

Claro paschali gaudio, Sol mundo nitet radio, Cum Christum iam Apostoli. Visu cernunt corporeo.

Sol nitet, idest splendet, radio suo, mundo

do: in pascha .i. gaudio, claro: cum, idest quando Apostoli cernunt, iā Christum visu corporeo.

Ostensa sibi vulnera, In Christi carne fulgida, Resurrexisse Dominum. Voce fatentur publica.

Dicimus, quod tunc apparuit discipulis: sed quidam illorum .s. Thomas, cum abesset in apparitione, narrantibus aliis, non credidit. Vnde dominus ostēdit ei sua vulnera, & ait: Noli esse incredulus. Et nota, quod quatuor de causis cicatrices vulnerum ostendit dominus .s. vt esset signum victoriæ, vt deinceps de resurrectione non dubitarent, & nō crederent eum phantasticum corpus accepisse, aut vt esset ad patrem intercessio. Constructio Ostensa vulnera, .i. ostensis vulneribus, sibi, .i. Apostolis, in fulgida carne Christi illi Apostoli, fatentur .i. prædicant voce publica, .i. manifesta, Dominum surrexisse.

Rex Christe clementissime, Tu corda nostra posside, Vt tibi laudes debitas, Reddamus omni tempore.

O Christe clementissime rex, tu posside .i. guberna, corda nostra, idest mentes simul

cum

cum corporibus, vt reddamus, i. persoluamus ad honorem tuum omni tempore laudes tibi debitas.

AD cœnam agni prouidi, Et stolis albis candidi, post transitum maris rubri, Christo canamus principi.

Carmen est diametrum iambicum catometrũ. Canitur tempore Paschalis resurrectionis.

Materia huius hymni est, quod nos inuitat auctor ad cœnam agni illius, qui tollit peccata mundi, s. ad accipiendum corpus, & sanguinem domini: de quo dictum est, qui sumit corpus Christi indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Qui vero digne, habet vitam æternam. Nos vero positi ad cœnam prouidi agni. i. ad accipiendũ corpus & sanguinem domini, vel ad vltimum preceptum Christi: quia sicut post cœnam nullum restat prandium: ita post nouum testamentum nullum restat præceptum, Ad cœnam agni prouidi. i. ad prandium veri & sapientis agni: & candidi stollis albis, i. cum virtutibus, canamus principi Christi, i. laudemus eum de resurrectione, post transitum maris rubri idest post baptismum, vel post gloriam resuarectionis.

Cuius corpus sanctissimũ, In ara cru

cis torridum, Cruore eius roſeo, Guſtando viuimus Deo.

Sanctiſsimum corpus cuius.ſ.Chriſti horridum crematum: qui paſſus in ara crucis guſtando.i.ſuſcipiendo, eius roſeo cruore viuimus Deo.i.diuine.

Protecti paſchæ veſpere, Ab deuaſtáte angelo, Erepti de duriſsimo, Pharaonis imperio.

Dico, quod viuimus Deo, protecti.i. defenſi vel ſeruati, veſpere paſchæ.i. in vltima ætate vel myſterio reſurrectionis Chriſti, quod noſte paſchæ factum eſt, ab angelo deuaſtante.i.percutiente primogenita AEgypti erepti.i. liberati, de duriſsimo imperio Pharaonis, i.diaboli.

Iam paſcha noſtrũ Chriſtus eſt, Qui immolatus agnus eſt, Sinceritatis azima, Caro eius oblata eſt.

Conſtrue, Chriſtus eſt iam noſtrum paſcha.i.tranſitus de vitiis ad virtutes, qui Chriſtus eſt agnus.i.patiẽs, immolatu, pro omnibus nobis. Vel ſic: quia Chriſtus immolatus pao nobis.eſt agnus ſinceritatis.i. puritatis,

tis, caro eius oblata. i. sacrificata est azima. i. sine fermento, vel sine amaritude. Azima dicitur ab a quod est sine: & zima quod est fermentum vel amarum: inde azima, quasi sine amaritudine.

O vere digna hostia, Per quá fracta sunt tartara, Redempta plebs captiuata Redit ad vitæ prę mia.

O vere digna hostia. i. sacra, per quam. s. hostiam tartara sunt fracta, & per quã, plebs captiuiuata, i. animæ sanctorum in inferno detentæ sint redẽptæ: & per quam, præmia vitæ æternæ sunt reddita, plebs dico captiuata, redit. i reuertitur, ad præmia vitæ supple ęternæ.

Cum surgit Christus tumulo, Victor redit de baratro, Tyrannum trudens vinculo, Et reserans paradisum. Quæsumus, &c.

Cum, i. quando, Christus surgit tumulo, i. de sepulchro, victor redit de baratro, i. de fouea inferni, trudens, i. claudens tyrannum, i. diabolum vinculo, i. cum potestate sua ligãs eum, & reserans paradisum fidelibus suis:

quia in misericordia hoc fecisti, ideo rogamus te, Quæsumus auctor, &c.

Carmen est quale illud, primo dierũ. Canitur tempore diuina Ascẽsionis dominicæ.

ÆTerne rex altissime, Redẽptor & fidelium, Quo mors soluta deperiit: Datur triumphus gratiæ.

O æterne rex altissime, & redemptor fidelium: quo. i. per quẽ, mors soluta deperiit. idest destructa extitit, vel periit (mors) idest descensus ad inferna, quia sancti illuc modo non descendunt, vt ante passionem Christi (triumphus) i. victoria gratiæ datur, iam glorificatis in anima, corpore glorificandis in resurrectione.

Scandens tribunal dexteræ. Patris potestas omnium, Collata est Iesu cœlitus, Quę non erat humanitus.

Tu es (scandens) i. ascendens, tribunal. i. sedem dexteræ Patris, i. ad æqualitatem Patris, potestas omnium rerum est collata, i. attributa, Iesu Christo: & hoc, cœlitus, i. diuinitus: possumus dicere, quod solus est ad dexteram Patris. Cæteri ordines sanctorum ad sinistram respectu claritatis filij, quæ potestas non erat ei collata humanitus, i. quamdiu, vel quando erat in mundo.

Vt trina rerum machina, Cœlestium terrestrium, Et infernorum condita, Flectant genu iam subdita.

Dico quod potestas datur diuinitus Christo, quæ non erat humanitus, vt trina rerum machina. s. cœlestium, terrestium, & infernorum condita, a te, flectant genu iam subdita i. flectentes genua cœlestes, terreni, & infernales sunt, subdita. i. humiliata, tibi ad honorem tui.

Tremunt videntes angeli, Vice versa mortalium, Culpat caro, purgat caro regnat Deus Dei caro.

Angeli videntes, humanam formam, vel naturam (tremunt) idest, mirantur. s. quia videbant humanam naturā per ipsum Christum ad dexteram patris collocatam, & exaltatam: & (hoc vice versa mortaliū) tremebant, & mirabantur. Et nota, quod ante natiuitatem Christi angeli ab hominibus se adorare patiebantut: sed non postea, sicut legimus de Ioanne, qui cum vellet angelum adorare, inquit angelus Ioanni. Noli me adorare: conseruus enim tuus sum: & fratrum tuorum, caro, Adæ, culpat, nos. i.

per Adam in peccatum cadimus caro Christi purgat, nos, i. per Christū de vitijs ad virtutes surgimus (caro Deus regnat) quia Christus Deus est & homo.

Tu esto nostrum gaudium, Manens olympo præditum, Mundi regis qui fabricam, Mundana vincens gaudia.

O Christe (tu esto nostrum gaudium: manens præditum) idest nobis paratum honoratum sublimatum (olympo) i. in cœlo: & tu (qui regis) i. gubernas (fabricā) mundi (vincens mundana gaudia) i. amor tuus super excellit omnes delectationes mundi.

Hinc te precātes quęsumus, Ignosce culpis omnibus, Et corda sursum subleua, Ad te superna gratia.

Quasi diceret super excellit gaudia mundi: & hinc nos (precantes quæsumus) i. deprecamur (te, ignosce culpis omnibus) i. dimitte nobis peccata nostra (subleua) idest, sursum leua (corda ad te superna gratia) idest pro summa misericordia.

Vt cum rubente cœperis Clarere nū be iudicis, Pœnas repellas debitas,

Reddas coronas perditas.

Nos quæsumus te(vt cũ)ideit quando nubes iudicis,i.Christi(cœperit clarere)i.fulgere(nube iudicis rubente)i.clarescente,i.te ipso iudice adueniente nobis (repellas pœnas debitas)per Adam (& reddas, i. tribuas per gratiam(coronas perditas) & culpam inuentam,& collatam secundum meritũ per gratiam,quia non necessitate cogente, sed volẽte & gratis morte liberauit,& saluauit nos.

Gloria tibi Domine, Qui scandis supra sydera,Cum patre, & sancto Spiritu,In sempiterna secula,Amen.

O,Domine,Iesu Christe,qui scandis supra sydera,i.super omnes cœlos,gloria,i.laus & honor,sit tibi cum Patre, & Spiritu Sancto in sempiterna secula.Amen.

1 IEsu nostra redemptio, Amor, & desiderium,Deus creator omniũ,Homo in fine temporum.

O Iesu nostra redemptio,tu dico,amor & desiderium, nostrum. i. amor desiderabilis Deus creator omnium,qui es in fine temporum factus, homo, Vnde Deus & homo & hoc in vltima ætate.

Quæ te vicit clementia, Vt ferres nostra crimina? Crudelem mortem patiens, Vt nos a morte tolleres.

Quæ.i.quanta clementia.i.pietas, vicit. i.compulit, vt ferres.i. portares, vel deleres, nostra crimina.i.peccata, patiens crudelem mortem. Crucis pro peccatis nostris: & quare? vt tolleres. idest liberares, nos a morte. i. a diabolo.

Inferni claustra penetrans, Tuos captiuos redimens, Victor triumpho nobili, Ad dexteram patris residens.

Tu penetrans.i.frangens, claustra inferni redimens, sanguine tuo, captiuos, qui tenebantur iuste in inferno, residens ad dexterã Patris, manens victor triumpho nobili. idest mirabili victoria.

Ipsa te cogat pietas. Vt mala nostra superes, parcendo, voti cõpotes Nos tuo vultu sacies.

Ipsa pietas, quæ coegit te, vt subires mortem Crucis, cogat. i. impellat te, vt superes nostra mala. i. dimittas nobis debita nostra & facies, idest impleas, & frui facias, nos

com-

compotes, nostri voti.i.desiderij, tuo vultu. i.tua præsentia.

Tu esto nostrum gaudium, qui es futurus præmium, Sit in te nostra gloria, per cuncta semper secula. Amen.

Et tu, qui es futurus nostrum præmiō, esto nostrum gaudium.i.in presenti, & in futuro & nostra gloria.i, laus, sit in te semper. i. in omni tempore, per cuncta secula. Amen.

VEni creator spiritus: Mentes tuorū visita, Imple superna gratia, quæ tu creasti pectora.

Carmē est quale illud. Pri. dierum canitur in festo pētheco. quo spiritus sanctus, missus est in discipul. Christi.

Materia huius hymni est Spiritus Sāctus: quē Pater promisserat, quando dixi Iohel: Effundam de spiritu meo super omne carnem. Filius promisit, quando dixit. Si assūptus fuero in cœlum, mittam vobis paraclitum: & apostolis simul orantibus in hora tertia, mundus tonuit, & subito venit spiritus Sanctus & apostoli inflammati Spiritu Sancto, diuersis loquebantur linguis magnalia Dei. Intentio est rogare Deum, vt purguet pectora nostra superno splendore: & illeminet gratia Spiritus Sancti: & expellat a nobis visibiles, & inuisibiles hostes vt

haqea-

habeamus vitam permanentem cum ipso. O,creator sanctæ Spiritus Dei,veni, & visita mentes tuorum fidelium,& veniendo imple pectora,superna gratia , quæ tu creasti, idest fecisti.

Qui paracli tus diceris , Donum Dei altissimis, Fons viuus,ignis,charitas spiritalis vnctio.

Qui paracletus,i.consolator , diceris donum Dei altissimi,& diceris,fons viuus, de quo non communicatur alienis, vel fons viuus aquæ salientis in vitam æternam:& diceris ignis,quis corda hominum ad dilectionem Dei,& proximi,accendis:& vitia.i. peccata consumis,& diceris,charitas, quia facit diligere Deum:& proximum:& diceris,spiritalis vnctio,quia de spirituali vnctione.i. de Spiritu Sancto vngis corda hominum,vt humilientur in baptismo.

Tu septiformis munere, Dextræ Dei tu digitus,Tu rite promissum patris, Sermone ditans guttura.

Tu es septi,formis munere , idest donis gratiæ, idest propter septiformem gratiam Septē enim sunt dona Spiritus Sancti : spiritus

tus sapientiæ,& intellectus. Spiritus Sancti consilij,& fortitudinis. spiritus scientiæ, & pietatis,& amoris. Tu es digitus, i. potentia, dexteræ Dei,quia sicut nodi digitornm varij sunt,ita varia sunt dona Spiritus Sancti, & tu es promissũ patris,ditãs.i.faciẽs diuites guttura,vel,pectora,sermõe rite.i.rectè,vel tu es ditãs pectora promisso,i. ex promisso.

Accende lumen sensibus, Infunde amorem cordibus. Infirma nostri corporis, Virtute firmans perpetim.

Et tu,qui operaris omnia, accende lumen sensibus.i.mentibus nostris, & funde cordibus nostris,amorem. i. dilectionem Dei, firmans infirma. i. debilia nostri corporis,perpetim.i.perenniter, vel perpetue, virtute. i. mirabiliter cum virtute perpetua,& semper nos firmans.i.protegens.

Hostem repellas longius, Pacemque dones protinus. Ductore sic te prępuio Vitemus omne noxium.

Repellas hostem longius,i.remoueas eum procul a nobis,& (dones pacem protinus) i. cito(vitemus omne noxium)i.peccatum, sic te prępuium.i.ductore.

Per te sciamus da patrem, Noscamus atque filium, Te vtriusque spiritum, Credamus omni tempore.

Da, o sancte Spiritus, vt per te sciamus patrē, atq. noscamus, filium, & credamus te vtriusq. spiritum, idest, procedentem a patre & filio, omni tempore. Amen.

Carmen est quali illud pre mo dicrū Canitur, in festo Penthecostes: quo spiritus sanctus missus est in discipulos Chri.

IAm Christus astra ascēderat, Reuersus vnde venerat, Promissum patris munere, Sanctum daturus spiritum.

Materia huius hymni est eadē, quæ & in præmisso: spiritus Sanctus cōsolator, vel aduocatus dicitur: quia cōsolatur nos, cū sum⁹ in peccatis, trahendo nos ad cœlestē patriā. ipse Spiritus Sanctus cum splendore feruenti, apparuit discipulis suis, & quia sermo igneus futurus erat, ideo in ignea lingua eius apparuit, quia fecit eos ardentes in dilectione Dei, & proximi, & Perito sermone, affluentes. Construe, Christus ascenderat iam, secundum humanitatem, astra, dico. i. cum redisset, reuersu, vnde venerat: daturus apostolis munera promissa patris. idest Spititū Sanctum

Solemnis vigebat dies, Quo mysti-

eo septemplici, Orbis volutus septies Signat beata tempora.

Solemnis, id est festiualis, dies vigebat. i. festinabat: vel imminebat, septies septem, quę sunt quadraginta nouē, & vno addito quinquaginta: per septem intelligimus temporalia, i. corporalia, per quę septem totum tempus vitæ nostræ voluitur, in quo debemus liberari a peccatis: vt perueniamus ad illam beatitudinem, quæ intelligitur per quadraginta dies, in quibus ieiunare debem⁹, vt peruenire possimus ad diem sabbati, id est ad requiem, quo die, mystico, i. figuratione, septēplici. id est per figuram septemplicem, orbis id est septimana, volutus septies, i. per quadraginta & nouem dies, signat beata tempora, scilicet tempora futura, id est æternam requiem.

Dum hora cūctis tertia Regente mūdus intonat, Orātibus apostolis, Deū venisse nunciat.

Et qua Christus ascenderat, dum hora tertia, videbatur esse cunctis. omnibus apostolis, mundus intonat regente, id est subito, & ille sonus vel mundus, nunciat Deū venisse

se orantibus apostolis.i.simul in vnum locũ promissionem domini sui s.Christi,cum ipse & illa promissione eis ante ascensionem locutus fuisset dicens: Vado,& venio ad vos & mittam vobis paraclitum.i. consolatorẽ, qui docebit vos omnem veritatem:& ita facti perfectiores in omni tempore,erãt,quia diuersa genera linguarum loquebantur , & prædicabunt magnalia Dei.

De patris ergo lumine, Decorus ignis aduenit, Qui fida Christi pectora Calore verbi compleat.

Et quem quidem pater misit spiritum,ergo ignis,i.spiritus,decorus,i.pulcher, est almus de lumine patris,qui spiritus,compleuit.s. vt haberent scientiam loquendi, pectora.s.apostolorum,vel hominum fida.i. fidelia,Christi,& hoc,calore.idest.ardore,verbi. idest.filij.

Impleta gaudent viscera, Afflata sancto spiritu, Voces diuersas intonant, Fantur Dei magnalia.

Viscera apostolorum, impleta.i. saciata, gaudent,quia fecit eos loquentes, & etiam ardentes in amore:& afflata:i. inflammata spiritu

spiritu Sancto, intonant diuersas voces. i. loquuntur idiomata omnium linguarum, & fatentur, vel fantur magnalia Dei. i mirabilia Dei. i. prædicant nomen Christi.

Ex omni gente cogniti, Græcis, Latinis, Barbaris. Cunctisque admirantibus, Linguis loquuntur omnibus.

Ex omni gente, idest ex omnibus gentibus, cogniti, sunt apostoli, scilicet a Græcis, Latinis, Barbaris; cunctisq. admirantibus, apostoli, loquuntur linguis omnibus, quæ sũt quadraginta, & decem.

Iudæa tunc incredula, Vesana toruo spiritu: Ructare musti crapulam: Alũnos Christi concrepat.

Cum Apostoli ita loquebantur, omnes admirabantur sic loquentes, credentes Deum in eis esse, sed Iudæa, increpat eos, i. plebs Iudæorum incredula, i. infidelis: illa dico vesana, i. insana toruo spiritu, i. superbo, concrepat alumnos, i. discipulos, Christi ructare crapulam musti, idest affirmat eos vino inebriari.

Sed signis, & virtutibus, Occurrit, &

docet Petrus, Fala profari perfidos, Iohelis testimonio.

AEstimabant Iudæi, quod præ nimio potu musti, idest per ebrietatem. Apostoli taliter loquebãtur, sed Petrus occurrit signis.i.miraculis, & virtutibus docet, i. probat, perfidos Iudęos profari.i. loqui falsa Iohelis prophetæ testimonio, probauit enim Iohel sic. Effundam de spiritu meo super carnem: & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ.

Sic laus patri cum filio, Sancto simul Paraclito: Nobisq. mittat filius Charisma sancti spiritus. Amen.

Laus sit patri cum filio simul, & sancto paraclito, idest Spiritui Sãcto, & filius mittat nobis omnibus fidelibus, charisma, idest, donum Spiritus Sancti, vel gratiam Spiritus Sancti.

BEata nobis gaudia, Anni reduxit orbita: Cum Spirtus paraclitus. Effulsit in discipulos.

Materia huius hymni: est Spiritus Sanctus quẽ pater, & filius promisserũt Iohel dicẽte. Effundam de spiritu meo super omnẽ carnem: Prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ,

vestrę,& filius dicit: Si assumptus fuero vobis in cœlum, mittam vobis paraclitum,& apostolis orantibus mūdus intonat, & venit Spiritus Sanctus in specie ignis, quo Apostoli inflammati loquebantur magnalia Dei variis linguis.

Quæritur hic, vtrum filius sit à patre non factus: sed genitus ex pręcendenti materia dico ex substantia patris,& non ex aliquo, sed ex patre. Similiter dico de processione Spiritus sancti: quia fit ex patre,& filio & de substantia vtriusque coęqualis eis & nō ex aliquo factus, nec ex nihilo. Cōstrue orbitā, idest reuolutio anni reduxit nobis beata gaudia: cum spirtus paracletus effusit, idest resplenduit, in discipulos.

Ignis vibrante lumine, Linguæ figuram detulit: Verbis vt essent proflui, Et charitate feruidi.

Cōstrue, ignis; i. Spiritus sanctus cū splēdore feruente apparuit discipulis, quia sermone eorum futurus igneus erat:& ideo in lingua,& igne apparuit: quia fecit eos ardētes in dilectione Dei & proximi,& pariter sermone affluentes, quod dicitur hic, Ignis, idest Spiritus Sanctus, detulit figuram

linguæ vibrante, idest feruente, lumine suo, idest splendore: vt illi Apostoli, & discipuli, essent proflui. i. fæcundi & loquentes, verbis idest, variis linguis, & feruidi, idest ardente inflammati charitate.

Linguis loquuntur omnium, Turbæ pauent gentilium. Musto madere deputant, Quos spiritus repleuerat.

Illi Apostoli, loquuntur linguis omnium, & ideo turbæ gentilium pauent, idest mirantur, & turbæ illæ, deputant, idest valde putant, madere, idest abundare, musto, idest vino illos, quos Spiritus Sanctus suo splendore, repleuerat.

Patrata sunt hęc mystice, Paschæ peracto temporo, Sacro dierum numero Quo lege fit remissio.

Cum filij Israel quadraginta & nouem annis per desertum errassent, in quinquagesimo anno iuxta montem Sanay cum fulgore, & tonitruo legem acceperunt. Item in lege Moysi filij Israel emebant seruos, & ancillas, & agros, & possidebant quadraginta & nouē annos in quinquagesimo anno omnes liberabantur. Inde dicitur annus iubilei, idest,

idest, remissionis: & significat octauam diē resurrectionis, in qua omnes liberati erunt a seruitute diaboli: & hoc est mystica, idest figuratiua, sunt patrata, idest completa peracto: idest cōpleto tēpore Paschæ sacro numero dierum in quinquagenario: quo numero fit remissio, in lege Moysi, vel mystice.i.figuratiue.

Te nunc Deus piissimæ, Vultu precamur cernuo: Illapsa nobis cælitus, Largire dona spiritu.

O, piissime Deus, precamur te, nunc, idest, in præsenti vultu cernuo, idest prono largire, dona Spiritus Sancti, illapsa nobis cœlitus, idest, diuinitus infusa.

PAnge lingua gloriosi, Corporis mysterium: Sanguinisq. pretiosi, Qué in mundi pretium: Fructus ventris generosi: Rex effudit gentium.

Materia huius hymni gloriosissimi, quia de Christo infinite glorioso; & solemnissimo est, quoddam præceptum obseruantia dignum ab Ecclesia militanti approbatum. & dictū. Vnde diligentissime huic fides adhi-

benda est, iuxta Aurelij Augustini dictũ in Epistola ad Fundamentum: Euangelio nõ crederẽ, nisi quia Ecclesia approbat. Quod quidem præceptum est, vt pangamus & cã temus corde & lingua Eucharistię, siue corporis Christi mysteriũ, pro quo est aduertẽdũ, quod differẽtia talis est inter ista tria vocabula ibi recitata. s. mysterium, sacrificium, & sacramentum. Nam primo mysterium dicitur sacrum secretum, vel sacrum absconditum. Et ratio est ex sua deriuatione sumpta, quia dicitur à mystis, vel mysticen Græce, quod idem est, quod secretum Latine. Sacrificium verò generaliter non proprie, secundum Ysidorum est victima; & quæcunque in ara cremantur, & ponuntur: & sic sumitur pro oblationibus, quas antiquitus faciebant, scilicet vitulorum hircorum, &c. Sacramentum tamen intelligitur sic, idem est quod sacræ rei signum, quã tum ad æthymologiam vocabuli: vel sacramentum est rem secretam continẽs. Nam aliud cernitur, aliud intelligitur. Et dicitur à sacer sacramentum sacramenti, quod idẽ est, quod pignus sponsionis, sicut iusiurandum datur alicui, vt sit de fideiussor. Quapropter, Tantum ergo sacramentum, scilicet Eucharistiæ, de quo hymnus cantat, est

datum nobis in pignus beatitudinis,& pro missi aduentus ad iudicium. Nam promisit Christus ,quod habet alias oues ducere ad vnũ ouile, & erit vnus pastor secũdum Mathæum, & in alio loco quasi pollicendo dixit. Estote parati,quia qua hora non putatis,filius hominis veniet: sicut iam antea iusiurandum fecerat , & compleuit, ad Abrahã testãte Dauid.Iusiurandũ, quo iurabit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis,quod de facto completum reuera accipimus in die Natiuitatis.Quod quidem sacramẽtum,& mysterium & mirabile á seculis non auditum instituit in die parasceue exurgens ille rex mansuetus cum discipulisque facto sermone consolatiuo ex vno latere,& ex altero multæ amaritudinis,quia dixerat , nocte hac scandalũ propter me patiemini. Circa quod potest esse vnum dubium , quare magis institutũ est tali die áChristo istud sacramentum,& non in alio tempore ; ratio dubij potest esse ista,prima dispositio secundum Philosophos,debet præcedere formam : quia in secundo an.ma,vij.Metha. Actus actiuorum sunt in patiente disposito sed baptismus est dispositio ad hoc sacramentum , er-

go baptismus est prior. Vltra cum baptismus fuit institutus post passionem, ergo sacramentum altaris debuisset institui post passionem. Respondeo, quod hoc sacramentū, tota Ecclesiæ curia docente, in hac die institui debuit, & non ante, nec post; quam plurimis & præsertim quatuor rationibus arcta, & mota, prima est ratione huius sacramenti necessariæ assignationis. Nam necessitas, quæ assignatur, quare hoc sacramētū institui debuit, est signū, quia ad perfectionē nostrā exigebatur: vt scilicet caput nostrū Christus realiter coniungeretur, sed toto tēpore præcedēti Christus sub propria specie nobiscū constitutus est ergo non oportuit ante hoc sacramentum institui: sed tunc in illo tempore, quando corpus assumptum oblaturus erat. Eusebio attestante. Secunda ratio est, ratione legalis figurationis. Nam Christus, quamdiu fuit in mūdo cōuersatus, figuras legis obseruare voluit: factus sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret a peccato, secundum Apostolum, sed veniente veritate, & vmbra. Veniente luce ergo Christo recedente post mortem; quando figuræ legis terminandæ erant, debuit institui. Tertia ratio est ratione repræsentationis. Nam hoc sacra-

cramentum est repræsentans terminũ Dominicæ passionis Quarta ratio: ratione fortioris impressionis: quæ vltimo fiunt, magis memoriæ imprimuntur & commedantur: ergo vltimo post cœnam institui debuit discipulis Christo recessuro, & hæc ratio tangitur in decretis: de consecratione distinctione secunda capitulo. Liquido vbi dicitur, quod in memoria & in expressione passioni Christi est institutũ Restat dicere & respondere ad rationẽ factam: quod nõ est necessarium, eundem esse ordinem institutionis sacramentorum, & perceptionis: & causa est, quia ad finem, qui nobis præstituitur vltimo peruenimus. Ideo Eucharistia quodammodo est finis baptismi: quia per baptismum quis cõsecratur ad Eucharistiæ perceptionẽ sicut per ordinẽ ad eius perceptionẽ. Hoc peracto redeam⁹, vnde digressi sumus: quod si illi tres pueri a camino ignis liberati, in laudẽ Dei quoddam canticũ cecinere. s. Benedicite omnia opera domini: & Zacharias propheta aliud cãticũ. Et iustus Simeõ aliud canticũ & hymnũ nõ parua iocunditate cecinit: ob hoc quod verum redemptorẽ Iesum in vlnis suis tenuit, hic de cætero; factus est videns & gaudens ita dixit. Nunc

dimittis,&c. Et Ecclesia talia upradicta ca tat & præcipit canere,quāto magis istud sacramentū sacramentorum, quantū verbis possumus,exprimamus canendo & iubilando:per quod non modo tres pueri imo infiniti homines ab inferi igne liberantur, quod etiam non solum vnum illuminauit imo totū mundū, quod nō solū in brachiis illum eundē Iesum recipimus,sed in peccatoribus,tanquam in tabernaculo suo nobiscum cœnans,& gaudēs,& istud est, de quo Dauid in persona Dei mandat, quod cantemus.Ps.95.Cantate dño canticū nouū, &c. Cantate dño,& benedicite nomini eius,annunciate de die in diem salutare eius, idest, Christū contentū in hoc sacrameēto. Nam istud est nouū in tempore,quia ante in nulla lege,nec naturæ,nec scripturæ nouum in excellentia,quia nullū antea, & post excellentius.Nouum in consecratione,quia nunquam verbis similibus aliquod sacramentū fuit consecratum, nec veteris,nec nouæ legis. Nouum in sumptione, quia in aliis quod sumitur masticatur, frangitur, decoquitur,digeritur.Ibi semper assumptus realiter integer, & absque vlla mutatione au-

gmenti, nec detrementi. Quamobrē Ecclesia militans, absque vlla ruga propter tantum sacramētum, saluberrimum omnibus, priuatim publicèq. lætatur verbis in cælū èleuatis non paruali armonia cantat, & præcipit canere iuxta dictum sponsi, scilicet Christi. Exemplum do vobis, vt quemadmodū ego facio, ita & vos faciatis, vt patet in expositione literæ. Ad quam veniamus sic dicendo. O lingua militiæ Christianæ, nō perfidiæ Iudæorū, non porci Mahometi, suorumq. complicum, pange, idest, cane, vel tanquam tuba exalta vocē laudando: & quia dicitur mysterium, idest, diuinū secretum, vel diuinū absconditū, ex eo quòd aliud creditur, vel intelligitur, gloriosi corporis, scilicet Iesu Christi iam gloriosi & immortalis & impassibilis. Et pange, mysterium supple, sanguinisq. pretiosi, quia lauit nos in sanguine suo, quē scilicet sanguine pretiosum ille, Rex gentiū i. gentilium, & omniū gētiū, quia eū Iudęi abdicarūt, & negarūt esse Regē, quē Pilatus gētilis in persona omniū gētilium cognouit esse regē Iudęorū dicēs: Regē vestrū crucifigā? effudit. i. sparsit pro peccatoribus, & peccato primi parentis, in mūdi pretiū. i. in satisfactionem

qui

qui cum sit finitus, infinitum non valebat soluere, Rex dico supple (fructus ventris generosi) i. filius intemeratæ virginis, & potest intelligi vna figura Grammaticalis secundũ quã permittitur poni pars pro toto, vel etiam (fructus vẽtris generosi) i. proles quę ex vtraque parte essentiali scilicet corporis & animę ex prosapia regia est procodẽs: nã est filius Dauid, qui rex excellẽs in veteri testamẽto fertur, & hoc secũdũ carnẽ. & cũ parenthesi debet legi: vt patet bene intuẽti.

Nobis natus: nobis datus, ex in tacta virgine. Et in mundo conuersatus, Sparso verbi semine: Sui moras incolatus, Miro clausit ordine.

Et iste namq. rex, nobis datus, est supple a Deo patre, nobis natus, idest, propter angelos: vt nos redimeret, vt liberaret a peccato: & nos glorificaret, & hoc ex intacta virgine, idest non corrupta: non solum corpore: verumetiam mente & animo, quia voto se Deo obtulit sponsam, & in mundo conuersatus. s. in terra sancta: qui medium mundi dicitur cum doctoribus legis disputauit: & & cum aliis dum prędicabat, & miracula in nume-

numerabilia faciebat, vt cōpleretur quod dixit Abacuch. Et in terris visus, & cum hominib' cōuersatus est: & etiā cōuersatus est in mundo, sparso verbi semine, idest mediāte semine diffuso verbi domini: dum prædicabat per partes illas iuxta illud. Semen est verbum Dei: quia inde nascitur fructus gratiæ per conuersationem ab eo: fructus saluationis per veram obseruantiam & custodiam illius verbi diuini: iuxta illud. Beati qui audiunt verbum Dei: & custodiunt illud: & sequitur sui moras incolatus, idest, tarditates & dilationes sui incolatus, idest exilij à sua patria, vnde exiuit, & peregrinationes per triginta tres annos, clausit, idest, conclausit, & compleuit, & perfecit, miro ordine. i. nouo, ideo miro quia nouo. Nam per prius voluit ministrare, quā ministrari pri' voluit facere quā docere: & post docere operando: & voluit per prius miracula facere, vt ostenderet se verū Deū: quod non docuit vsq. ad ętatem triginta annorū. Voluit pati, vt nos patiamur propter ipsum: vt pote voluit omnes derisiones prius perpeti, vt nos quascūq. illatas cōtumelias sine murmuratione pateremur, voluit pro nobis mori, vt nos propter ipsum parati simus mori. Vltimate

ante-

antequam illam immanissimam mortem suscepit, disposuit medicamen sufficientissimum ad surgendum ab infirmitate ad sanitatem: & à morte peccati ad vitam animæ, vt non oporteret iterum crucifigi: vt rursus à peccato liberarētur homines, quib⁹ dispositis, pie, & misericorditer ordinatis finiuit peregrinationem ad patrem, vnde exiuit per tēporalem generationem reuertendo: cum quo semper est idem quantum ad diuinitatem.

In supremæ nocte cœnæ, Recumbés cū fratribus, Obseruata lege plenè, Cibis in legalibus, Cibū turbæ duodenæ, Sedat suis manibus.

Et sequitur deuote Christianę, cupis scire quæ in tēpore ordinauit, tāta medicamina tantū subsidium pro his qui in lucta dęmonū cadunt, hoc fuit, quādo ille summus rex regum dominus dominantium fuit recumbēs. i. sedens cum fratribus. i. discipulis suis, qui iam nō serui, sed amici, & fratres erant quia ab vno, & eodem auo per creationē, quia sub vno iugo amoris, quia sub mortalitate tunc vna oēs erant, & hoc supple, in nocte, illa die Iouis, supremę cœnę, idest vltimę

rimę in corpore mortali supple,& obseruata lege plene,&c.id est postquã legem Moysi perfectę & complete obseruauit quia comedit agnum paschalem more legis. Nam non veni soluere legem,sed adimplere, vt sępe dixit,taliter quod tunc &nunc supple, dat se, idest porrigit corpus suum, cibum idest in cibum animæ, & angelorum turbę duodenæ, idest toti congregationi duodecim Apostolorum, supple,vt augeretur gratia, & fortitudo ad resistendũ indagationi Iudęorum,corpus suum dat supple, suis manibus non medio alicuius ministri, Dando ad intelligendũ,adhuc non ęsse daeam & concessam potestatem ministrandi, & conficiendi aliis tantum socramentum.

Verbum caro panem verum,Verbo carnem efficit: Fitq; sanguis Christi merum,Et si sensus deficit: Ad firmãdum cor sincerũ, Sola fides sufficit.

Et sequitur.Nam postquam vltima cœna accepit panem in sanctis, ac venerbiles manus,verbum caro,idest homo vel Christus, panem verum,quem in manus suas suscepit ; supple, efficit, idest conuertit, carnem, idest, in suum corpus, iuxta illud.

Panem

Panem quem ego dabo, caro in ea est pro mūdi vita:& hoc supple, verbo, idest, in virtute verborum suorū. Hoc est corpus meū, qu r, pro & merum, i. vinum vitis supple, fit sanguis Christi, idest, verbis consecrationis conuertitur in verum sanguinem Christi,& si sensus supple, tactus tangendo, deficit, & sensus visus videndo decipitur accidentia, quęlibet tantum sentiens, attamen supple, ad firmandam, i. ad saluandum cor sincerū, supple non fractū contagione infidelitatis, non fractum duritia & pertinatia peccati, non fractum malicia Iudęorum, sola fides sufficit, i. solus assensus voluntatis ab intelligentia,& sensu auditus procedens iuxta illud. Fides non habet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum.

Tantum ergo sacramentum, Veneremur cernui, Et antiquum documentum Nouo cedat ritui: Præstet fides supplementū, Sensum defectui.

Et sequitur quod virtuosus est honorandus, Ethicorum tertio, quāto magis vas omnium virtutuū. Ideo, tantū ergo sacramentum, idest tam maximam rem secretam, & inef-

& inefabilem omnium virtutum plenam veneremur, nos cernui, ideſt humiles & manſueti cum reuerẽtia,& genuflexione: & honore latriæ tanquam ad Deum & antiquum documentum ſupple doctrina legalis de agno paſchali cedat ideſt:det locũ, nouo generi cibi, vel doctrina lẽgalis tanquã vmbra, & quaſi imperfectum, cedat, ideſt cedat dando locũ, ſupple nouo ritui, ideſt ſoli figurato & perfectiſſimo iuxta illud. Quando venerit quod perfectum eſt, ceſſabit, quod exparte, ſicut, aduenię̃te luce cedit vmbra, præſtet fides ſupplementum, vt ritę, & veneremur, quod non videmus, &c. fides ideſt, illa notitia ęnigmatica tanquam per ſpeculũ pręſtet.i. exhibeat, & odinet ſuplemẽtũ & ſic vice fugens ſeſuum defectui, ſuple virtuti limitata ſenſum exteriorũ, qui circa tale obiectum ſunt deficientes, & fallunt.

Genitori, genitoque Laus, & iubilatio, Salus, honor, virtus quoque, Sit & benedictio, Procedẽti ab vtroque, Com par ſit laudatio Amen.

Ideo propter infinitum bonum nobis collatum à ſantiſima Trinitate, laus ſit geni-

tori .i. patri, & genito .i. filio sit eadē laus & iubilatio, quod est gaudiū, quod verbis ex plicari non potest, & salus similiter, quæ ab vtroq: nobis euenit, & procedit, & non ex nobis, Similiter honor & reuerentia latria: similiter virtus quæ anthonomatice charitas dici potest & quæ oēs virtutes comprehendit quia redempti sumus, & quoq: .i. similis benedictio sit attribuenda prędictis iuxta illud. Benedictionē à domino, qui fecit cœlum & terram q. pro, & laudatio compar, tota prędicta supple, idest simul ę qualis sit Spiritui sancto, supple procedēti, per æternalem processionem passiuam, ab vtroque, idest patre & filio. Iuxta determinationem Ecclesię. Amen, idest sine fine in perpetuū. Expositor submittit se determinationi, & consilio Ecclesię militātis

Vt queant laxis resonare fibris, Mira gestorū famuli tuorū, Solue polluti labij reatum, sancte Ioannes.

Hymnus iste vitam, mores habitum, & cōuersationem sancti Ioannis Baptistę describit, orans, & persuadens, vt eius cōsuetudinem imitemur, vt ad eius beatitudinē peruenire mereamur. O, sancte

Ioannes,

Ioannes, solue .i. reatum labij .i. oris polluti idest inquinati, vt (famuli tui queant) .i. possint (resonare mira) idest miracula gestorum tuorum, fibris .i. venis, laxis .i. resolutis vel vocibus apertis,

Nuncius celso venies olimpo Te patri magnũ fore nasciturũ, Nomẽ & vitæ seriem gerẽdæ, Ordine promit.

Nuncius celso venies olympo .i. de cœlo scilicet angelus Gabriel veniens olympo, promit idest nunciat, te fore mangnum nasciturum patri tuo, Zachariæ &, nomẽ tuum similititer promit, quia dixit Ioannes vocetur & promit seriem, idest ordinẽ vitæ gerendæ, dicens Vinum, & sicerã non bibit ordine secundũ ordinẽ quẽ gessit.

Ille promissi dubius superni, Perdĩdit prompte modulos loquelæ Sed reformasti genitue peremptæ Organa vocis

Ille .s. Zacharias. dubius. idest incredulus, promissi superni .i. cœlestis promissionis perdidit propmte modulos loquelæ .i. modum locutionis. Ambrosius dixitquod Zacharias vocem amiserat in consonantibus

bũs: qui eas formare non poterat, ſed tu reformaſti, o ſancte Ioannes genitus, ideſt natus, organa vocis peremptæ, ideſt extinctæ vocis.

Ventris obtruſo poſitus cubiili, Senſeras regem thalamo manentẽ Hinc parens nati meritis vterque, Abdita pandit.

Et tu Poſitus.i.recumbans cubili. i.ventre matris tuæ, obſtruſo ideſt clauſo: ſenſeras regem, ideſt Chriſtum, manentem, ideſt iacentem, thalamo, ideſt ventre Mariæ, hinc ideſt, ex hoc quod tu nouiſti Chriſtum, ò Ioannes, parens vterque ſcilicet Zacharias & Eliſabeth, pandit abdita, ideſt profhetauerunt abſcondita. Pater dixit: Benedictus dominus deus Iſrael, & hoc non ſuis meritis, ſed meritis, ideſt propter merita, nati ideſt filij ſcilicet Ioannis. Mater autem dixit. Vnde venit mihi, quod Mater domini mei veniat ad me?

Antra deſerti teneris ſub annis, Ciuium turmas fugiens, petiſti, Ne leui ſaltẽ maculare vitã: Famine poſſes.

O ſancte

O sancte Ioannes tu, fugiens turmas, idest turbas ciuium, petisti antra, idest obscuram speluncam, deserti: sub teneris annis, idest in ætate duodecim annorum, ne posses maculare vitam, sanctã, famine, idest verbo otioso. Otiosum est verbum, quod aut vtilitatis rectitudini aut iuste rationis necessitate caret, famine, dico, saltem leui, idest sine bono fructu.

Præbuit hirtum tegumen camellus,
Artubus sacris strophium bidentes,
Cui latex haustum sociata pastum,
Mella locustis.

Camellus prebuit hirtum tegumen .i. asperum vestimentum, sacris artubus, bidentes i. oues præbuerunt, trophium, i. cingulum, cui. s. Ioanni, latex. i. aqua, prebuit haustum, & cui, mella, prebuerunt, haustum mella dico sociata locustis. i, volatilibus

Cæteri tantũ cecinere uatum corde præsago iubar affuturũ, Tu quidem mũdi scelus auferenté Indice pro dit

Cæteri vatum. i. alij prophetæ, cecinere i. prophetauerunt, tantum. i. tantum modo corde presago. i. prouido, iubar esse affuturũ

futurum .i.Christum venturum, sed tu discretus es ab alijs prophetis, dicens. Ecce agnus Dei &c. procedis .i. ostendis: Christũ supple, auferentem scelus mundi .i. peccatum indice .i. cum digito, dicens Ecce agnus Dei &c.

Non fuit vasti spastium per orbis Sáctior quisquam genitus Ioanne, Qui nefas secli meruit lauantem, Tingere limphis

Quisquam homo, genitus non fut sanctior Ioanne, per spatium vasti orbis.i. ampli mũdi. Vnde Veritas ait: Inter natos mulierum .&.s. corruptarum mulierũ. Quidam opponunt de Christo, sed non valet: quia de uirgine natus est, qui Ioannes, meruit tingere.s, batizare, limphis .i. aquis Iordanis, lauantem, i. Christum purgantẽ, nefas. idest peccatũ, secli .i. seculi: & est ibi sincopa.

O nimis fœlis, meritique celsi: Nesciẽs labẽ niuei Pudoris Præpotẽs martyr erèmiq: cultor Maxime vatum.

Et quoniam meruisti Christũ tingere limphis, Tudico, Omnis foelix celsi meriti, nesciens

nesciens.i. ingnorans, labem .i. sordem, ni uei puderis.i.pulchræ castitatie, martyr.i. teais præpotens, quia dixisti: Ecce agnus Dei,&c, vel martyr.i.decollatus,& cultor. .i. habitator, eremi.i. loci solitarij:tu dico maxime uatum, quia proPheta,& plusquã propheta.

Serta terdinis alios coronat Aucta cremẽtis duplicats quosdã: Trina cẽ ṭeno cũmulata fructu Te sacer ornat

Tres ordines hic notantur .s. tricesimus sexagesimuc, centesimus, inquibus continentes, coniugati,& virgines, qui& designãtur per tres viros, scilicet per Noe, per Danielẽ,& per Iob, per Noe cõiugati: per Iob continentẽs, per Danielem virgines designantur: Vnde in Euangelio: Alij sunt in lecto, alij en villa, alij in agro: Hoc translatũ est de Euangelio: vbi dicitur de semine iacto interram. Aliud sexagesimum, aliud tricesimum fructum attullit: ideo dicitur hic serta terdinis'Serta, ideſt coronæ, terdenis ideſt trigincta coronant alios.s. coiugatos,, qui habent secum fidem Trinitatis & ad herentes decẽ præceptis legis: & alia serta aucta, ideſt augumentata : & du-

plicata crementis, id est ad duplum crescẽtia, scilicet in sexagesimum fructum coronant quosdam, scilicet continentes, qui vixerunt in charitate, & habẽt sex opera misericordiæ, & castitatis, vel charitatis: vt pascere ieiunos, vestire nudos, &c. & trina, idest tria serta, cumulata, idest aggregata ex ter triginta, aucta per additionem denarij, scilicet per decẽ, coronat te, o sanctæ Ioannes, qui es virgo, centeno fructu, quia centesimus fructus coronat, idest ornat virgines: & vt breuius exponamus, â tricesimo fructu, xel ordine coniugati, a sexagesimo continentes, a centesimo virgines post dissolutionẽ corporis, & animæ coronantur in æterna beatitudine. Et nota, quod tricesimus numerus surgit a ternario, & denario: quia coniugati habent fidẽ sanctæ Trinitatis, & adhærent decem pręceptis legis. Sexagesimus numerus a senario, & denario surgit, quia continentes habent sex opera misericordiæ, & charitatis, scilicet pascere ieiunos, &c. Virgines in centesimo ordine ponuntur, & significant perfectione: quia centenarius numerus surgit a trino tricesimo: & denario. i. decẽ super addito: & ita sunt centum: per centũ, nume-

rus perfectus intelligitur: & hoc ordine fuit beatus Ioannes non absurde, imo apte secū dum loquellam digitorum. Per tricesimū numerum coniungatorum, & Per sexagesimum continentium, per centesimum virginum merces accipitur. Periti enim prima computatione articulorum, quam appellāt loquelam digitorum in sinistra manu, per quam vita temporalis intelligitur vsque in nonaginta nouem solebant computare. Cētum autem & deinde in dextera parte, per quam cœlestis vita designatur. Vnde de quodam centenario habemus in quodam libro sic. Iam dextera computat annos. In hoc loco facit auctor numerum suum per quinque digitos manus, scilicet per pollicē per indicem, per medium, medicum & auricula rem. Auricularis in palam appositus significat vnitatem, medicus cū ipso positus duo significat, medius cum ipsis positus. s. in medio tria, deinde auricularis erectus medico & medio iacentibus, quatuor significat, medicus cum illo erectus medio iacente in palma quinque designat medius cum illis erectus sex significat. Item auricularis in palma extēsus, septē significat, medicus eodem modo positus in palma, octo

ſignificat:medius ſimili modo poſitus nouem ſignificat.Index qui vſque huc nil fecit prædicto modo poſitus decem ſignificat amplexu pollicis adiunctus,triginta ſignificat,per quem numerum ſatis congrue accipitur merces coniugatorum propter illorum molem amplexum,& vitæ dilectionem,& concordiam. Pollex ſiquidem cum indice firmiter aſtrictus ſexaginta ſignificat per quem numerum ſatis competenter accipitur merces cõtinentium.Graue enim eſt ab amplexu, & voluptuoſa delectatione,& conſuetudine abſtinere.Vnde ſcriptũ eſt:Nil conſuetudine maius.In dextera dicitur centum,per quem numerum, quia fit in dextera parte,vita cœleſtis intelligiter.Nõ immeritò accipitur merces virginum,quia in hac vita mundam,& immaculatam vitam ducentes cœleſtem, & angelicam(in quantum poſſunt,)ducunt.

Hinc potẽs noſtri meritis opimis, Pẽctoris duros lapides repelle, Aſperũ planãs iter,& reflexos Dirige calles.

Et quia tu talis es,ò ſanctæ Ioannes, potens repelle,ideſt,remoue hinc, ideſt inde duros lapides,ideſt incredulitates noſtri pe-

ctoris meritis opimis, idest fertilibus, & magis fœcundis planans iter asperum, idest petrosum, Erige, calles, reflexos, idest curuos in peccatis, & tortuosos.

Vt pius mũdi sator, & redẽptor, Mẽtibus pulsa luuione puris, Rite dignetur veniẽs sacratos, Ponere gressus.

Vt pius sator, & dicitur à sero seris, idest creator mundi, & redemptor mentibus puris pulsa luuione, idest liuore abiecto, & venenosa sorde vitiorum, veniens dignetur ponere gressus sacratos, idest sancta itinera rite, idest sine offensione.

Laudibus ciues celebrãt superni, Te Deus simplex pariterque trine, Supplices, & nos veniã precamur. Parce redemptis. Amen.

Superni ciues, idest celestes angeli: celebrante laudibus: o Deus simplex, scilicet in substãtia, & trine, scilicet in personis, pariter nos supplices, i. humiles, precamur venia, i. indulgẽtiã, parce redẽptis. i. dimitte nobis redẽptis peccata nostra: quia redimisti nos sanguine tuo proprio, Amẽ. i. sine fine.

Foe-

Fœlix per omnes festum mundi car dines, Apostolorum prępollet alacri ter, Petri beati Pauli sacratissimi, Quos Christus almo cősecrauit sanguine, ecclesiarũ deputauit principes.

Sic laudat auctor Deum in commemora tione Petri & Pauli, qui deputauit illos esse principes Ecclesiæ: & potestatem dedit illis ligandi atque soluendi vincula peccato rum. Vnde rogamus eos, vt reddant nos de uotos fide & spe robustos, & repletos fonte geminæ charitatis faciant nos viuere post mortem, Apostolorum festum fœlix, idest beatum vel lętum, præpollet alacriter, idest iocose, præ aliis splendet, per omnes cardi-nes, i. per omnes partes, mundi Apostolorũ dico scilicet, beati Petri & Pauli sacratissi-mi quos Apostolos Christus consecrauit al mo sanguine: & deputauit, idest constituit eos esse principes Ecclesiarum.

Hi sunt oliuæ duæ coronă domino, Et candelabra luce radiantia, Pręclari cœli duo luminaria, Fortia soluũt peccatorum vincula, portas olympi reserant fidelibus.

Hi ſunt duæ oliuæ,& duæ arbores fructuoſę,& redolentes:& ſunt candelabra luce radiantia coram domino,ſcilicet lumiue virtutũ. Quia dominus non poſuit eos ſub modio abſconditos: ſed ſuper candelabra, idcſt in maiori claritate, ſcilicet Romana ciuitate,& duo præclara luminaria cœli,& ſolũt,i.rũpunt,fortia vincula peccatorũ: & reſerãt,iſti duo,i.aperiunt,portas olympi,i. cœli,fidelibus,i.Chriſtianis.

Habent ſupernas,poteſtatem claudere,Sermone ſedes,pandere ſplendẽtia Limina poli ſuper alta ſidera,Linguæ eorũ claues cœli factæ ſunt,Laruas repellunt vltra mundi limitem.

Et ipſi ſcilicet Petrus & Paulus, habent poteſtatem claudere ſupernas ſedes, ideſt, cœleſtes: habent poteſtatem claudere, ſermone,ideſt ſolo verbo: ſicut clauſit Ananiæ.& Saphiræ,cum dixit Petrus: Pecunia tua tecum ſit,ideſt peccata tecũ ſint, in perditionem,& pandere. i. aperire ſplendẽtia lumina poli: linguæ eorum claues cœli factæ ſunt:ſuper alta ſydera,ideſt ſuper omnes doctores Eccleſiarum & repellunt lar-

uas, id est culturas idolatriæ. Larua quoddã monstrum est, & in vultu hominis est: vt pauorem inferat per quas phantasias nocturnas intelligimus peccata, quæ Apostoli repellunt ab eis qui eos sequuntur, vltra limitem mundi, id est extra Ecclesiam. Nota, quod aliud est latria, & idolatria, quia latria est summæ venerationis: cultus soli Deo adhibendus. Vel latria est voluntaria professio diuinæ maiestatis: Idolatria vero est cultus Deo debitus: creaturę exhibitus. Et hæc differentia solet assignari inter latriam, & idolatriam: duliam, & hyperduliã: De latria, & idolatria: quid sint, dictum est. Dulia vero est honor, qui debetur in sanctis. Vnde de beata Virgine sciendũ, quod in quantum est persona sancta, ei debetur dulia, sed in quantum est mater Dei, debetur ei hyperdulia, id est magna excellẽtia: quia hyperdulia debetur excellẽti, sicut est caro Christi beata virgo, crux Christi, quia fuit instrumentum nostræ redemptionis, concordat cum dicentibus, quod est dulia maior, & minor. De latria, & dulia, & differentiis habetur in capi. Venerabiles imagines de consec. distin. in glos. ibi ponitur. Itẽ nota, quod idolum aliquando dicitur con-

iunctum ex imagine, dæmone præsidente: & ita sumitur prima ad Corint. 8. vbi dicitur: quod idolum nihil est. Hactenus commendauit auctor vtrunque, scilicet Petrũ, & Paulum: modo vult tantummodo Petrum commendare.

Petrus beatus catenarum laqueos, Christo iubẽte, rupit mirabiliter, Custos ouilis, & doctor Ecclesię. Pastorque gregis cõseruator ouium, Arcet luporum truculentam rabiem.

Beatus Petrus rupit laqueos catenarum, quia ceciderũt catenæ de manibus eius per angelũ nũtiantẽ, mirabiliter, idest fortiter Christo iubẽte, & ipse, custos ouilis: doctor fidelis, Ecclesiæ, & pastor gregis Christiani, & cõseruator ouiũ fideliũ, arcet, idest repellit, truculẽtã, idest crudelẽ, rabiẽ, idest sæuitiã, luporum, idest dæmonũ: vel hæreticorum.

Quodcũque vinclis super terrã strinxerit, Erit in astris religatũ fortiter. Etquod soluerit in terris arbitrio, E-

rit solutum super cœli radium, Infine mundi iudex seculi

Quodcunque vinclis, idest sentētijs strinxerit, idest ligaverit, & costringet, erit ligatum in astris, idest in cœlis, & quod soluerit in terris arbitrio, idest, iudicio suo, erit solutū super radium solis, vel cœli: & erit iudex seculi in finem mundi.

Non impar Paulus huic doctor gentiū, Electionis templū sacratissimū, In morte cōpar, in corona particpes Ambo lucernę & decus Ecclesie, In orbe claro coruscat vibramine.

Petrus erat talis, qualis superius ostenditur: sed Paulus non impar huic, scilicet Petro æqualis, doctor gentium: & sacratissimum tēplum, idest vas electionis: &, in morte, idest in passione cōpar, idest ęqualis huic & in corona particeps, concors, ambo, illi lucernæ sunt, & decus, idest honor Ecclesiæ coruscat claro vibramine, idest malingno splendore, in orbe, idest mundo.

O Roma fœlix, quæ tantorum prin-

Es purpurata pretioso sanguine: Ex cedit omnē mundi pulchritudinem Nō laude tua, sed sanctorū meritis Quos cruentatis ingulasti gladijs.

O Roma fælix, idest beata, quæ purpurata, idest decorata: pretioso sanguine horū, qui passi sunt tantorū principium, idest tā mangnorum silicet Petri & pauli, excedis, idest superas, omnem pulehritudinem mū di, non tua laude, sed meritis sanctorum, idest, propter sanctos, quos iugulasti, idest interfecisti, gladijs cruentatis, idest sanguinolentis: quia in te occisi sunt.

Vos ergo sancti gloriosi martyres, Petre beate Paule mūdi liliū. cœlestis aulæ triūphales milites, Precibus almis vestris nos ab omnibus Munite malis, ferte super æthera

Et quia habetis potestatem ligandi, atque soluendi, ergo, ò Martyres gloriosi, scilicet Petre & Paule, liliū, idest ornamentū, vel flos mundi & milites cœlestis aulę triumphales, .i. victoriosi munite .i. defēdite nos ab omnibus malis vestris almis

precibus,& ferte nos super æthera .i. usque ad æthereum cœlum.

Gloria Deo Per imensa secula, Sit tibi nate decus & imperium, Honor potestas, sanctoque spiritui. Sit Trinitati salus indiuidua. Per in finita seculorum secula. Amen.

Gloria sit Deo patri per immensa secula) idest per immutabilia secula & o tu(nate) idest filij Dei viui, decus & imperium qui imperas cœlo,&terræ,& mari(sit tibi honor & potestas:& Spiritui Sancto indiuidua).i.inseparabilis, salus Trinitati quæ Trinita vnus Deus est:salus omnium gentiū per infinita secula seculorum. Amen.

Aurea luce & decore roseo, Lux lucis omne perfudisti seculum, Decorans cœlos inclyto martyrio, Hæc facta dic, quæ dat reis veniam.

O (lux lucis) idest filius patris perfudisti omne seculum idest replesti(aurea luce).i. prædicatione apostolorū. Lumina aurea dicti sunt apostoli sapientiæ proferentia splendorē&bonitatis,& bonæ vitę, quibus

nos

nos illuminant(& decore roseo ,i. martyrio,tu dico(decorans cœlos.i cælestes creaturas(inclyto martyrio) ideſt nobili passione hac sacra die (scilicet in hac festiuitate (quæ)dies dat veniam ideſt,indulgentiam reis ideſt peccatoribus,

Ianitor cœli, doctor orbis pariter,
Iudices seculi vera mūdi lumina,
Per Crucē alter,alter ense triūphās,
Vitæ senatum laureati possident,

Ianitor cæli ideſt Petrus ostiarius, doctor orbis ideſt prædicator mūdi.ſ.Paulus pariter .i.simul sunt,iudices,& sunt,vera lumina mundi:alter.i.Petrus,triumphans.i.vincens.per Crucem: alter ideſt alius scilicet Paulus,triūphans ense:laureati.i.coronati, possidēt senatū.i.principatum,vitę æternę.

Iam bone pastor Petre clemes, accipe Vota precātum,& Peccati vincula Resolue tibi potestate tradita Qua cūctis cœlū verbo claudis, aperis.

Apostrophem facit ad Petrum,sic dicens. O, Petre bone pastor clemēs,accipe iā vota precantū.i.preces,& resolue vincula peccati: potestate tibi tradita, a Christo ; qua

poteſtate claudis, & aperis cœlum.i.paradiſum, cunctis verbo ideſt ſermone.

DOctor egregie Paule mores inſtrue, Et mente Polum nos transferre ſatage, Donec perfectum largiatur plenius, Euacuato quod ex parte gerimus.

O, Paule doctor egregie inſtrue .i. cōpone noſtros, mores: & ſatage.i.labora trāſferre nos mente polū ideſt cœleſtia mente cogitare: & quæ in cœlis tota mente deſiderare donec.i.quouſque perfectum, in vtraque parte .ſ. anima, & corpore largiatur, ideſt tribuatur nobis infuturo. plenius .i. Deus largiatur, illo euacuato, ideſt penitus dimiſſo, ſcilicet mortalitate, quod gerimus ex parte, .i. in hoc mortali corpore, quaſi in aliam partē hominis, .i. infuturo gloriabitur homo plenius & perfectius data ſibi immortalitate vtriuſq: ſ.corporis & animæ

Oliuæ binæ piætatis unicę Fide deuotos, ſpe robuſtos maxime, Fonte repletos charitatis geminæ, Poſt mortem carnis impetrate viuere.

O binæ

Obinæ oliuæ .i. duæ oliuæ, pietatis vnicæ postul t a Deo. nos viuere deuotos fide, & robustos .i. firmos spe maxime repletos fonte geminæ charitatis, scilicet dilectioni, Dei & proximi, impetrate viuere in quam dico post mortem carnis, & separationem corporis & animæ

Sit trinitati sempiterna gloria, Honor, potestas atque iubilatio, In vnitate, cui manet imperiũ, Ex tunc & modo per æterna secula Amen.

Sempiterna gloria i. æterna gloria sit trinitati, in tribus personis: & honor, sit eis, atque iubilatio .i. laudatio sit ei trinitati, in vnitate .s. in vno Deo, cui, trinitati, quæ est vnus Deus, manet imperium: & ex tunc idest ab exordio mundi, & modo in præsenti, per æterna secula idest per omnia sequentia. Amen.

Tibi Christe splendor patris, Vita uirtus cordium, In cospectu angelorum, Votis voce psallimus, Alternantes concrepando, Melos damus uocibus.

In hoc hymno intendit auctor laudare dominum: intendit etiam in commemoratione sancti Michaelis gratiam vel amorẽ ipsius Archangeli collaudare omnes angelos, sed maxime Michaelẽ: qui est princeps militiæ cælestis. Rogat itaque, & precatur vt omnes Angeli nobis assistant, & dæmones à nobis repellant, & mundos corde & corpore nos reddãt. O Christe, qui es splẽdor patris, vita & virtus cordium, quia sicut viuit corpus per animam, ita viuit anima per Christum, psallimus tibi in conspectu angelorum votis, ac precibus vel corde, ore & voce: & damus melos. i. melodias vocibus nostris concrepando. i. resonãdo alternantes. i. vocibus alternatis decãtãtes

Collaudemus venerátes omnes cœli milites sedé præcîpue primanté Cœlestis exercitus, Michaelẽ, in virtute Conterentem Zabulon.

Nos collaudemus venerantes omnes cœli milites. i. Angelos cæli præcipue primatẽ cælestis exercitus, scilicet Michaelem conterentem Zabulon. i. diabolum in virtute crucis. Michael interpretatur, quis est vt Deus, quasi dicat quis est ita fortis vt Deus

noster

noster,qui creauit nos ad laudandum se. Per hoc nomen Michael ostenditur,quod nullus potest facere, quæ Deus facit.

Quo custode Procul pelle , Rex Christepijssime,omne nefas inimici Mundi corde,& corpore Paradiso redde tuo,Nos sola clementia ;

Quo custode.s.Michaeleo christepijssime .i.fortissime, procul pelle.i. abiice longe, omnenefas.i. omne peccatum,inimici diaboli,& redde nos sola,vel sancta,clemētia tuo paradiso.i, in requiem.nos dico mūdo factos corde , & corpore .i.tam in corde quam in corpore.

Gloria patri melodis, Personemus vocibus, Gloriá Christo canamus Gloriá paraclito,Qui Deus trinus, & Vnus: extat ante secula. Amen.

Ex quo custode.s.MichaeleChristus expellat a nobis omne nefas inimici, & faciat nos mundo corde,& corpore: ideo personemus gloriam patri vocibus melodis .i. dulcedinis vel dulcibus melodijs,& canamus gloriā Christo ,eius filio, & canamus similter eadem qualitatē,gloriā,i. laudem

 Dei,

Dei,& hon orem paraclito, ideſt Spiritui Sācto.qui extat.i.manet Deus trinus in per ſonis,& vnus in vnitate ſubſtantiæ, ante ſecula ideſt ante omnia ſecula.Amen.

CHriſte ſanctorum decus angelorum, Rector humani generis, & auctor, Nobis æternum tribue benignus ſcandere cœlum.

O Chriſte ſanctorũ decus angelorũ,ſanctorum dico ad differentiam malorum.Et nota,quod auctor facit hic inuocationē ad omnes, & ſingulos bonos angelos, rector humani generis,& auctor tu benignus tribue nobis ſcandere,ideſt aſcēdere, cœlum, ideſt regnum æternum.

Angelũ pacis Michaelē ad iſtam, Cœlitus mitte rogitamus aulam, Nobis vt crebro veniente creſcant, Proſpera cuncta.

Rogitemus,mitte cœlitus, ideſt dirige, ad iſta aula,ideſt eccleſiam,Michaelē angelum pacis, qui nos placet Deo. Quotiens magna nunciantur a Deo, Michael mittitur,quando vero maiora Gabriel mittitur vt Mariæ,Zachariæ: ad medella Raphael

mit-

mittitur: vt Thobiæ. Ad hoc ergo mittitur: vt cuncta prospera crescant, veniente, Michaele archangelo Dei, crebro. idest, frequẽter.

Angelus fortis Gabriel vt hostem, Pellat antiquum, volitet ab alto, Sæpius templum veniens in istud, Nostri misertus,

Gabriel interpretatur fortis angelus. i. fortitudo Dei, per quod intelligitur, quod fortis fuit & potens ad defendendum fortitudinem diaboli per virtutem sanctæ Crucis & Gabriel fortis Angelus volitet, idest volet, ab alto coelo, vt pellat antiquum hostẽ idest diabolum, Gabriel dico veniens sæpius in istud Templum, i. Ecclesiam, misertus nostri.

Angelum nobis medicũ salutis Mitte de Cœlis Raphael, vt omnes Sanet ægrotos, Pariterque nostros, Dirigat actus.

Christe, mitte nobis angelum Raphaelẽ medicum salutis nostræ. Raphael interpretatur medicina Dei, & signat Christum, qui tulit nobis de coelis medicinam, cuius gra-

mundati sumus ab omni peccato, & liberati ab hoste antiquo, vt sanet, i. curet nos omnes ægrotos, in mente, dirigat actus nostros, id est nostras operationes Prauas ad bonam operationem,

Hinc Dei nostri genitrix Maria, Totus & nobis chorus angelorũ, Semper assistat simul & beata Cótio tota

Et quia facimus inuocationem angelorũ Maria genitrix Dei nostri, & totus chorus angelorum assistat semper, id est omni tempore, nobis omnibus, & tota contio beta id est exercitus angelorum, nobis assistat simul, vt isti intercedant pro nobis.

Præstet hoc nobis deitas beata, Patris ac nati pariterq. sãcti Spiritus cuius reboat in õni gloria mũdo. Amẽ

Beata deitas, scilicet patris. ac nati, id est filij, & Spiritus sancti: prestet, id est, tribuat nobis, pariter, hoc quod prædictum est gloria, cuius spiritus reboat, id est, personat, in omni mundo. Amen.

Christe redẽptor omniũ, Conserua tuos famulos, Beatæ semper virginis placatus sanctis precibus,

Hic facit inuocationem ad omnes ordines angelorũ: & deprecatur eos, vt ipsi adsint nobis, omnia vitia repellant, & nos purificatos corde, & corpore, & opere ad cœlestia regna perducat. O, Christe redẽptor omniũ, scilicet fideliũ, conserua tuos famulos, qui tibi famulantur dico placatus sanctis precibus beatę Mariæ virginis, &c.

Beata quoque agmina, cœlestium spirituum Præterita præsentia: Futura mala pellite.

O beata agmina cœletium spirituum, scilicet angelorum, pellite quoque, idest similiter, præterita mala, ideſt vitia, præsentia, & futura, a nobis.

Vates ęterni iudicis, Apostolique domini, Suppliciter exposcimus: saluari vestris precibus.

Vates. i. o vos Prophetę, ęterni iudicis. i. Christi, o Apostoli dñi exposcimus. i. deprecamur, suppliciter saluari vestris precibus.

Martyres Dei inclyti. Cõfessoresq. lucidi, Vestris orationibus, Nos ferte in cœlestibus.

O Mar-

O Martyres Dei inclyti, idest nobiles, & electi: & confessores lucidi, idest casti, ferte nos in cœlestibus regnis vestris orationib'.

Chorus sacrarum virginum, Monachorumq. omnium, Simul cũ sanctis omnibus, Consortes Christi facite.

Chorus sanctarũ virginum, & omnium monachorũ, facite nos Christi cõsortes, idest participes cœlestis regni, cum omnibus sanctis.

Gentem auferre perfidam: Credentium de finibus: Vt Christo laudes debitas persoluamus alacriter.

Auferre, idest remouere, gentem perfidam, idest infidelem, de finibus credẽtium, & adquid? vt persoluamus alacriter, idest cum letitia Christo laudes debitas.

Gloria patri ingenito, Eiusque vnigenito, Vna cum sancto Spiritu, in sempiterna secula. Amen.

Gloria, idest laus sit ingenito patri, eiusque vnigenito, idest filio Iesu Christo, vna, idest pariter, cum sancto Spiritu in sempiterna secula. Amen.

Iesu saluator seculi, Redemptis ope subueni, Et pia Dei genitrix, Salutē posce miseris.

Hymnus iste continuatur superiori, sic dixi, o Christe cōserua tuos famulos: & bene debes: quia redemisti nos. O Iesu saluatoa seculi subueni, idest succurre, redemptis ope, scilicet tuo auxilio: & o pia Dei genitrix, posce, idest impetra, salutem animarū, nobis miseris.

Cætus omnes angelici, Patriarcharum cunei, Et prophetarum merita, Nobis precentur veniam.

Omnes angelici cætus, i. omnis angelorū societates, seu exercitus, cunei, idest Chori Patriarcharum: (merita Prophetarum prēcentur, idest postulent, vel impetrent) (nobis veniam) id est indulgentiā peccatorum.

Baptista Christi præuius, Et clauiger æthereus, cū cæteris Apostolis, Nos soluant nexu criminis.

Baptista (Ioannes) præuius) idest præcursor Christi (& clauiger) scilicet Petrus (æthereus) idest cœlestis (cum cæteris, id-

est

est, cœlestis (cum cæteris Apostolis) soluăt nos à nexu criminis, idest, a vinculis peccatorum.

Chorus sacratus martyrum, Cõfessio sacerdotum, Et virginalis castitas nos a peccatis abluant.

Socratus chorus (idest, sacer cætus) martyrũ, & confessio sacerdotum, idest iustorũ (& castitas virginalis) idest virginum) abluant nos a peccatis.

Monachorum suffragia, Omnesque ciues cœli, Annuăt votis supplicũ, Et vitæ poscant præmium.

Suffragia) idest, patrocinia monachorum vel electorũ, & omnes cœlici, idest, cœli ciues angeli, annuant, idest humilium, vt poscant, idest impetrent premium vitę æternæ.

Laus, honor, virtus, gloria, Deo patri, & filio, Vna cũ sancto Spiritu, in sempiterna seculorũ secula. Amen.

Laus, honor, virtus, gloria, sit Deo patri, & filio, simul sancto paraclito in sempiterna secula. Amen.

Rex

Rex Christe Martini decus, Hic laus tua, tu illius, Tu nos in hunc te colere, Quin ipsum in te tribue.

Auctor commēdat, & laudad Deum de conuersione, & habitu Martini, quia hic pauper, & modicus cœlum diues ingreditur, quia per constantiam fidei, & confessionem Trinitatis meruit fieri suscitator triũ mortuorum, quorum animæ detinebâtur clausæ in inferno. Rogat itaq. Dominum, vt sicut per confessionem sanctæ Trinitatis tres mortuos suscitauit ab inferno, ita suscitet nos a peccato: & sicut induit pauperem parte suæ chlamydis, sic nos induat iustitiam. O Christe rex æterne, decus, i. honor, Martini, idest, Martinus est tua laus, tu es salus illius Martini: tu tribuæ nos colore te, in hunc, scilicet Martinum, quin: i. insuper tribue nobis ipsum Martinum colere in te Christo.

Qui das per orbis cardines. Quod gēma fulge præsulum, da, quos præmunt culpæ graues, soluat per iungens meritum.

Tu qui das, quod Martinus (gēma existens præsu

(præsulum)i.Episcoporum & Sacerdotum (fulget)i.splendet(per Cardines)i.per angulo (orbis)i.per quatuor partes mundi (da) i.concede(vt)Martinus soluat periungens meritum,nos,quos graues culpę,idest criminalia peccata,præmunt,i.detinent.

En pauper hic, & modicus, Cœlum diues ingreditur, Cœli cohortes obuiant,linguæ tribus gentes ouant.

Et i.ecce(hic)scilicet Martinus (pauper) scilicet in diuitii (& modicus)scilicet in persona corporis(diues)in virtutibus : exeundo de mundo(ingreditur cœlũ: cohortes) i exercitus(coeli obuiant(ei)linguę,scilicet omnes,tribus,Israel,scilicet Iudęi, gentes,i. Gentiles,ouant,i.applaudunt.

Vt vita fulget transitus,Cœli & arua splendidus,Gaudere cunctis piũ est, Cunctis salus sit hic dies.

Vt pro sicut,vita illius,sit transitus,i.obitus eius:fulget,i.resplendet,coelis,i. in coelo,& in aruo,i.in terra seu in mundo transitus dico splendidus.& ideo quia fulget, piũ est gaudere cunctis hominibus, & hic dies, i.hoc festum sit salus,cunctis, i. omnibus.

Sit

SIt trinitati gloria, Martinus vt con fessus est, Cuius fidem per opera, In nos, & ipse roboret.

Sit gloria trinitati, s. patri, & filio, & Spiritui Sancto, vt pro sicut, Martinus confessus est, scilicet, fide, & opere, fidē cuius Martini, & ipse Deus roboret in nobis.

MArtine par apostolis, Festū colentes tu foue, Qui viuere disci pulis Vis, aut mori, nos respice.

In hoc hymno commendat auctor beatū Martinum per constantiam fidei eius quā habuit in suscitatione triū mortuorum, O Martine par Apostolis, idest equalis in triū mortuorum suscitatione: quia tres mortuos suscitauit, vt Apostoli: & quia globus igneus, idest spiritus Sanctus descendit super eū, tu foue, idest resuscita à peccato, colentes tuū festum, qui vis viuere, aut mori discipulis, idest ad vtilitatē discipulorum, quia nec mori timuit, nec viuere recusauit Vnde, & ipse effundens orationē apud dominū ait: O domine, si adhuc populo tuo, sum necessarius, nô recuso laborē, fiat voluntas tua: quia nec viuere, nec mori recusasti,

ideo respice nos, vt tuis meritis & precib⁹ mūdo corde, & casto corpore existētes, aulā cœli ingredi mereamur, sicut fecisti in tempore tuo prælatos Ecclesiæ famulos.

Fac nunc quod olim gesseras. Nunc præsules clarifica, Auge decus Ecclesiæ, Fraudes relega sathanæ.

O Martine, fac. i. effice, nunc hoc presenti tēpore, scilicet nos esse iustos, quod gesseras. i. feceras, olim predicando clarifica. i. illumina, nunc presules Ecclesie. i. prelatos, auge decus Ecclesiæ, & relega, i. reiice, vel repelle, fraudes sathanæ, idest, diaboli aduersarij.

Qui ter chaos euisceras, Mersos reatu suscita, Diuiseras vt clamydem, Nos indue iustitiam.

Tu, qui euisceras, pro euiscerasti. i. euacuasti, chaos. i. infernū, ter. i. trrs mortuos suscitasti: tu qui ter intrasti in infernum, resuscitando tres mortuos, suscita nos mersos. i. mortuos reatu, i. culpa per peccatum, primi parētis scilicet Adæ, & propria culpa, vt pro sicut diuiseras clamydem pauperi, sic indue nos iustitiam.

Vt ſpiritualis gratiæ, Quondam recorderis tuæ, Monaſtico nunc ordīni, Iam pene lapſo ſubueni.

O Martine ſubueni i. ſuccurre monaſtico ordini, i. ordini monachorū, iā lapſo. i. relapſo in peccatis pene. i. fere & ad quid vt recorderis quondā tuę ſpecialis gratiæ.

Exultet cœlum laudibus, Reſultet terra gaudiis. Apoſtolorum gloriā Sacra canunt ſolennia.

In hoc hymno facit auctor inuocationē ad apoſtolos: vt ipſi pro nobis deprecētur & ſuis precibus a nobis vitia repellant, vt cum veniamus ad iudicium, ne pro reatu nos puniat: ſed repletos ęternis gaudiis faciat. Et nota quod dies iudicij non dicitur ideo, quod tūc erit dies, ſed apparebūt omnia nobis tāquā in die, cœlum. i. in coeleſti curia, exultet. i. gaudeat laudibus terra. i. terreni. ſ. homines, reſultent gaudiis homines, canunt. i. laudant ſacra ſolennia gloriam apoſtolorum.

Vos ſecli iuſti iudices, Et vera mun

lumina. Votis precamur gaudiũ, Audite preces supplicum.

Vos apostoli iusti iudices secli, id est seculi, & vera lumina mũdi, quia totus mundu illuminatur vestra prædicatione, precamur vos votis cordium, idest precibus cordis, audite preces supplicum, idest humiliũ.

Qui cœlũ verbo clauditis, Serasque eius soluitis, Nos a peccatis omnibus, Soluite iussu quæsumus.

Qui clauditis, scilicet peccatoribus, cœlũ verbo, idest sermone, & soluitis, bonis seras idest clausuras eius, quæsumus, idest precamur vos soluite, idest absoluite nos a peccatis omnibus, iussu, idest præcepto.

Quorũ præcepto subditur, Salus & languor omnium, Sanate ægros moribus, Nos reddentes virtutibus.

Præcepto quorum, scilicet, apostolorũ, salus, idest sanitas, & languor, idest infirmitas omniũ hominũ, subditur: sanate ægros, idest peccatores, moribus. i. prauis cogitationibus, & voluntate mala peccandi, reddẽtes nos virtutibus, i. operationibus virtuosis.

Vt cum iudex aduenerit, Christus in

fine

fine seculi, Nos sempiterni gaudij, Faciat esse compotes.

Et rogamus vos, vt cum Christus iudex aduenerit in fine seculi, faciat nos esse cōpotes sempiterni gaudij.

AEterna Christi munera, Apostolorum gloria, Laudes canentes debitas, Lætis canamus mentibus.

Hymnus iste continuatur superiori, scilicet, Exultet cœlum laudibus. Nos canentes debitas laudes, Christo in honore apostolorum canamus lætis mentibus, idest iocūdis, gloriam, idest ad gloriam apostolorum, æterna munera, idest dona Christi, quæ sua pietate nobis largitus est.

Ecclesiarum principes, Belli triumphales duces, Cœlestis aulę milites, Et vera mundi lumina.

Isti sunt, principes ecclesiarum, isti sunt triūphales duces belli, idest triūphantes: isti sunt milites cœlestis, idest palatij: & sunt vera mundi lumina, quia prędicatione illorum illuminatus est mundus.

Deuota sanctorum, fides inuicta, spes credentium, perfecta Christi

charitas mūdi triumphat principem.

Fides deuota sanctoru.i. obediēs inuicta spes credētiū: perfecta Christi charitas.i.amor, triūphat.i. superat principē mūdi huius, & in me non habet quicquam.

In his paterna gloria, In his voluntas filij, Exultat in his spiritus, Cœlum repletur gaudiis.

Paterna gloria exultat in his.s.apostolis volūtas Spiritus sancti exultat, in his, filius exultat in his, sed quid dicam per singula? cœlum repletur gaudiis.

Te nūc redēptor quęsumus, Vt ipsorū consortio, Iungas precantes seruulos in sempiterna secula. Amen.

O, repētor quęsum⁹ te nūc.i.in præsenti, vt iūgas precātes seruulos cōsortio ipsorū. s.apostolorū, in sempiterna secula. Amen.

SAnctorū meritis inclyta gaudia, Pāgamus socij, gestaq. fortia, Nā gliscit animus promere cantibus: Victorum genus optimum.

In hoc hymno laudat auctor Deū in cōmemoratione sanctorū martyrū: quia mū

dum

dũ cũ põpis suis,& cũ vitiis,& cõcupiscẽtiis suuis dimiserũt,& spreuerũt. Vnde in terris laudãtur,& in cœlis honorãtur. Intẽdit itaq. rogare Deũ: vt nos suos famulos iũgat cõsortio sanctorũ martyrũ. O socij pagamus. i. cãtemus, inclyta gaudia. i. preclara meritis sanctorũ,& fortia gesta eorũ, nã animus gliscit, idest cupit, vel gaudet, promere. i. laudare cũ cantibus optimum genus victorum, idest martyrum.

Hi sunt, quos retinens mũdus inhorruit, Ipsum nam sterili flore per aridum, Spreuere penitus, teque secuti sunt, Rex Christe bone cœlitus.

Hi suni martyres, quos mũdus retinẽs. i. dũ viuerẽt in mũdo, inhorruit. i. odio habuit, nam ipsi martyres spreuere penitus ipsum. s. mũdũ per aridũ. i. valde siccũ, flore sterili. i. nõ fructuoso,& secuti sunt cœlitus. i. diuinitus te o, Christe bone Rex.

Hi pro te furias, atq. ferocia, Calcarunt omnia, sæuaque verbere: Cessit his lacerans fortiter vngula, Nec carpsit penetralia.

Hi martyres calcarunt. i. sustinuerunt,

paſsi ſunt,& vicerunt pro te ſurias, ideſt inſidias infideliũ,atque omnia verbera fe- rocia,ideſt crudelia,& ſęua, ideſt iniuſte il lata,& vngula,ideſt quoddam genus tor- menti ceſsit,ideſt locum dedit his marty ribus,lacerans,puniens,fortiter,vltra quæ- uis tormenta,nec pro non:ſed & non carp ſit penetralia,martyrum, vel apoſtolorũ, ideſt non fuerunt fracta vel diuiſa eorum viſcera,& hoc virtute Dei,quia virtus Dei erat in eis:vel non carpſit penetralia,ideſt intima eorum,& non potuerunt tormen- torum generibus a propoſito ſancto re- trahi.

Cęduntur gladiis more bidentium, non murmur reſonat,non quærimo nia:Sed corde tacito mens bene cõ ſcia,Conſeruat patientiam.

Ipſi cęduntur, ideſt iugulantur gladiis crudelibus,more bidentium, ideſt conſue- tudine ouium,murmur eorum non reſo- nat:non quęrimonia, ideſt lamentatio nõ auditur,ſed mens bene conſcia, ideſt boni meriti,conſeruat patientiam tacito corde, quia fortes patientes,& firmi erant pro fi- de Chriſti in bello.

Quæ

Quæ vox, quę poterit lingua retexere, Quæ tu martyribus munera præparas? Rubri nā fluido sanguine laureis, Ditantur bene fulgidis.

Et quia omnia hęc pro Christi nomine patiebantur, igitur, quę vox, & quę lingua poterit retexere, ideſt dicere, vel explicare, munera, ideſt dona, quę tu martyribus pręparas: nam ipſi rubri, ideſt rubei fluido, ideſt fluente ſanguine, ditantur, ideſt coronantur, laureis, ideſt coronis bene fulgidis.

Te ſumma deitas vnaque poſcimus, vt culpas abluas, noxia ſubtrahas, Des pacem famulis, nos quoque gloriam, Per cuncta tibi ſecula. Amen.

O ſumma deitas, nos ſupplices, ideſt humiles poſcimus, ideſt rogamus, te vt abluas, ideſt deleas culpas noſtras, ideſt peccata noſtra, & ſubtrahas noxia, ideſt ipſa peccata a nobis, & des pacem famulis tuis quoque, ideſt ſimiliter, nos omnes demus gloriam tibi. i. ad honorem tuum, per cuncta ſecula. Amen.

REx gloriose martyrum, Corona confitentium, Qui respuẽtes terrea, Perducis ad cœlestia.

Materia huius hymni est inuocare regẽ martyrũ: vt dirigat ad nos ad aures suæ clemẽtiæ, & quod delinquimus, propter merita sanctorũ, in quorum commemoratione præsens hymnus cantatur, parcere vel ignoscere dignetur. O gloriose rex martyrũ corona.i.brauiũ & merces, cõfitentium, nomen tuum, qui perducis respuentes terrea: ad cœlestia regna.

Aurẽ benignam protinus, Appone nostris vocibus: Trophea sacra pãgimus, Ignosce quod deliquimus.

Tu, appone aurem tuam benignam protinus, idest statim nostris vocibus, & ignosce, quod delinquimus: qui pangimus sacra trophea, idest victorias martyrum.

Tu vincis in martyribus, Parcendo confessoribus: Tu vince nostta crimina, Donando indulgentiam.

Tu vincis sæuitiam tyrannorum, in martyribus: parcendo confessoribns, quia non

vis, vt per martyrium finiant vitam suam, tu vince, idest destrue, nostra crimina: donādo nobis indulgentiam, quia tu nō vis mortem peccatoris.

DEus tuorum militum, Sors, & corona præmium: Laudes canētes martyris, Absolue nexu criminis.

O Deus, tu sors, i. pars tuorum militum. i. hæreditas, vnde Dauid: Dominus pars hæreditatis meę, & corona & præmium, quia tu similiter meritum tribuis mercedem, absolue nos nexu criminis. i. a laqueo pēccatorum, nos dico canentes laudes martyris, cuius hodie festum celebratur.

Hic nempe mundi gaudia, Et blandimenta noxia: Caduca rite deputans, Peruenit ad cœlestia.

Hic martyr, deputans. i. iudicans. vel æstimans, rite. i. recte, gaudia mundi: & blandimenta esse noxia, & caduca: peruenit nempe.. idest certe ad cœlestia regna.

Pœnas cucurrit fortiter, Et sustulit viriliter, Pro te effundens sanguinem, æterna dona possidet.

Et

Et ipſe cucurrit fortiter, ideſt cõſtans forti animo, pœnas, ideſt tormenta huius mũdi tranſiuit, & ſuſtulit. i. ſuſtinuit illas pœnas, viriliter: effundens ſanguinem ſuum, & ideo poſsidet æterna dona.

Ob hoc precatu ſupplices, Te poſcimus piiſsime: In hoc triũpho martyris, Dimitte noxam ſeruulis.

Ob hoc. i. propter hoc, quia pro te ſanguinem fudit: o piiſsime pater, nos ſupple poſcimus. i. precamur, te precatu, ideſt precibus humilibus, in hoc triũpho. i. in hac victoria martyris: dimitte noxam, ideſt culpal ſeruulis.

MArtyr Dei, qui vnicũ Patris ſequendo filiũ, Victis triũphas hoſtibus, Victor fruens cœleſtibus.

Materia huius hymni eſt, vt relictu delectationibus, & vanitatibus huius ſeculi, bona opera exercendo, Deum conſequamur. O martir Dei: qui fuiſti victor: victis hoſtibus tu dico triumphans, ſequẽdo vnicum filium patris, es modo fruens cœleſtibus bonis.

Tui precamus munere, Noſtrũ reatum

tum dilue, Arcens mali contagium, Vitæ remouens tædium.

Et quia tantis bonis frueris, dilue, idest extingue reatum, idest peccatum nostrũ, tu dico arcens contagium mali, idest diaboli remouens Tædium vitæ, scilicet famen, sitim, nuditatem, frigus, scilicet nobis donando temporalia necessaria.

Soluta sunt iam vincula, Tui sacrati corporis, Nos solue vinclis seculi, a more filij Dei.

Et quia vincula tui sacrati corporis sunt iam soluta a nexibus huius seculi dissoluti, & es cum Christe, sic solue nos a vinclis seculi.i. absolue a peccatis tuis precibus, & hoc amore filij Dei.

ISte confessor Domini sacratus, Festa plebs cuius celebrat per orbẽ, Hodie lætus meruit secreta scandere cœli.

Materia huius hymni est: quod totis viribus Deũ super omnia laudare debemus. Intẽdit etiã auctor in hoc hymno tractare de ascensione illius confessoris, in cuius me-

memoria præſens hymnus totis laudibus celebratur. Iſte confeſſor Domini ſacratus, a domino lætus.i.exultans, meruit hodie.i.in hac die, ſcandere.i.aſcendere ſecreta cœli.i.ad cœlos, feſta cuius.ſ.ſancti, plebs deuota celebrat per totum orbem.

Qui pius: prudens: humilis: pudicus Sobrius, caſtus, fuit & quietus, Vita dum præſens vegetauit eius corporis artus.

Qui.ſ.cōfeſtor (fuit caſtus) corpore, & anima (pius), i.ſanctus, & miſericors (prudēs) i.ſapiens (humilis, pudicus) in verbis (ſobrius) in cibis (& quietus).i.trāquillus (dū) i.donec (vegetauit (ideſt, nutriuit) artus (ideſt membra corporis eius) præſens vita. i. quando erat in hoc ſeculo.

Ad ſacrum cuius tumulum frequenter, Membra languentum modo ſanitati, Quolibet morbo fuerint grauata, reſtituuntur.

Ad ſacrum tumulum cuius) confeſsoris (membra languentum).i. ægrotantiū) reſtituuntur modo).i. in præſenti (ſanitati) ideſt

i. saluti (frequenter quolibet morbo) idest a quacunque infirmitate illa membra, fuerint grauata.

Vnde nunc noster chorus in honore, ipsius hymnum canit, hunc libétet, Vt piis eius meritis iuuemur, Omne per æuum.

Vnde nunc noster chorus) nostrorū fratrū (canit hymnum in honore ipsius) confessoris (libenter) .i. voluntarie: & ad quid canimus? (vt iuuemur piis meritis) idest patrociniis, & orationibus eius (per omne æuum) idest per cuncta secula.

Sit salus illi, decus atque virtus, Qui supra cœli residens cacumen, Totias mūdi machinam gubernat, Trinus, & vnus. Amen.

Sit salus .i. gloria, decus .i. honor, atq. virtus semper erit illi Deo. qui residens supra cacumen .i. supra altitudinem: cœli: trinus, in personis, & vnus in essentia, gubernat machinam .i. fabricam totius mundi.

IEsu corona virginū, Quē mater illa concipit, Quæ sola virgo parturit,

turit, Hæc vota clemens accipe.

In hoc hymno laudat auctor Deum in cõmemoratione sanctarũ virginum, quæ domando fragilitatem sexu, meruerũt scãdere secreta cœli. Rogat itaq. Deũ, vt desciamus vulnera corruptionis eius. O Iesu corona virginũ: quẽ, scilicet, mater illa, mirabilis, cõcepit, scilicet S. Maria, quæ sola, mater inter alias, virgo parturiit, tu clemẽs accipe, i. suscipe, hęc vota nostra, i. has preces.

Qui pascis inter lilia, Septus choreis virginum, sponsas decorans gloria, Sponsisq. reddens pręmia.

Tu qui pascis, i. delectaris inter lilia, bona opera, septus, i. circũdatus, choreis, i. ordinibus virginũ: & es, decorans, i. coronans sponsas gloria, & reddens, sponsis pręmia.

Quocumq. pergis, virgines, Sequuntur: atq. laudibus Post te canẽtes cursitant, Hymnosq. dulces personant.

Quocunq. i. ad quemcumq. locum pergis, illæ virgines sequuntur te: atq. canentes cursitant, i. currunt post tę laudibusq. pro & personant dulces hymnos, i. laudes.

Te deprecamur, largius Nostris ad

augo

gé sensibus, Nescire prorsus omnia corruptionis vulnera.

Et quia virgines personant tibi laudes, precamur te, adauge largius. i. augmenta amplius, nostris sensibus, & da prorsus. i. omnino nobis omnib⁹, nescire vulnera corruptionis.

Virginis proles opifexq. matris, Virgo qué gessit, peperitq. virgo, virginis festũ canim⁹ trophæũ, Accipe votũ

Materia hui⁹ hymni est, canere laudes Deo & sequi vestigia eius. Cõmemoratio sãctarũ virginũ, agitur in isto hymno. O proles, i. o fili Mariæ virginis, & o opifex, i. creator: matris: quẽ scilicet te, virgo Maria, peperit. i. parturit: nos canimus festum virginis trophæũ, idest preces nostras.

Hæc tua virgo duplici beata Sorte, dũ gessit fragilẽ domare, Corporis sexũ, domuit cruentũ, corpore seclum.

Hęc tua virgo est beata duplici sorte, s. castitate, virginitate, & martyrio dũ gessit. i. desiderauit, domare. i. macerare, fragilẽ sexũ. s. fœmineũ: quia sexus fragilis est: & illa domuit i. deuicit, cruentũ. s. sanguinolentum, vel crudelem, seclum, idest diabolum corpore.

Vnde nec mortẽ,nec amica mortis,Sę ua pœnarũ genera paueſcẽs , *Sãguine* fuſo meruerit ſacrata,Scandere cæli.

Vnde quia domuit fragilẽ ſexũ,ſ.corp⁹,nec pro &;& nõ,non fuit paueſcens.i.timẽs mortẽ:nec genera pœnarũ nec fuit,amica mortis. i.diaboli,vel peccati:& ideo,ſanguine fuſo.i. conſumato martyrio ipſa virgo,meruit ſcandere,ſacrata cœli,ideſt ad cœlos.

Huius obtẽtu Deus alme noſtris,Parce iã culpis vitia remittẽs,Quo tibi puri reſonemus almũ Pectoris hymnũ.

Et quia meruit ſcãdere cœlũ,o alme Deus, parce iã culpis.i.peccatis,obtẽtu. i. prece , vel oratione,huius,virginis,vitia,remittẽs: quo, pro vt nos,puri.i.caſti,reſonemus almũ hymnum,ideſt canticum,ideſt cantemus ſanctam laudem,ideſt ad honorem tuum.

Gloria patri,genitæq.proli,&c.

VRbs beata Hieruſalem,dicta pacis viſio,Quæ conſtruitur in cælis viuis ex lapidibus, Et angelis coronata vt ſponſata comite.

In hac cõmemoratione cæleſtis Hieruſalẽ, auctor

auctor laudat Deũ, qui in hoc sacro tẽplo infudit iugiter suã benedictioñẽ: quapropter rogare Deũ debemus: vt in hoc tẽplo sancto suo omnes pro mereamur acquirere æterna bona: & adeqta cũ suis sanctis perẽniter possidere, Hierusalẽ beata vrbs. i. ciuitas cælestis, cõstituta, vel cõstructa de animabus sanctorũ, qui sunt viui lapides: est dicta. i. interpretata, visio pacis: quæ Hierusalẽ cõstruitur in cælis ex viuis lapidibus. i. sanctis animabus: sancti, qui sunt viui lapides; illa dico, coronata. s. angelis, vt spõsata. i. spõsa, comite. i, spõso. i: sicut mulier ornata est viro. i. sponso: ita Eclesia Christo.

Noua veniẽsè cælo, Nuptiali thalamo
Præparata vt spõsata, copuletur Dño.
Plateæ, & muri ei⁹, Ex auropurissimo.

Ista noua sponsa. i. sancta Ecclesia, venientẽ cœlo. i. Christo: ista dico, præparata nuptiali, i. virginali thalamo, vel lecto. i. lauacro baptismatis, vt pro sicut, sponsata copuletur. i. cõiũgatur, domino, Plateæ, i. viæ, scilicet perfecti ambulãtes in viis Domini, & muri, idest prędicatores illius sponsæ sunt, ex auro purissimo. i. ex splendore sanctorum, qui splendidi efficiunt, vt aurum purissimum.

Portæ nitēt margaritis aditis patētibus, Et virtute meritorū illuc introducitur, Omnis, qui ob Christi nomen, Hoc in mundo præmitur.

Portæ, scilicet, illius tēpli, nitēt.i.splendent margaritis.i.virtutibus aditis, liminibus introitus, patētibus.i.apertis, omnis Christianus, qui pro Christi nomine prẹmitur.i. cruciatur, in hoc mūdo.i.in hoc seculo, introducitur illuc, idest in cœlestē Hierusalē, virtute meritorū, idest bonorū operum suorum.

Tūsionibus, præssuris expoliti lapides, Suis coaptātur locis per manꝰ artificis, Disponutur permāsuri sacris ẹdificiis.

Lapides.i.sancti martyres, expositi.i. aptati ad ædificandū, tūsionibus.i.persecutionibꝰ. Sicut lapides in muro sunt ædificati: ita animæ sanctorū sunt ordinatæ in paradisoq.pro & aptantur, idest ordinantur, vel disponūtur i.per manus filij Dei, lapides dico permansuri, sacris ædificiis, cœlestibus ædificiis.

Angulare fundamentū lapis Christi missus est, Qui cōpage parietum in vtroq. nectitur, Quem Syon sancta suscepit

scepit, in quo credens permanet.

Christus dicitur lapis angularis: qui à Iudęis fuit reprobatus: Vnde Dauid. Lapidē, quē reprouauerūt, ædificantes, &c. Tamē duos populos in vnū cōiunxit, scilicet Iudaicū, & Gētilē, qui Christus filius perduxit nos ad æternā beatitudinē summi regis. i. Dei patris, Christus fundamentū totius Ecclesiæ, missus est a patre, vel est factus lapis angularis, qui lapis, nectitur. i. cōiūgitur, cōpage. i. coniūctione, parietis in vtroq. i. in duobus populis, s. in Iudaico, & Gētili, quē scilicet Christū Syon sūscepit. Sancta Syon interpretatus Ecclesia, vel spectaculū, in quo, s. in Christo vel Ecclesia credens. i. Christianus, qui credit permanet, firmiter stat, scilicet in fide sanctæ Ecclesiæ.

Omnis illa Deo sacra, & dilecta ciuitas Plena modulis, & laude, Et canore iubilo: Trinū Deum vnūquęq. Cū fauore prædicat.

Omnis illa ciuitas. i. Ecclesia militās, Deo. i. ad honorē Dei, est sacra. i. sacrata dilecta. i. amata à Deo, & plena modulis. i. cātilenis angelorū in laude Dei, & canore. i. cātu, vel canore iubilo. i. duplici exultatione. Iubilus est gaudiū illud, quod est interius in homine: quod

omnino nõ poteſt referri:nec omnino taceri, & præ animi exultatione:& ſancta eccleſia, prædicat trinũDeũ,ſ.in perſonis, quoq.pro & vnũinſubſtãtia, velesſẽtia, cũfauore .i.cũprece

Hoc in templo ſumme Deus, Exortus adueni, Et clementi bonitate, Precum vota ſuſcipe, Largam benedictionem, Hic infunde iugiter.

O ſumme Deus exoratus, ſcilicet à nobis.i.tu deprecatus, aduenit per gratiam in hoc templo, ideſt in iſta eccleſia: & ſuſcipe vota, id eſt preces orationes deuotas, precum ideſt r ogãtium teclemẽti bonitate,i. tua miſericordia vel pietate, infũde.i.immitte hic iugiter.i. perẽniter, vel aſsidue largã benedictionem.

Hic promereãtur oms Petita acquirere Et adepta poſsidere, cũ ſanctis perẽniter Paradiſũ introire, Tráslati in requiẽ.

Hic ſcilicet in ſacra eccleſia:vel hic.i. in iſto loco cõgregatio omniũ fideliũ.i.mereãtur acquirere.i.adipiſci,& obtinere:petita.i.iuſtas,& ſanctas ſuas petitiones:& mereãtur poſsidere. i.retinere:perẽniter.i.perpetuo:adepta.i.precibus ſuis acquiſita:& mereãtur introire.i. ingredi:paradiſũ.i cœlũ,cũ ſanctis.i.iuſtis,fideles dico, trãſlati in requiẽ.i.in gaudiũſẽpiternũ. Amẽ.

F I N I S.

INDEX HYMNORVM.

Marti-

FINIS.

CÆSARAVGVSTÆ.
Apud Laurentium Robles, Regni Arago-num, & Vniuersitatis Typographum.
Anno M. D. XCVII.

IVL
Vebri
In
Phaur